

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

*Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису*

КАСТРОВА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 342.9

ДИСЕРТАЦІЯ

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ВИЩОЇ РАДИ
ПРАВОСУДДЯ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ІНШИМИ
ОРГАНАМИ СУДДІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право

Подається на здобуття наукового ступеня **кандидата юридичних наук**

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Н. В. Кастрова

Науковий керівник - **Лазур Ярослав Володимирович**,
доктор юридичних наук, професор

Ужгород – 2023

АНОТАЦІЯ

Кастрова Н. В. Адміністративно-правові засади взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород, 2023.

Дисертаційне дослідження присвячено питанням аналізу взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та органами суддівського самоврядування. Взаємодію Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування запропоновано розглядати як спільну діяльність даних інституцій, що характеризується особливими ознаками (зокрема: сферою реалізації, суб'єктами взаємодії, нормативно-правовими актами на підставі яких здійснюється відповідна взаємодія), а також опосередковується спільною метою, а саме: забезпечення функціонування судової гілки влади та відправлення правосуддя із урахуванням європейських стандартів якості та дієвості системи правосуддя загалом. Мета взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування є диференційованою та зводиться до забезпечення незалежності судової гілки влади, справедливого відправлення правосуддя, оздоровлення національної судової системи, а також підвищення суспільної довіри до правосуддя. Функції взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування автором запропоновано класифікувати на три групи, а саме: 1) загальні функції (регулювання, координації, контролю); 2) спеціальні функції (процедурна, функція забезпечення фінансової незалежності судової влади від впливу законодавчої та виконавчої гілок влади, функція деполітизації, інтеграційна функція); 3) допоміжні функції (матеріально-технічна, економічна, організаційна). Встановлено, що в процесі виконання своїх функцій Вища рада

правосуддя в основному взаємодіє з такими органами: Верховною Радою України, Президентом України, Генеральним прокурором України, Державною судовою адміністрацією України, Рахунковою палатою України, Міністерством юстиції України, а також із Вищою кваліфікаційною комісією суддів України та З'їздом суддів України.

В роботі також проаналізовані принципи взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування і запропоновано їх поділяти на дві категорії, а саме: загальноправові та спеціально-правові. До загальноправових слід відносити такі основні засади як: верховенство права, принцип демократизму, законності, гуманізму, рівності. До спеціально-правових принципів взаємодії пропонується відносити наступні: принцип оперативності, публічності (який в свою чергу складається із таких складових як прозорість, відкритість та гласність), спеціалізованості, необхідності врахування національних інтересів, відповідності потребам суспільства, результативності, людиноцентризму.

Систему адміністративно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування складають: 1) загальні закони (Конституція України, Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд», «Про судоустрій та статус суддів», «Про відновлення довіри до судової влади в Україні»; 2) спеціальні закони (Закон України «Про Вищу раду правосуддя»); 3) підзаконні нормативно-правові акти (укази Президента України, Регламент Вищої ради правосуддя, Положення про секретаріат Вищої ради правосуддя та інші). За результатами аналізу сучасного стану адміністративно-правового регулювання відповідної взаємодії запропоновано: 1) переглянути чинне законодавство на предмет його актуальності та взаємо узгодженості; 2) підвищити деталізації нормативних приписів, зменшити кількість норм декларативного характеру; 3) кодифікувати судоустрійне законодавство; 4) розробити систему оцінювання ефективності взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування.

Автором запропоновано адміністративно-правовий механізм взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування розглядати як передбачену нормами адміністративного права сукупність елементів, що направлені на забезпечення цілісної та комплексної взаємодії ВРП з іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського самоврядування, а також сукупність адміністративно-правових норм та відповідних відносин, що направлені на реалізацію своїх повноважень суб'єктами взаємодії, а також забезпечення прав та свобод людини і громадянина в сфері відправлення справедливого і неупередженого правосуддя. Складовими елементами аналізованого механізму визначено: адміністративні норми, адміністративні правовідносини, методи (засоби), засади та суб'єкти взаємодії.

Напрямки взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування визначено як нормативно передбачені вектори спільної діяльності відповідних інституцій, головне призначення яких зводиться до забезпечення стабільності й неупередженості судової гілки влади загалом й відповідного відправлення правосуддя. Запропоновано виокремлювати такі напрямки взаємодії: нормативний, кадровий, інформаційний, фінансовий та міжнародний. Автор пропонує розрізняти такі поняття як «напрямок взаємодії» та «вид взаємодії». Види взаємодії, зокрема, можуть бути поділені на такі категорії: 1) залежно від правової суті: процедурна та непроцедурна взаємодія; 2) залежно від часового критерію: взаємодія, яка носить постійний характер, та взаємодія *ad hoc*; 3) залежно від характеру взаємозв'язків, котрі мають місце: пряма та опосередкована взаємодія; 4) залежно від кількості суб'єктів, котрі будуть брати участь у межах взаємодії: двостороння та багатостороння.

Адміністративно-правові форми взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування запропоновано класифікувати за такими критеріями: 1) залежно від правового змісту: правотворча та правозастосовна форми; 2) залежно від спрямування:

зовнішня та внутрішня форми; 3) за правових характером: процедурна та процесуальна форма. Серед методів відповідної взаємодії запропоновано виділяти: організаційні методи (в межах даного блоку методів виокремлюються метод планування, прогнозування та інформування) та методи управління.

Організаційно-правові засоби взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування визначено як сукупність прийомів правового, фінансового, інформаційного, регулюючого характеру, що пронизують собою суть відповідної взаємодії та визначають способи реалізації відповідними суб'єктами своїх повноважень. До видів організаційно-правових засобів зазначеної взаємодії автором віднесено: 1) нормативні засоби; 2) організаційно-правові засоби координації; 3) організаційно-правові засоби контролю; 4) організаційно-правові засоби прогнозування та планування; 5) організаційно-правові засоби інформування.

Не дивлячись на дослідження питання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, визначено, що на сьогодні спільна діяльність взаємодіючих суб'єктів опосередковується рядом проблем, серед яких можна виділити проблеми правового, організаційного та системного характеру.

З метою вирішення зазначених проблем та удосконалення взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування автором пропонується: 1) удосконалення чинного законодавства, доповнення Закону України «Про Вищу раду правосуддя» розділом, який би визначав порядок взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими державними органами та органами суддівського самоврядування; 2) нормативне закріплення принципів взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими суб'єктами на рівні Закону України «Про Вищу раду правосуддя»; 3) розробити методичні та методологічні основи взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування; 4) активізувати доктринальні розробки щодо взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування.

З метою оптимізації критеріїв оцінювання ефективності взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування автором пропонується виділяти наступні критерії оцінювання відповідної взаємодії: результативність, реальність, доступність, передбачуваність, економічність та законність рішень і дій.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, адміністративно-правові засади, Вища рада правосуддя, правовий статус, повноваження, суддівське самоврядування, організація діяльності, органи суддівського самоврядування.

SUMMARY

KASTROVA N.V., Administrative and legal principles of interaction of the High Council of Justice with state authorities and other bodies of judicial self-government. – Qualifying scientific work as the manuscript.

Dissertation for obtaining the scientific degree of candidate of legal sciences, specialty 12.00.07 – administrative law and process; finance law; information law. – Uzhgorod National University, Uzhhorod, 2023.

The dissertation study is devoted to the analysis of the interaction of the High Council of Justice with state authorities and bodies of judicial self-government. It is proposed to consider the interaction of the High Council of Justice with state authorities and other bodies of judicial self-government as a joint activity of these institutions, characterized by special features (in particular: the scope of implementation, subjects of interaction, legal acts on the basis of which the relevant interaction is carried out), as well as is mediated by a common goal, namely: ensuring the functioning of the judicial branch of government and the administration of justice, taking into account European standards of quality and effectiveness of the justice system in general. The purpose of interaction of the High Council of Justice with state authorities and other bodies of judicial self-government is differentiated and boils down to ensuring the independence of the judicial branch of government, fair administration of justice, improvement of the national judicial system, as well as

increasing public trust in justice. The author proposed to classify the functions of interaction of the High Council of Justice with state authorities and other bodies of judicial self-government into three groups, namely: 1) general functions (regulation, coordination, control); 2) special functions (procedural, the function of ensuring the financial independence of the judiciary from the influence of the legislative and executive branches of power, the function of depoliticization, the integration function); 3) auxiliary functions (material and technical, economic, organizational). It was established that in the process of performing its functions, the Supreme Council of Justice mainly interacts with the following bodies: the Verkhovna Rada of Ukraine, the President of Ukraine, the Prosecutor General of Ukraine, the State Judicial Administration of Ukraine, the Accounting Chamber of Ukraine, the Ministry of Justice of Ukraine, as well as with the Higher Qualification Commission of Judges of Ukraine and the Congress of Judges of Ukraine.

The work also analyzed the principles of interaction of the High Council of Justice with state authorities and other bodies of judicial self-government and proposed to divide them into two categories, namely: general law and special law. Such basic principles as: the rule of law, the principle of democracy, legality, humanism, equality should be applied to general legal relations. The special legal principles of interaction are proposed to include the following: the principle of efficiency, publicity (which in turn consists of such components as transparency, openness and openness), specialization, the need to take into account national interests, compliance with the needs of society, effectiveness, people-centeredness.

The system of administrative and legal regulation of the interaction of the High Council of Justice with state authorities and other bodies of judicial self-government consists of: 1) general laws (the Constitution of Ukraine, the Law of Ukraine "On Ensuring the Right to a Fair Trial", "On the Judicial System and the Status of Judges", "On the Restoration confidence in the judiciary in Ukraine"; 2) special laws (the Law of Ukraine "On the Supreme Council of Justice"); 3) subordinate legal acts (decrees of the President of Ukraine, Regulations of the Supreme Council of Justice, Regulations on the Secretariat of the Supreme Council of Justice, and others). Based

on the results of the analysis of the current state of administrative and legal regulation of the relevant interaction, it is proposed: 1) to review the current legislation for its relevance and mutual consistency; 2) increase the detailing of normative prescriptions, reduce the number of declarative norms; 3) to codify judicial legislation; 4) to develop a system for evaluating the effectiveness of the interaction of the High Council of Justice with state authorities and other bodies of judicial self-government.

The author suggested that the administrative-legal mechanism of interaction of the High Council of Justice with state authorities and other bodies of judicial self-government should be considered as a set of elements provided by the norms of administrative law aimed at ensuring integral and comprehensive interaction of the Supreme Council of Justice with other subjects of public administration and judicial self-government, as well as a set of administrative and legal norms and relevant relations aimed at the implementation of their powers by the subjects of interaction, as well as ensuring the rights and freedoms of a person and a citizen in the field of fair and impartial justice. The constituent elements of the analyzed mechanism are defined as: administrative norms, administrative legal relations, methods (means), principles and subjects of interaction.

The directions of interaction of the High Council of Justice with state authorities and other bodies of judicial self-government are defined as normatively prescribed vectors of joint activity of the relevant institutions, the main purpose of which is to ensure the stability and impartiality of the judicial branch of government in general and the appropriate administration of justice. It is proposed to single out the following directions of interaction: regulatory, personnel, informational, financial and international. The author proposes to distinguish such concepts as "direction of interaction" and "type of interaction". Types of interaction, in particular, can be divided into the following categories: 1) depending on the legal essence: procedural and non-procedural interaction; 2) depending on the time criterion: interaction that is permanent and ad hoc interaction; 3) depending on the nature of the relationships that

take place: direct and indirect interaction; 4) depending on the number of subjects that will participate in the framework of interaction: bilateral and multilateral.

Administrative and legal forms of interaction of the High Council of Justice with state authorities and other bodies of judicial self-government are proposed to be classified according to the following criteria: 1) depending on the legal content: law-making and law-enforcing forms; 2) depending on the direction: external and internal forms; 3) by legal nature: procedural and procedural form. Among the methods of appropriate interaction, it is proposed to distinguish: organizational methods (within this block of methods, the method of planning, forecasting and informing) and management methods are distinguished.

Organizational and legal means of interaction of the High Council of Justice with state authorities and other bodies of judicial self-government are defined as a set of techniques of a legal, financial, informational, and regulatory nature, which permeate the essence of the corresponding interaction and determine the methods of implementation of their powers by the relevant subjects. The author includes the following types of organizational and legal means of the specified interaction: 1) regulatory means; 2) organizational and legal means of coordination; 3) organizational and legal means of control; 4) organizational and legal means of forecasting and planning; 5) organizational and legal means of informing.

Despite the study of the interaction of the High Council of Justice with state authorities and other bodies of judicial self-government, it was determined that today the joint activity of interacting subjects is mediated by a number of problems, among which problems of a legal, organizational and systemic nature can be distinguished.

In order to solve the mentioned problems and improve the interaction of the High Council of Justice with state authorities and other bodies of judicial self-government, the author proposes: 1) improvement of the current legislation, supplementing the Law of Ukraine "On the High Council of Justice" with a section that would determine the procedure for the interaction of the High Council of Justice with other state bodies and bodies of judicial self-government; 2) regulatory consolidation of the principles of interaction of the Supreme Council of Justice with

other entities at the level of the Law of Ukraine "On the Supreme Council of Justice";

- 3) to develop methodical and methodological bases for the interaction of the High Council of Justice with state authorities and other bodies of judicial self-government;
- 4) intensify doctrinal developments regarding the interaction of the High Council of Justice with state authorities and other bodies of judicial self-government.

In order to optimize the criteria for evaluating the effectiveness of the interaction of the High Council of Justice with state authorities and other bodies of judicial self-government, the author proposes to highlight the following criteria for evaluating the corresponding interaction: effectiveness, reality, accessibility, predictability, economy and legality of decisions and actions.

Key words: administrative and legal regulation, administrative and legal principles, the Supreme Council of Justice, legal status, powers, judicial self-government, organization of activities, bodies of judicial self-government.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

В яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. КАСТРОВА Н.В. До питання напрямів та видів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади. *Право та державне управління*. 2022. №3. С.285-290.

2. КАСТРОВА Н.В. Правові засади адміністративно-правового регулювання взаємодії вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування. *Правові новели*. 2022. № 17. С. 198-204.

3. КАСТРОВА Н. Особливості правового статусу Вищої ради правосуддя. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2022. № 7 (51). РР. 217-222.

4. КАСТРОВА Н.В. Основні засади взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 689-692.

Які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. КАСТРОВА Н.В. До питання щодо методів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади. *Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, Україна, 21–22 січня 2022 р. Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2022. С. 42-46.

2. КАСТРОВА Н.В. Взаємодія ВРП із органами державної влади та суддівського самоврядування: мета та функції. *Сучасні проблеми правової системи та державотворення в Україні*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 25–26 лютого 2022 року. Запоріжжя. Запорізька міська громадська організація «Істина», 2022. С. 42-46.

ЗМІСТ

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	14
ВСТУП	15
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ВИЩОЇ РАДИ ПРАВОСУДДЯ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ІНШИМИ ОРГАНАМИ СУДДІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	24
1.1 Поняття та особливості взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування	24
1.2 Мета, функції та суб'єкти взаємодії Вищої ради правосуддя та місце серед них органів державної влади та суддівського самоврядування	39
1.3 Принципи взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування	55
1.4 Сучасний стан адміністративно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування	72
Висновки до 1 розділу	87
РОЗДІЛ 2. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ВИЩОЇ РАДИ ПРАВОСУДДЯ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ІНШИМИ ОРГАНАМИ СУДДІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	95
2.1 Поняття та елементи адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування	95
2.2 Напрями та види взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування	110

2.3 Адміністративно-правові форми та методи взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування.....125

2.4 Організаційно-правові засоби взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування.....141

Висновки до 2 розділу153

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ВИЩОЇ РАДИ ПРАВОСУДДЯ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ІНШИМИ ОРГАНАМИ СУДДІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ156

3.1 Проблеми взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування156

3.2 Напрями удосконалення взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування168

3.3 Оптимізація критеріїв оцінювання ефективності взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування 178

Висновки до 3 розділу190

ВИСНОВКИ.....195

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ200

ДОДАТКИ218

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВККСУ – Вища кваліфікаційна комісія суддів України

ВРП – Вища рада правосуддя

ДСАУ – Державна судова адміністрація України

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Для розвитку демократичного суспільства надзвичайно важливо вдосконалювати правильно організовану судову систему, спроможну забезпечити будь-якій особі доступ до безстороннього та неупередженого судочинства. Саме суди відіграють надзвичайно важливу роль у суспільстві та державі, оскільки вони покликані здійснювати правосуддя і бути важливим елементом системи стримувань і противаг між відповідними гілками влади. Із проведенням судової реформи в Україні з'явився новий суб'єкт судової влади – Вища рада правосуддя. Відповідно до Конституції України та Закону України «Про Вищу раду правосуддя», Вища рада правосуддя є колегіальним, незалежним конституційним органом державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування добросовісного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів.

Варто зазначити, що ВРП у своїй діяльності є незалежним та автономним органом, проте не є ізольованим від інших органів влади, а навпаки, тісно співпрацює та взаємодіє з державними органами, органами суддівського самоврядування, їх посадовими особами, міжнародними організаціями тощо. Потреба існування такої взаємодії пов'язується з необхідністю не лише запобігти надмірній концентрації влади, а й забезпечити стабільність і сталість діяльності державних інститутів, слугувати кращій їх організації та злагодженості діяльності, подоланню можливого протистояння всередині державного механізму. Тому важливо дослідити питання взаємодії з іншими суб'єктами права з тим, щоб з'ясувати чи належним чином розмежовані їх повноваження та, чи буде існувати ризик втручання в діяльність ВРП з боку інших органів влади.

Актуальність питання щодо діяльності ВРП підсилилася у зв'язку із військовим повномасштабним вторгненням на територію України. Фактично, від 22 лютого 2022 року ВРП не мала змоги здійснювати свою діяльність. Так, зокрема, Законом України «Про внесення змін до розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо забезпечення сталого функціонування судової влади в період відсутності повноважного складу Вищої ради правосуддя від 15.03.2022 на період дії надзвичайного чи воєнного стану і за умови відсутності повноважного складу Вищої ради правосуддя було тимчасово передано певну частину повноважень ВРП Голові Верховного Суду або особі, яка виконує повноваження Голови Верховного Суду. Відновила роботу ВРП лише у січні 2023 року. Дана ситуація яскраво ілюструє певну проблематику в організації діяльності Вищої ради правосуддя і необхідність вдосконалення наявного механізму.

У науковій літературі дослідженню питання взаємодії Вищої ради юстиції з іншими суб'єктами права присвячено праці О.В. Білової, А.З. Георгіци, О.В. Гончаренка, О.М. Іванець, Р.В. Ігоніна, С.В. Ківалова, В.М. Колесниченка, В.М. Лаговського, С.Р. Леськів, І.В. Назарова, М.А. Погорецького, О.І. Потильчака, С.В. Прилуцького та багатьох інших вітчизняних учених. Водночас, з урахуванням останніх змін, внесених до Конституції України, щодо створення нового органу – ВРП з якісно новими повноваженнями у сфері судової влади, питання його взаємодії з іншими органами влади є недослідженими, що викликає необхідність їх вивчення. Окремі аспекти діяльності ВРП досліджували В.І. Божик, О.А. Боровицький, В.К. Грищук, Р.А. Крусян, М.М. Кухта, С.В. Прилуцький, але комплексного дослідження взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими органами державної влади та суддівського самоврядування не проводилося. Усе наведене обумовлює нагальність та актуальність дослідження обраної проблематики.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Тема дисертації відповідає положенням Стратегії сталого розвитку

«Україна-2020», котра затверджена Розпорядженням КМУ від 4 березня 2015 р. № 213-р.

Мета і завдання дослідження. *Мета* роботи полягає в тому, щоб з урахуванням концептуальних розробок юридичної науки, доктрини адміністративного права, вимог чинного законодавства дослідити адміністративно-правові засади взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, а також сформулювати ідеї щодо удосконалення відповідної взаємодії. Для досягнення поставленої мети у процесі дослідження ставляться такі *завдання*:

- визначити поняття та особливості взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування;
- скласти перелік функцій та суб'єктів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування;
- здійснити класифікацію принципів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування;
- охарактеризувати сучасний стан адміністративно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування та запропонувати шляхи удосконалення чинного законодавства;
- визначити структуру адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування;
- здійснити класифікацію напрямів та видів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування;
- розкрити зміст та скласти перелік форм та методів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування;

- сформулювати визначення поняття організаційно-правові засоби взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування та скласти перелік відповідних засобів взаємодії;
- визначити проблеми взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування та запропонувати шляхи їх вирішення та напрями удосконалення зазначеної взаємодії;
- запропонувати критерії оцінювання ефективності взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування з метою їх оптимізації;
- на підставі аналізу чинного національного законодавства розробити пропозиції щодо його удосконалення.

Об'єктом дослідження є суспільні правовідносини щодо взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження були застосовані загальнонаукові та спеціальні методи наукового дослідження. *Порівняльно-правовий* метод було застосовано при аналізі сучасного стану адміністративно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, а також при визначенні проблем та напрямів удосконалення відповідної взаємодії (підрозділи 1.4, 3.1, 3.2). Використання *логіко-семантичного та логіко-юридичного* методів дозволило сформулювати авторські визначення понять «взаємодія Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування», «поняття адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та

іншими органами суддівського самоврядування», «організаційно-правові засоби взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування» та інших (підрозділи 1.1, 2.1, 2.3). Метод *групування та системно-функціональний* метод застосовано при визначенні функцій та суб'єктів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, принципів, напрямів та видів відповідної взаємодії, а також адміністративно-правових форм та методів (підрозділи 1.2, 1.3, 2.2, 2.3). За допомогою *системно-структурного* методу досліджено особливості сучасного стану адміністративно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування; (підрозділи 1.4). Використання методів *аналізу, синтезу та узагальнення* дало можливість сформулювати пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства щодо взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування (підрозділи 3.1, 3.2., 3.3).

Теоретичною базою дисертаційного дослідження стали наукові праці як українських, так і зарубіжних вчених у сфері судоустрою, адміністративного права та теорії держави і права. *Нормативною основою дослідження* є положення Конституції України, законів України «Про судоустрій та статус суддів», «Про забезпечення права на справедливий суд», «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», «Про вищу раду правосуддя», Регламент Вищої ради правосуддя та інші нормативно-правові акти.

Емпіричну основу дослідження становлять статистичні дані та аналітичні матеріали, що дозволяють визначити специфіку взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним з перших комплексним дослідженням адміністративно-правових засад взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими

органами суддівського самоврядування. За результатами проведеного дослідження сформульовано низку нових положень, висновків та пропозицій, які виносять на захист. Основні з них такі:

вперше:

- запропоновано доповнити Закон України «Про вищу раду правосуддя» розділом «Взаємодія Вищої ради правосуддя з органами державної влади та суддівського самоврядування», в якому чітко викласти основні напрями взаємодії, а також організаційно-правові засади відповідної спільної діяльності.

- з метою підвищення ролі Вищої ради правосуддя у процесі нормотворчості та посилення відповідної взаємодії між Верховною Радою України та Вищою радою правосуддя визначити обов'язковим для отримання Верховною Радою України консультативного висновку Вищої ради правосуддя щодо законопроектів з питань утворення, реорганізації чи ліквідації судів, судоустрою і статусу суддів чи внесення змін до вже існуючих нормативно-правових актів, що регулюють сферу правосуддя.

- задля надання цілісності діючій системі взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та суддівського самоврядування, зміцненню законності та правопорядку запропоновано передбачити в Законі України «Про Вищу раду правосуддя» норму, яка б визначала основні засади (принципи) відповідної взаємодії.

удосконалено:

- підхід що визначення напрямків та видів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування. Запропоновано виокремлювати такі напрями взаємодії як: нормативний, кадровий, інформаційний, фінансовий та міжнародний. Види взаємодії пропонується поділяти на такі категорії: 1) залежно від правової суті: процедурна та непроцедурна взаємодія; 2) залежно від часового критерію: взаємодія, яка носить постійних характер, та взаємодія ad hoc; 3) залежно від характеру взаємозв'язків, котрі мають місце: пряма та опосередкована

взаємодія; 4) залежно від кількості суб'єктів, котрі будуть брати участь у межах взаємодії: двостороння та багатостороння.

- визначення поняття організаційно-правових засоби взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування. Запропоновано розглядати відповідні засоби як сукупність прийомів правового, фінансового, інформаційного, регулюючого характеру, що пронизують собою суть відповідної взаємодії та визначають способи реалізації відповідними суб'єктами своїх повноважень. До видів організаційно-правових засобів зазначеної взаємодії автором віднесено: 1) нормативні засоби; 2) організаційно-правові засоби координації; 3) організаційно-правові засоби контролю; 4) організаційно-правові засоби прогнозування та планування; 5) організаційно-правові засоби інформування.

- підходи до визначення критеріїв оцінювання ефективності взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування.

дістали подальшого розвитку:

- позиція, що міжнародна співпраця має відбуватися на постійній основі, бути системною і не обмежуватися співпрацею лише в рамках реалізації в Україні відповідних реформ.

- наукові погляди щодо необхідності кодифікації судоустрійного законодавства в Україні.

- положення щодо доцільності класифікації адміністративно-правових форми взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування за такими критеріями: 1) залежно від правового змісту: правотворча та правозастосовна форми; 2) залежно від спрямування: зовнішня та внутрішня форми; 3) за правових характером: процедурна та процесуальна форма.

- ідея щодо створення єдиної інформаційної системи обміну інформацією між ВРП та іншими суб'єктами публічного адміністрування з

огляду на процеси діджиталізації, що зараз відбуваються у суспільстві та з метою підвищення ефективності відповідної взаємодії.

Практичне значення отриманих результатів. Викладені в дисертації положення, висновки і пропозиції можуть бути використані у:

- *науково-дослідній сфері* – для подальшого вивчення проблемних питань адміністративно-правових засад взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування;

- *правотворчості* – з метою вдосконалення норм чинного законодавства, яке регулює питання адміністративно-правових засад взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування;

- *правозастосуванні* – результати наукового дисертаційного дослідження можуть сприяти вдосконаленню адміністративно-правових засад взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування;

- *освітньому процесі* – при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Судоустрій України», відповідних спецкурсів, а також для підготовки підручників, посібників, практикумів та іншої додаткової навчальної літератури для студентів, аспірантів та викладачів.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є науковою самостійною працею автора. Усі висновки, рекомендації та пропозиції автора одержані автором особисто. У цій дисертації жодні ідеї та й розробки, які належать співавтору чи кільком співавторам, не використані.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і висновки дисертації оприлюднено на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети, м. Одеса, Україна, 21–22 січня 2022 р., Сучасні проблеми правової системи та державотворення в Україні: м. Запоріжжя, 25–26 лютого 2022 року.

Публікації. Основні положення й результати дисертації оприлюднено у 6 наукових працях, з яких 3 статті опубліковані у фахових виданнях України, 1 у закордонному виданні, включених до міжнародних інформаційних та й наукометричних баз, а також у двох доповідях на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять одинадцять підрозділів, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг дисертації – 218 сторінок, у тому числі 18 сторінок – список використаної літератури, який містить 193 джерела.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ВИЩОЇ РАДИ ПРАВОСУДДЯ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ІНШИМИ ОРГАНАМИ СУДДІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1.1. Поняття та особливості взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування

Повноваження Вищої ради правосуддя (далі – ВРП), визначені в однойменному законі, видаються комплексними та багатограними. Очевидним є те, що ВРП з метою реалізації останніх, взаємодіє із рядом суб'єктів диференційованого порядку. При цьому зв'язки взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування характеризуються рядом особливостей, що не були об'єктом комплексних правових досліджень. Відтак, концентрація уваги на понятті та особливостях взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, видається актуальним.

Категорія «взаємодія» видається комплексною та багатогранною, що обумовлено різними вимірами практичного втілення останньої. Загалом же діяльність всіх суб'єктів тим чи іншими чином визначається та опосередковується взаємодією, що формує зв'язки між ними, а також визначає спрямованість діяльності останніх. Таким чином, аналізована нами категорія, у філософській площині являє собою діалектичну єдність боротьби та співробітництва, що у своїй сукупності надають можливість не лише втілювати на практиці повноваження тих чи інших структур, але й визначають призначення останніх у межах загального механізму. Разом із тим, очевидним є те, що категорія «взаємодія» у межах конкретних площин, зокрема управлінської, юридичної, тощо наділяється особливим змістом, котрий

базуючись на філософському, диференціюється, що обумовлюється сферою її реалізації, об'єктно-суб'єктним складом, нормативним регулюванням, тощо. Аналізуючи юридично-управлінський зміст категорії взаємодія встановимо, що останній варто розкривати крізь призму двох основних підходів, а саме:

- Широкого, відповідно до якого взаємодія пронизує собою всю правову систему та систему управління, виступає інтегральним явищем, що забезпечує поєднання диференційованих систем між собою зв'язками як прямої, так і опосередкованої взаємодії.

- Вузького, відповідно до якого взаємодія – це лише взаємозв'язки, що існують між, як правило, двома суб'єктами, і виникають у чітко визначеній площині.

При цьому встановимо, що з практичної точки зору, саме вузьке розуміння категорії «взаємодія» є визначальним, адже надає можливість простежити диференційовані взаємозв'язки, що виникають персоніфіковано, тобто у чітко визначеній сфері, між чітко визначеними суб'єктами. Таким чином, відходячи від загально філософського (широкого) підходу до аналізу категорії «взаємодія» пропонуємо за основу подальших наукових пошуків взяти саме вузький підхід розуміння відповідної категорії.

Відтак, взаємодія Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування – це, як правило, проте не виключно, двосторонні право-управлінські взаємозв'язки, що виникають між Вищою радою правосуддя та іншими суб'єктами публічного адміністрування, у площині забезпечення стабільності відправлення правосуддя та функціонування судової системи загалом. Варто встановити, що аналізована нами взаємодія, характеризується рядом специфічних ознак, що надають можливість відокремити її від суміжних взаємозв'язків спільної діяльності. Серед даних ознак, можна виокремити:

- Особлива сфера її втілення, а саме сфера правосуддя, відправлення правосуддя та забезпечення функціонування судової системи, із дотриманням європейських стандартів судочинства.

- Особливі суб'єкти взаємодії, головним із яких виступає Вища рада правосуддя, а також ряд інших державних інституцій і органів місцевого самоврядування.
- Особлива та спільна мета взаємодії, що спрямована на забезпечення реалізації функції правосуддя в Україні із урахуванням вимог національного та міжнародного законодавства.
- Особливі нормативно-правові постулати на основі яких базується взаємодія ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування.

Отже, можемо встановити, що взаємодія Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування – це спільна діяльність даних інституцій, що характеризується особливими ознаками, та опосередковується спільною метою, а саме: забезпечення функціонування судової гілки влади та відправлення правосуддя із урахуванням європейських стандартів якості та дієвості системи правосуддя загалом.

Як нами вже було зазначено вище, взаємодія Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування характеризується рядом специфічних ознак, що визначають особливості останньої. Разом із тим, при аналізі взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування, задля забезпечення доктринальної комплексності дослідження, на особливу увагу заслуговує розгляд особливостей аналізованої нами взаємодії, котрий можна виокремити крізь призму доктринального дослідження сфери взаємодії, нормативного регулювання, а також структури останньої. Таким чином, нижче сконцентруємо детальну увагу на аналізі відповідних складових елементів взаємодії ВРП із іншими суб'єктами.

I. Особлива сфера взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування визначається площиною спільної діяльності відповідних суб'єктів, а також загальним спрямуванням останньої. У практичній площині сфера відповідної взаємодії визначається сферою правосуддя загалом, та окремими його віхами

зокрема. У межах національної правової доктрини та відповідної правозастосовної практики не існує єдиної точки зору щодо визначення категорії «правосуддя», її змістовного наповнення та призначення. Відтак, одні науковці, розкривають правосуддя крізь призму природного права, та встановлюють, що правосуддя – це право людини на суд, незалежний від держави та особистих прихильностей суддів, адже лише такий суд здатен гарантувати їй право на свободу [4], інші є прихильниками позитивіського підходу, та встановлюють, що правосуддя – це врегульована нормами національного законодавства діяльність суду з відправлення правосуддя та ухвалення судових рішень. Окрім того, суттєві риси правосуддя були визначені й у практиці Конституційного Суду України. Відтак, у межах мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 30 січня 2003 року № 3-рп/2003 у справі про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора встановлено: «Правосуддя за своєю суттю визнається таким лише за умови, що воно відповідає вимогам справедливості і забезпечує ефективне поновлення в правах» [5].

Отже, із урахуванням диференційованих доктринальних та правозастосовних підходів, встановимо, що, на наше переконання, правосуддя доцільно розглядати як справедливе, незалежне, неупереджене вирішення судами юридичних спорів. Відтак, правосуддя – це сфера (оболонка) взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, котра наділяється особливим правовим змістом, на аналізі котрого пропонуємо сконцентрувати увагу. Вважаємо, що зміст правосуддя доцільно розкривати широко, та не обмежувати виключно діяльністю суддів з відправлення правосуддя, адже задля забезпечення функціонування останніх у межах державного механізму функціонує цілісна система державних органів та установ. Відтак, вважаємо, що правосуддя – це сфера особливих правовідносин, що опосередковуються життєдіяльністю судової системи загалом, а також реальною, а не ілюзорною спроможністю реалізації судами повноважень щодо відправлення правосуддя. Однією із

інституцій, діяльність котрої спрямована на забезпечення відправлення правосуддя в Україні, і є Вища рада правосуддя, котра як самостійно, так і у тісній взаємодії із іншими суб'єктами спрямовує свою діяльність на забезпечення безперешкодного функціонування судової гілки влади. Таким чином, вважаємо, що сферу взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування загалом доцільно визначати сферою правосуддя, а розкривати крізь призму процедурних дій, котрі втілюються ВРП у тісній взаємодії із іншими інституціями. Відтак, нижче сконцентруємо увагу на детальному аналізі останніх.

- По-перше, серед даних процедурних дій можна виокремити, кадрові повноваження, котрі реалізуються ВРП разом із Президентом України та Вищою кваліфікаційною комісією суддів України, шляхом формування суддівського корпусу. Можемо встановити, що термін «суддівський корпус» є багатозначним та визначається диференційовано представниками національної та зарубіжної правової доктрини. Відтак, на думку деяких вчених, суддівський корпус можна визначити як сукупність діючих суддів та суддів, що перебувають у відставці [6, с. 217]. Таким чином, у якісній своїй характеристиці, суддівський корпус – це лише суб'єкти, - судді, що здійснюють наразі, чи здійснювали раніше відправлення правосуддя. Ширше доктринальне визначення категорії «суддівський корпус» було запропоноване вченою С.Ю. Обрусною. Так, остання вважала, що «...суддівський корпус України складають особи, що здійснюють правосуддя – професійні судді, та у визначених випадках народні засідателі та присяжні» [7, с. 319]. Таким чином, до складу суддівського корпусу належать не лише професійні судді, але і громадяни, які залучені до реалізації функції правосуддя, на громадських засадах. Формування суддівського корпусу являє собою цілеспрямовану діяльність уповноважених на те суб'єктів, з метою забезпечення наповнення суддівського корпусу судьями для відправлення правосуддя у державі. Відзначимо, що положення про необхідність створення

окремого органу, відповідального за формування суддівського корпусу, передбачено в «Основних принципах незалежності судових органів», ухвалених резолюціями 40/32 від 29 листопада 1985 року та 40/146 від 13 грудня 1985 року Генеральної Асамблеї ООН, «Процедурах ефективного здійснення Основних принципів незалежності судових органів», затверджених 24 травня 1989 року Резолюцією 1989/60 Економічної і Соціальної Ради ООН, Європейській хартії «Про статус суддів» від 10 липня 1998 року, Рекомендації № (94) 12 Комітету Міністрів Ради Європи «Незалежність, дієвість та роль суддів» від 13 жовтня 1994 року та інших [8]. Разом із тим, не дивлячись на численні міжнародні стандарти, що закріплюють необхідність концентрації єдності повноважень щодо формування суддівського корпусу в Україні, можемо встановити, що останні на сьогодні розпорошені та відносяться до компетенції різних суб'єктів, зокрема і ВРП. З практичної точки зору, формування суддівського корпусу здійснюється крізь призму проходження таких етапів як: прийняття рішення Вищою кваліфікаційною комісією суддів (ВККС) про оголошення добору кандидатів на посаду судді та розміщення відповідної інформації на сайті; подання кандидатами до ВККС відповідної заяви про участь у конкурсному відборі та документів; перевірка осіб, допуск останніх, а також проведення ВККС відбіркового та кваліфікаційного іспиту, і в подальшому спеціальної перевірки в порядку, визначеному законодавством про запобігання корупції; зарахування ВККС кандидатів на посаду судді за результатами кваліфікаційного іспиту до резерву на заміщення вакантних посад судді; оголошення ВККС конкурсу на заміщення вакантної посади судді та проведення останнього; внесення ВККС рекомендацій до ВРП про призначення на посаду судді, та розгляд відповідних рекомендацій ВРП і ухвалення рішення щодо кандидатів на посаду судді; внесення ВРП подання про призначення на посаду судді до Президента України, та видання указу Президента України про призначення на посаду судді. Таким чином, кадрові повноваження ВРП реалізуються у тісній взаємодії даної інституції з органом суддівського самоврядування, а саме ВККС, а також із окремою й незалежною інституцією у

межах державного механізму, а саме, - Президентом України. У загальному можна констатувати, що кадрова площина загальної сфери правосуддя, у цілому репрезентується трьохсторонніми взаємозв'язками, котрі можуть бути виокремлені, виходячи із аналізу національного судоустрійного законодавства. При цьому, ВРП прямо вступає у взаємодію як із ВККС, отримавши від даного органу суддівського самоврядування рекомендації про призначення особи на посаду судді, так із Президентом України, шляхом надання йому подання про призначення особи на відповідну посаду.

- По-друге, сфера правосуддя в аспекті взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування може бути розкритою і крізь призму реалізації ВРП дисциплінарних повноважень. Останні опосередковуються визначенням питання про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності за вчинення суддею дисциплінарного проступку. Відзначимо, що судді при відправленні правосуддя мають дотримуватися не лише норм закону, як таких, але і ряду норм моралі, та дотримуватися високих стандартів етичної поведінки. На думку вченого С.В. Подкопаєва, дотримання суддівської дисципліни при відправленні правосуддя проявляється у дотриманні а) загальновизнаних норм моралі й поведінки, що існують у суспільстві; б) стандартів, що регулюють службову діяльність, тобто вимоги, встановлені законодавством до професії судді; в) суддівських стандартів, які стосуються позаслужбової поведінки й діяльності (наприклад, заборона займатися політичною діяльністю) [9, с. 216]. У разі недотримання однієї із груп відповідних стандартів, суддя за рішенням ВРП, зокрема дисциплінарної палати даного органу, може бути притягненим до дисциплінарної відповідальності. При цьому варто наголосити, що суб'єктом, котрий ініціює дисциплінарне провадження відносно судді може бути будь-яка особа. З урахуванням практичної площини відправлення правосуддя можемо встановити, що питання ініціювання дисциплінарної відповідальності судді може підніматися не лише приватними особами, але й органами державної влади й місцевого самоврядування. Останні, як правило виступають

скаржниками на дії суддів у межах адміністративного судочинства, та з урахуванням статусу юридичних-фікцій, у відповідних процесах як процесуальних, так і дисциплінарних діють в особі своїх керівників чи уповноважених осіб. Таким чином, ВРП у межах реалізації дисциплінарних повноважень, може фактично взаємодіяти із будь-яким органом державної влади та місцевого самоврядування.

- По-третє, ВРП у межах реалізації дозвільних повноважень взаємодіє із Генеральним прокурором або його заступником. При цьому, варто зазначити, що дані повноваження ВРП втілюються на практиці, переважно у межах кримінального провадження, та надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою чи арештом. До сьогодні, питання суддівського імунітету, а відтак, і санкціонування (отримання дозволу) на його затримання залишається дискусійним. При цьому дані дискусії тривають і простежуються не лише у межах національного правового механізму, але й на міжнародному рівні. До прикладу, у межах Висновку № 3 (2002) КРЄС вказується, що судді, які в процесі своєї діяльності на посаді вчиняють те, що за будь-яких обставин кваліфікується як кримінальне правопорушення (наприклад, отримання хабаря), не можуть користуватися імунітетом від звичайного кримінального процесу [10]. Таким чином, фактично судді позбавлені імунітету від кримінального переслідування, незалежно від ступеня тяжкості кримінального правопорушення, а також незалежно від того, чи були вони затримані під час або безпосередньо після кримінального правопорушення. Схожі за своєю суттю постулати містяться і у межах Основних принципів незалежності судових органів (1985 року), де встановлено, що відповідно до національних законів суддям слід користуватися особистим імунітетом від судового переслідування за фінансову шкоду, спричинену в результаті хибних дій чи упущень, які мали місце під час здійснення ними своїх судових функцій. При цьому судді можуть бути тимчасово усунуті від посади чи звільнені тільки з причин їх нездатності виконувати свої обов'язки або внаслідок поведінки, невідповідної посаді, яку вони займають. Рішення про усунення від посади повинні бути предметом

незалежної перевірки [11]. Разом із тим, не дивлячись на беззаперечну прогресивність підходів, закріплених у міжнародних правових актах, які вказують на те, що особа, незалежно від того, яку посаду вона займає, має бути притягнута до кримінальної відповідальності, національне законодавство України закріплює постулати суддівського імунітету, та необхідності отримання санкцій на затримання суддів. Відтак, повноваження ВРП зводяться до надання відповідних дозволів. При цьому, взаємодія ВРП та Генерального прокурора (його заступника) зводиться не лише до обміну документами, котрі підтверджують необхідність санкціонування затримання судді, але й до процедурної форми обговорення даного питання. При цьому у межах даної процедурної форми, Генеральний прокурор чи його заступник мають усно обґрунтувати необхідність затримання судді. У разі, якщо їх доводи для ВРП виявляться достатніми, то остання і надасть дозвіл на затримання судді, тримання його під вартою чи арешту останнього. Відзначимо, що у практиці ВРП існують приклади рішень, котрими ВРП як санкціонувала затримання судді, так і відмовляла у відповідному клопотанні Генеральному прокурору. До прикладу, у рішенні від 12 березня 2017 року № 486/0/15-17 «Про надання згоди на утримання під вартою судді Суворовського районного суду м. Одеси» ВРП дійшла висновку, що подання заступника ГП містить обґрунтування, достатні для надання згоди на утримання судді під вартою, а порушень гарантій незалежності судді не виявлено [12]. У свою чергу, у рішенні від 18 серпня 2017 року № 2470/0/15-17 «Про відмову у наданні згоди на утримання судді Новопокровського районного суду Луганської області під вартою», ВРП було відмовлено у санкціонуванні затримання судді, адже за результатами дослідження доданих до подання доказів не було доведено обґрунтованості подання та не встановлено фактів, які б свідчили про необхідність утримання судді під вартою, підстави для задоволення подання відсутні» [13]. Таким чином, можемо встановити, що у межах реалізації дозвільних повноважень ВРП взаємодіє із Генеральним прокурором чи його заступником у процедурній

площині визначеній національним законодавством, що наділяється особливою правовою суттю та змістом, що було розкрито нами вище.

- По-четверте, сфера правосуддя в аспекті взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування може бути розкритою і крізь призму вжиття заходів щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя. Відзначимо, що у межах реалізації функції правосуддя та його відправлення загалом, питання авторитету, котрим користується судова гілка влади є основоположним, що обумовлюється необхідністю забезпечення довіри до останньої із боку громадськості, а також поваги до судової системи загалом. У рішенні ЄСПЛ «Скалка проти Польщі» від 27 травня 2003 року ЄСПЛ слушно зазначив, що суди повинні користуватися громадською довірою, а тому мають бути захищені від необґрунтованих «нападів» [14]. При цьому як впливає із суті змісту даного судового рішення суди як інституції, що функціонують у межах державного апарату, можуть піддаватися обґрунтованій критиці з боку суспільства, але остання немає переходити межі розумного та бути обумовленою й підтвердженою рядом фактів, що носять достовірний характер. Можемо встановити, що з метою забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя, ВРП вступає у зв'язки взаємодії із такими суб'єктами, як:

- збори суддів, у межах вирішення питання про звільнення судді з адміністративної посади у разі невиконання ним рішення Вищої ради правосуддя;

- суб'єкти законодавчої ініціативи, у межах надання останнім пропозицій щодо прийняття та ініціювання прийняття законів щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя;

- органи прокуратури та органи правопорядку, у межах щодо надання інформації про розкриття та розслідування злочинів, вчинених щодо суду, суддів, членів їх сімей, працівників апаратів судів, злочинів проти правосуддя, вчинених судьями, працівниками апарату суду;

- органи суддівського самоврядування в аспекті підготовки щорічної доповіді про стан забезпечення незалежності суддів в Україні;
- з іншими суб'єктами задля забезпечення незалежності та авторитету правосуддя загалом.

Таким чином, можемо встановити, що забезпечення авторитету та незалежності судової гілки влади здійснюється ВРП у тісній співпраці та взаємодії із рядом інших суб'єктів диференційованого порядку.

Отже, відзначимо, що першою особливістю взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування є специфічна сфера, а саме сфера правосуддя, котра на наше переконання, не зводиться виключно до аналізу діяльності суддів щодо відправлення правосуддя, а є значно ширшою, що може бути репрезентована повноваженнями ВРП в аспекті кадрових, дисциплінарних, а також дозвільних повноважень, й повноважень ВРП із забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя.

II. Особливості нормативно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування. Нормативно-правове регулювання аналізованої нами взаємодії зводиться до визначення правової оболонки останньої, та опосередкування взаємозв'язків, котрі існують між її структурними елементами. Варто встановити, що у межах правової доктрини на думку вченого А.М. Куліша, «правове регулювання доцільно визначати як здійснюваний в інтересах суспільства за допомогою норм права вплив на поведінку учасників суспільних відносин з метою встановлення й упорядкування останніх» [15, с. 62]. Відтак, нормативно-правове регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими суб'єктами публічного адміністрування та органами суддівського самоврядування варто визначати як цілеспрямований правовий вплив відповідних нормативних приписів на втілення взаємодії ВРП з іншими суб'єктами на практиці. Варто встановити, що нормативно-правове регулювання загалом, та аналізованої нами взаємодії, зокрема, може бути

класифіковане на підставі різних критеріїв. На наше переконання, класифікація правового регулювання взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського самоврядування має здійснюватися за такими критеріями, як:

- залежно від рівня нормативного закріплення правових приписів (конституційний чи поточний);
- залежно від галузевого закріплення правових норм (акти конституційного, адміністративного, судовострійного законодавства);
- залежно від правового статусу акту відображення правових приписів, тощо.

Аналізуючи детально нормативно-правове регулювання взаємодії ВРП із іншими суб'єктами, варто зазначити, що відповідні правові постулати відображаються, зокрема, в Конституції України, Законі України «Про Вищу раду правосуддя», Законі України «Про судовострій та статус суддів», Регламенті Вищої Ради Правосуддя, тощо. Відтак, має місце, як конституційно-правове, так і поточне судовострійне регулювання правових зав'язків взаємодії ВРП з іншими суб'єктами. Вчений А.З. Георгіци, встановлює, що конституційно-правове регулювання являє собою нормативно-організаційний вплив на певні суспільні відносини з метою їх упорядкування, захисту й розвитку. Правник уточнює, що воно (конституційно-правове регулювання) здійснюється за допомогою певної системи правових засобів (конституційно-правових норм, правовідносин та ін.), специфічного методу правового регулювання, що забезпечують досягнення бажаних результатів [17, с. 25]. При цьому конституційно-правове регулювання видається базовим та основоположним по відношенню до всіх інших видів правового регулювання, що опосередковується правовим статусом відповідних конституційних норм, їхньою загальнообов'язковістю, а також необхідністю непорушності й деталізації у межах поточного законодавства. Щодо останнього то встановимо, що воно у межах аналізованої нами площини, як правило, репрезентується актами судовострійного законодавства, котрі не будучи кодифікованими,

логічним чином доповнюють один одного, та забезпечують підтримання правової стабільності загалом. Разом із тим, з практичної точки, зору видається за необхідне встановити співвідношення між конституційним та поточним нормативно-правовим регулюванням суспільних відносин взаємодії ВРП та інших суб'єктів. Відзначимо, що у межах національної правової доктрини існують два основних підходи до встановлення даного співвідношення.

- 1-й підхід зводиться до того, що норми Конституції України, в аналізованому нами випадку, зокрема, але не виключно ст. 131, мають у будь-якому разі привілеювати над нормами поточного законодавства, та можуть застосовуватися, як норми прямої дії. Відзначимо, що принцип прямої дії Конституції сходить до природно-правової течії європейської юридичної думки, у межах якої утвердився пріоритет універсальних правових принципів й аксіом, що забезпечують захист природних і невід'ємних прав і свобод людини над законами, встановленими державною владою [18, с. 4]. Разом із тим, сьогодення обумовлюється ґрунтовними сумнівами, щодо можливості безпосереднього правового регулювання суспільних відносин лише відповідними правовими приписами, без посилання на положення профільного законодавства.

- 2-й підхід опосередковується тим, що норми Конституції виступають лише загальними орієнтирами і не придатні здійснювати правове регулювання як таке. Фактично конституційні положення закріплюють лише нормативну оболонку реалізації правовідносин взаємодії, не деталізуючи останньої.

На наше переконання, доцільно дотримуватися першого підходу із запропонованих вище, адже конституційні норми, варто розглядати не лише як декларативні, але й як регулятивні, що здатні забезпечити безпосереднє правове регулювання суспільних відносин.

Отже, встановимо, що особливість нормативно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування зводиться до того, що останнє є

інтегрованим, комплексним та диференційованим, носить некодифікований характер, що однак не перешкоджає комплексному правовому регулюванню аналізованої нами сфери правової взаємодії загалом.

III. Особлива структура взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування репрезентується елементами останньої, а також їх змістовним наповненням. Вчена О.М. Васильєва, досліджуючи структуру взаємодії суб'єктів між собою, вказує, що взаємодія полягає у певній організаційній діяльності як шлях до мети на основі узгодженості дій суб'єктів і на організаційному етапі репрезентується такою структурою як: нормативно-правове забезпечення взаємодії; реалізація нормативно-правового забезпечення; безпосереднє планування заходів із взаємодії [19, с. 99]. Разом із тим, встановимо, що на наше переконання, даний підхід до структури взаємодії, не є комплексним адже базується по суті, на одній складовій останньої, а саме на нормативно-правовій основі та втіленні її на практиці. Вважаємо, що структура взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського самоврядування є комплексною та багатогранною й може бути розкрита крізь аналіз окремих її елементів. Варто встановити, що структура взаємодії ВРП із іншими суб'єктами може бути розкрита у класичному вигляді трьох членної складової, що визначається суб'єктом, об'єктом та змістом. Відтак, нижче пропонуємо сконцентрувати увагу на аналізі змістовного наповнення даних структурних компонентів, та визначення їх правового змісту.

В науковій літературі поняття «суб'єкт» визначають як джерело цілеспрямованої активності, носій предметно-практичної діяльності, оцінки і пізнання, а «об'єкт» - це те, що протистоїть суб'єкту, на що спрямована предметно практична, оцінююча та пізнавальна діяльність суб'єкта [20]. Таким чином, можемо встановити, що категорії суб'єкт та об'єкт є взаємопов'язаними між собою, що обумовлюється прямим чи опосередкованим впливом першого на другий, а також різними внутрішніми й зовнішніми взаємозв'язками, що існують чи можуть виникати між ними. Разом із тим, суб'єкти та об'єкти

взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування є спеціальними, та потребують свого окремого правового й доктринального дослідження.

- Суб'єкти аналізованої нами взаємодії зводяться до переліку учасників останньої, серед яких можна простежити органи диференційованого порядку. До них можна віднести як суб'єктів публічного адміністрування, зокрема, Президента України, Верховну Раду України, інші органи державної влади чи місцевого самоврядування, а також численні органи суддівського самоврядування. Відзначимо, що питання правового статусу та місця суб'єктів взаємодії у межах правових зав'язків з Вищою радою правосуддя є об'єктом окремого правового дослідження, що опосередковується комплексністю та самостійністю відповідної правової проблематики, відтак, на разі, пропонуємо не здійснювати детальний аналіз останніх.

- Об'єкти взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування визначаються всім тим, з приводу чого відповідна взаємодія виникає. Варто встановити, що останні є комплексними та багатогранними. Серед них можна виокремити й кадрові і дисциплінарні питання, питання авторитету й незалежності правосуддя, правові постулати незалежності судової гілки влади, тощо.

- Зміст взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими суб'єктами публічного адміністрування полягає у правових зв'язках, що репрезентують останню та визначають її суть. Варто встановити, що правовий зміст взаємодії різниться в залежності від об'єкту взаємодії, а також суб'єктів, котрі співпрацюють із ВРП, що разом із тим, надає можливість встановити, що він (зміст) є унікальним та визначається залежно від ряду структурних компонентів останньої.

Відзначимо, що сама структура взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування може бути класифікована за рівнем складності на просту та складну. Проста структура взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського самоврядування репрезентується

наявності моно об'єктно-суб'єктного складу, а також відносною простотою змістовного наповнення. Складна структура взаємодії репрезентується наявністю декількох (трьох і більше) суб'єктів, що беруть участь в останній, а також наявністю декількох об'єктів, відносно яких відповідна взаємодія реалізовується. При цьому практична площина аналізу даного різновиду взаємодії характеризується тим, що структура останньої є складною, та визначається багатогранністю й комплексністю її елементів, як такої.

Отже, можемо встановити, що особливість взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, може бути простежена і крізь призму структури останньої, та визначена її компонентами загалом.

Отже, підводячи певний підсумок констатуємо, що взаємодія Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, характеризується особливим правовим змістом, а також відповідними особливостями диференційованого порядку, зміст котрих був комплексно дослідженим нами у межах даного наукового напрацювання.

1.2. Мета, функції та суб'єкти взаємодії Вищої ради правосуддя та місце серед них органів державної влади та суддівського самоврядування

Після подій 2013-2014 років, які увійшли в історію нашої держави під назвою «Революція гідності» та приходу до влади проєвропейських політичних сил розпочалася активна діяльність з реформування усіх життєво важливих сфер суспільного життя. Винятком не стала і сфера правосуддя, оскільки питання з відновлення довіри населення до судової влади було наріжним камнем протягом тривалого часу, що було підтверджено низкою соціологічних опитувань [22]. Тому постало питання щодо проведення судової реформи, яка була б спрямована на вирішення ряду проблем у вищевказаній сфері. Вища рада правосуддя як нова інституція в аналізованій нами площині почала

відігравати домінуючу роль у межах забезпечення відправлення правосуддя. Разом із тим, до сьогодні, доктринальні пошуки у межах визначення правового статусу ВРП, мети, функцій та суб'єктів взаємодії Вищої ради правосуддя, не є ґрунтовними, відтак, з огляду практичної необхідності потребують детального дослідження, а відповідна проблематика видається гостроактуальною у вітчизняному доктринальному та науковому просторі.

Перш ніж перейти до здійснення розгляду обраної нами теми по суті, ми вважаємо доречним надати науково-доктринальне визначення таких базових категорій як «мета», «функції» та «суб'єкти взаємодії». Аналізуючи категорію «мета», встановимо, що такі вчені як Матузов та Малько зазначають, що мета – це майбутній результат, те до чого прагнуть суб'єкти правотворчої та правореалізаційної діяльності. Мета являє собою особливу форму знання, яке спрямоване на юридичне перетворення дійсності та зміну існуючих суспільних відносин. Згадані вище дослідники також стверджують, що мета (юридична, правова) відрізняється від інших різновидів цілей сукупністю рис, до яких вони відносять такі чинники:

1) Вона закріплена в юридичних нормах державою в особі її правотворчих органів. Тобто держава виступає головним джерелом юридичних орієнтирів.

2) Вона відображає як суспільні, так і значущі для держави потреби та інтереси, які законодавець має змогу задовольнити тільки використовуючи юридичні механізми.

3) Виконує функцію стандарту чи ідеалу, який є обов'язковим для досягнення, і до якого мають прагнути всі учасники правовідносин [23]. Таким чином, мета розглядається в аспекті наперед передбаченої цілі до якої прагнуть всі суб'єкти взаємодії. Дана ціль може бути конкретно визначеною, може бути абстрактною, але завжди такою, що виражає та визначає бажаний результат. Відповідно до іншого підходу, «мета»: мета (правова мета) – це ідеальна ймовірна та гарантована державою модель будь-якого соціального стану та процесу, до досягнення якого за допомогою правових засобів прагнуть суб'єкти

правотворчої та правозастосовної діяльності. Вказаним поняттям охоплюється мета в праві (як офіційний орієнтир, який був встановлений на нормативному рівні), так і мета (ціль) в юридичній практиці (як орієнтир конкретного суб'єкта право реалізаційного процесу, оскільки в ідеалі вони збігаються. У правовій системі правова ціль виконує комунікативну, оціночну, прогностичну, стимулюючу та регуляторну функції [24]. Таким чином, вчена встановлює, що мета як юридична та правова категорія, завжди виходить від держави та обумовлюється державотворчими процесами, процесами реформування тих чи інших секторів, а також удосконаленням правових процесів загалом.

На наше переконання, мета – це наперед обумовлений результат, котрого прагнуть досягти суб'єкти, зокрема й суб'єкти взаємодії диференційованого порядку, використовуючи правові засоби, методи та способи. Мета взаємодії ВРП з іншими органами державної влади та місцевого самоврядування, на наше переконання, зводиться до того, щоб досягти результату у вигляді забезпечення незалежності й справедливості відправлення правосуддя, а також оздоровлення національної системи правосуддя загалом. Відтак, нижче пропонуємо детально сконцентрувати увагу на аналізі кожної із складових аналізованої нами мети.

- *Мета забезпечення незалежності судової гілки влади, та незалежного відправлення правосуддя:* опосередковується необхідністю забезпечення фактичної дієвості однієї із гілок державної влади, визначених конституційно. При цьому можемо встановити, що серед базових критеріїв рівня розвитку демократії у правовій державі є саме ефективність діяльності судової влади, а також відповідність її діяльності європейським стандартам. Констатуємо, що питання незалежності судової гілки влади проходить червоною ниткою у межах всіх реформаційних та трансформаційних процесів в Україні. Разом із тим, не дивлячись на свою актуальність та очевидну необхідність, проблема незалежності суддів та судової гілки влади, не була до кінця вирішена. Не винятком стала судова реформа періоду 2016-го року, яка супроводжувалася змінами не лише у профільному законі, а й у Конституції, а саме у розділі VIII «Правосуддя». Варто зазначити, що всі нововведення 2016-

го року мали не тільки яскраво виражений зовнішній, а ще й досить внутрішній характер, оскільки вони стосувалися багатьох сторін як судової системи, так і конституційно-правового статусу суддів. Разом із тим, остання заклала підвалини та підґрунтя для відповідних трансформаційних змін, що зокрема пов'язано і з створенням Вищої ради правосуддя. Вчений Гуменний О.І. слушно зазначає, що особливість функціонування судової влади як однієї із трьох гілок державної влади полягає в тому, аби вона виступала «на боці держави» і в той же час підпорядковувалася у своїй діяльності не якимось окремим інтересам держави, а всьому спектру прав та законів, які виконували роль найбільшої цінності, яка б мала змогу вирішувати найважливіші державні, суспільні взаємовідносини і, крім того, ще й врегульовувати процеси взаємного ефективного співіснування держави та суспільства [25]. Таке підпорядкування уособлює собою не лише забезпечення та задоволення інтересів окремих осіб, індивідів, чи соціальних груп, а передбачає незалежну оцінку обставин справи, її правову кваліфікацію та людиноцентриський підхід до розв'язання відповідної проблематики. Вища рада правосуддя, як ключовий орган у системі суддівського самоврядування, має реальну, а не ілюзорну можливість як самостійно, так і у тісній взаємодії із іншими інституціями забезпечити незалежність судової гілки влади та незалежність відправлення правосуддя загалом. Дана можливість обумовлюється як рядом законодавчих повноважень, так і сукупністю інструментаріїв, котрі перебувають у віданні аналізованої нами інституції. Можемо встановити, що мета забезпечення незалежності судової гілки влади здебільшого зводиться до того, щоб встановити відокремленість відправлення правосуддя від суб'єктів публічного адміністрування. Пушкар П., досліджуючи діяльність органів суддівського самоврядування закордоном, зокрема і аналогів Вищої ради правосуддя, зазначає, що «метою діяльності органів суддівського самоврядування у зарубіжних державах є «виведення» органів правосуддя із сфери адміністративного контролю та фактичного управління органів виконавчої та законодавчої влади» [26]. Таким чином, встановлюється, що на суд та суддів не

може бути здійснений жоден протиправний вплив із боку тих чи інших суб'єктів публічного адміністрування. Питання незалежності суддів та судової гілки влади від органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, було детально розглянуто у і у межах Європейської хартії про закон «Про статус суддів», прийнята Радою Європи 10 липня 1998 року. У межах даного правового акту, зокрема у п. 1.3., встановлюються вимоги: «...щодо кожного рішення, пов'язаного з підготовкою, відбором, призначенням, просуванням по службі або закінченням перебування на посаді судді, Закон передбачає втручання органу, незалежного від виконавчої та законодавчої влади, у якому не менше половини складу є судді, обрані такими ж суддями в порядку, що гарантує найширше представництво суддів» [27]. Тобто фактично закріплюються правові постулати відповідно до яких не лише здійснення правосуддя, але і формування суддівського корпусу має бути відокремленим від суб'єктів публічного адміністрування, та бути віднесеним до відання судової гілки влади. Розглядаючи аналізовану нами мету, можемо встановити, що відповідно до вимог національного законодавства, ВРП з метою забезпечення незалежності судової гілки влади, взаємодіє, зокрема, з органами прокуратури й органами правопорядку, а також із іншими органами суддівського самоврядування. Питання взаємодії ВРП із органами прокуратури та органами правопорядку носить виключно процедурний характер, що обумовлюється, зверненням до прокуратури та органів правопорядку щодо надання інформації про розкриття та розслідування злочинів, вчинених щодо суду, суддів, членів їх сімей, працівників апаратів судів, а також злочинів проти правосуддя. Відзначимо, що, як правило, дані кримінальні правопорушення вчиняються саме через професійну діяльність служителі Феміди, та спрямовуються на те, щоб у протиправний спосіб здійснити вплив на них, та їхні рішення у конкретних провадженнях. Аналізуючи взаємодію ВРП із іншими органами суддівського самоврядування можемо встановити, що остання обумовлюється співпрацею з Радою суддів України, а також

Громадською радою доброчесності в аспекті розроблення та впровадження заходів забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя.

- *Мета забезпечення справедливості відправлення правосуддя* в аспекті взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування обумовлюється формуванням такого поля реалізації судовою гілкою влади своїх повноважень, котре відповідало б європейським стандартам відправлення правосуддя загалом. Можемо встановити, що право на справедливий судовий розгляд є конвенційним, та відображається у межах ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Діяльність держави та всіх її інституцій має бути спрямована на те, аби реалізувати концепт людиноцентризму, та забезпечити реалізацію прав та свобод людини і громадянина. Не є винятком і діяльність ВРП та спільна діяльність даної інституції із іншими органами державної влади та органами суддівського самоврядування. Аналізуючи таку мету взаємодії, як забезпечення справедливості відправлення правосуддя, встановимо, що основоположним в останній є концепт справедливого правосуддя, та справедливого суду загалом. Науковець О.С. Ткачук, досліджуючи аналізовану нами проблематику, виокремлює такі структурні елементи права на справедливий судовий розгляд: 1) прелімінарний (доступ до суду), що є передумовою реалізації інших елементів; 2) інституційний (незалежний, безсторонній суд, встановлений законом), який відбиває ознаки належного суду в демократичному суспільстві; 3) процесуальний (публічність, розумний строк розгляду справи та справедливість розгляду у вузькому розумінні або справедливе слухання), який відображає процесуальні вимоги розгляду справи; 4) легітимаційний (правова визначеність і виконання рішень суду), завдяки якому відбувається легітимація судових рішень та досягається мета правосуддя, що полягає у встановленні правової визначеності суспільних відносин [28, с. 75]. Схожої точки зору притримуються й інші вчені, котрі серед структурних елементів права на справедливий судовий розгляд виокремлюють дві групи: інституціональні – незалежний, безсторонній суд, встановлений законом, доступ до суду; та

процедурні (процесуальні) – змагальність процесу, рівність сторін, розумні строки судового розгляду, публічність розгляду справи, правова визначеність [29]. Вважаємо, що ВРП як самотійно, так і у взаємодії з іншими суб'єктами публічного адміністрування відіграє безпосередню роль в реалізації таких елементів права на справедливий судовий розгляд як: інституційного та процесуального. Аналізуючи правову роль взаємодії ВРП з іншими інституціями у межах інституційного аспекту права на справедливий судовий розгляд, можемо встановити, що остання репрезентується у безпосередній участі ВРП при формуванні суддівського корпусу, контролю за відправленням правосуддя (у межах притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності), звільненні судді із посади. При цьому, формування суддівського корпусу відбувається шляхом взаємодії ВРП із Вищою кваліфікаційною комісією суддів, а також Президентом України (тобто, має місце комплексна, тристороння взаємодія, котра включає залучення як органу суддівського самоврядування, так і загальнодержавної інституції). При реалізації дисциплінарної відповідальності суддів ВРП взаємодіє із безпосереднім суб'єктом звернення, тобто органом чи особою, котрий ініціює питання про дисциплінарну відповідальність суддів, а також рядом інституцій, що відіграють суміжну роль у процесі вирішення питання про дисциплінарну відповідальність суддів загалом. Якщо аналізувати процесуальний елемент права на справедливий суд, то встановимо, що реалізація останнього у межах взаємодії ВРП та інших суб'єктів проявляється, зокрема, у межах діяльності, що спрямована на вжиття заходів щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя. При цьому реалізація процесуального елемента права на справедливий суд репрезентується взаємодією ВРП із такими органами суддівського самоврядування як Рада суддів України, Громадська рада доброчесності, а також рядом суб'єктів публічного адміністрування, громадськими організаціями та міжнародними партнерами. Можемо встановити, що взаємодія ВРП із іншими інституціями в аспекті мети забезпечення справедливості відправлення правосуддя відіграє основоположну

та визначальну роль, що проявляється як у межах необхідності відправлення правосуддя, що відповідає європейським стандартам, так і у межах захисту і реалізації прав і свобод людини і громадянина.

- *Мета оздоровлення національної системи правосуддя у межах взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування опосередковується формуванням доброчесного суддівського корпусу, суддівського корпусу, котрий буде відповідати європейським стандартам правосуддя, та реалізовувати правосуддя у відповідності до засад людиноцентризму загалом. Відзначимо, що ключовим аспектом у реалізації даної мети взаємодії ВРП із іншими органами державної влади, а також суддівського самоврядування є забезпечення доброчесності правосуддя, а також формування судового корпусу із суддів, котрі відповідають стандартам доброчесності. Відзначимо, що категорія «доброчесність» є відносно новою у межах національного законодавства та національної системи правосуддя, що продиктовано новітнім віянням судоустрійного законодавства, а також європейськими стандартами правосуддя. Разом із тим, визначення категорії «доброчесність», не дивлячись на її основоположність не надається у межах національного законодавства. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття доброчесність розглядається як властивість за значенням «доброчесний», висока моральна чистота, чесність. Доброчесний – який живе чесно, дотримується всіх правил моралі, який є проявом чесності, моралі [30, с. 308]. Таким чином, доброчесність – це категорія, котра поєднує у собі не лише правові аспекти, але і аспекти моралі, чеснот, тощо, котрими має бути пронизана, як система правосуддя загалом, так і кожний окремий суддя, котрий відправляє правосуддя. На думку вченої Л. Є. Зуєвої, встановлюється обґрунтування необхідності трактування поняття доброчесності у широкому сенсі феномену, що зумовлено суспільним буттям, економічним базисом та попередньою залежністю від системи цінностей, які пропонує суспільство, а також від умов соціального спілкування, способів функціонування громадської думки та способів регуляції [31, с. 92]. Знову ж таки категорія доброчесності*

розглядається крізь призму цінностей, що мають втілюватися у діяльності судових органів в Україні загалом. Відзначимо, що з практичної точки зору, оздоровлення системи правосуддя, відбувається зокрема і шляхом формування нової судової системи, системи, котра б була доброчесною та дієвою. Стаття 1 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» прямо встановлює, що ВРП є колегіальним, незалежним конституційним органом державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення, зокрема формування доброчесного та високопрофесійного корпусу суддів [1]. Відтак, законодавчо встановлюється, що призначення діяльності ВРП зводиться зокрема і до формування доброчесного корпусу суддів, котрий формується, зокрема, і шляхом проведення ВРП разом із ВККС добору суддів, а також відповідних перевірок доброчесності, зокрема шляхом подання декларації родинних зв'язків кандидатами на посаду судді, а також проведення спеціальних перевірок щодо кандидата. Практична сфера формування доброчесного суддівського корпусу, а також підтримання останнього у такому стані опосередковується також взаємодією ВРП із рештою органів суддівського самоврядування, зокрема із Громадською радою доброчесності, котра сприяє діяльності ВРП у формуванні суддівського корпусу, зокрема шляхом встановлення відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності для цілей кваліфікаційного оцінювання.

Таким чином, можемо констатувати, що аналізована нами мета взаємодії ВРП із органами державної влади та суддівського самоврядування має надзвичайно важливе прикладне значення для відправлення правосуддя, та втілення повноважень судової гілки влади загалом.

- *Мета підвищення довіри населення до суддівського корпусу, а також формування позитивного іміджу правосуддя, опосередковується необхідністю формування довіри населення до суддів, відправлення правосуддя, та суддівського корпусу загалом. Сучасні дослідники феномену довіри звертають увагу на те, що в XXI столітті змінилася роль самої довіри.*

«Тепер вона асоціюється в першу чергу з аналізом тих ризиків (Е. Гідденс, П. Штомпка), які несе людині взаємодія з іншими людьми або інститутами держави. Подолання невпевненості щодо власної компетентності в окремих питаннях, прагнення перекласти частину своїх повноважень та відповідальності стають основою розвитку довіри між членами окремих груп та по відношенню до держави в цілому» [32, с. 7]. Можемо встановити, що в Україні сама судова гілка влади до недавнього часу не користувалася довірою із боку суспільства. Це обумовлювалося корумпованістю відповідного сектору, а також недовірою всієї судової системи. Відтак, реформаційній процесі в останній час були необхідними та нагальними. Формування ВРП, а також оздоровлення системи правосуддя, шляхом добору суддів, а також формування критерію доброчесності, безумовно позитивним чином, вплинуло на підвищення довіри громадян до судів, а також покращенні іміджу правосуддя загалом. Окрім того, повноваження аналізованої нами інституції, які можуть бути реалізовані нею самостійно, так і у безпосередній взаємодії із органами державної влади та місцевого самоврядування безумовно позитивним чином впливають на підвищення довіри до суддівського корпусу та трансформування іміджу останнього. Особливо актуальним на сучасному етапі державотворення видається формування та нормативне закріплення індексу довіри до судової влади. Вчена Л.М. Москвич, вважає, що основними стандартами для визначення ефективності функціонування судової системи в сенсі суспільної довіри до суду можуть бути: 1) незалежність судової влади; 2) авторитет судової влади; 3) соціальна відповідальність судової влади [33, с. 26]. Саме дані критерії вчена пропонує покласти в основу індексу довіри до судової влади. Таким чином, можемо констатувати, що проаналізована нами мета взаємодії ВРП із іншими суб'єктами, має важливе прикладне та соціальне значення, що обумовлюється сприйманням самої судової гілки влади громадянами, а також довірою до відправлення правосуддя, загалом.

Отже, проаналізувавши мету взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та суддівського самоврядування можемо встановити, що

остання є диференційованою та зводиться до забезпечення незалежності судової гілки влади, справедливого відправлення правосуддя, оздоровлення національної судової системи, а також підвищення суспільної довіри до правосуддя.

Наступним складовим компонентом нашого дослідження є функції взаємодії ВРП із іншими суб'єктами. Поняття «функція» знайшло своє відображення у праві, при цьому остання розглядається диференційовано як у англо-американській, так і у романо-германській правовій сім'ї. Відтак, у англо-американській правовій сім'ї категорія «функція» визначається як «певний обов'язок, необхідність здійснення певної мети, втілення в життя певної цілі за допомогою сукупності правильних засобів регулювання» [34]. В той час, як у романо-германській правовій сім'ї, функції розглядаються як основні напрямки впливу права на врегулювання суспільних відносин, які відображають його сутність та соціальне призначення у суспільстві, а також способи організації суспільних відносин». Як уже було зазначено, під функцією у праві слід розуміти основні напрямки впливу права на суспільні відносини. Ці напрями обумовлені соціальним призначенням права. Вплив права здійснюється через свідому належну або ж можливу поведінку людей. У праві функції безпосередньо спрямовані на виконання завдань, які стоять перед суспільством [35, с. 47]. Функції взаємодії ВРП із органами державної влади та суддівського самоврядування – це основоположні напрямки впливу спільної діяльності аналізованих нами суб'єктів публічного адміністрування спрямованих на втілення на практиці повноважень передбачених законодавством. При аналізі функцій взаємодії суб'єктів публічного адміністрування, доцільно звернутися й до рішення Конституційного Суду України. Відтак, відповідно до правової позиції Конституційного Суду України, викладеної у Рішенні від 01 квітня 2008 року № 4-рп/2008, саме функціональна визначеність кожного з державних органів передбачає не тільки розмежування їх повноважень, а й їх взаємодію, систему взаємних стримувань і противаг, які мають на меті забезпечення їх співробітництва як єдиної державної влади. Принцип поділу державної влади

набуває сенсу лише за тієї умови, коли всі органи державної влади діють у межах єдиного правового поля [36].

Таким чином, можемо констатувати, що функціональна взаємодія має винятково важливе значення у межах встановлення ефективної діяльності суб'єктів публічного адміністрування загалом, та єдності державного регулювання, зокрема.

У загальному всі функції взаємодії ВРП із іншими органами державної влади та суддівського самоврядування можуть бути класифіковані на загальні, спеціальні та допоміжні. Загальні функції взаємодії ВРП із органами державної влади та суддівського самоврядування – це основоположні функції, котрі визначають основні та водночас загальні напрямки взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського самоврядування. Вважаємо, що серед останніх варто виокремити три функції, а саме: функції регулювання, координації та контролю, кожна із яких у практичній площині наділяється особливим правовим змістом та призначенням, який є непересічним. Спеціальні функції взаємодії ВРП із органами державної влади та суддівського самоврядування – це функції, що встановлюють специфіку суб'єктно-об'єктної складової певної сфери державного сектору загалом. Ці функції є унікальними та неповторними у межах свого правового змісту. Допоміжні функції – це функції взаємодії, що хоча прямо не впливають на реалізацію суб'єктами взаємодії своїх повноважень, проте від їх реалізації залежить ефективність втілення повноважень ВРП та інших інституцій на практиці. Відзначимо, що серед допоміжних функцій можна виокремити: матеріально-технічну, економічну, організаційну, тощо. У своїй сукупності функції взаємодії ВРП із іншими інституціями забезпечують виокремлення та практичне встановлення правових та процесуальних напрямків взаємодії, опосередковують встановлення їх правової суті та призначення.

Аналізуючи функції взаємодії ВРП із іншими суб'єктами можемо встановити, що серед останніх піддаються виокремленню такі спеціальні

функції, котрі здебільшого простежуються у площині реалізації повноважень аналізованого нами суб'єкта:

- Процедурна, оскільки шляхом безпосередньої взаємодії ВРП із рядом органів державної влади та суддівського самоврядування, відбувається реалізація повноважень щодо внесення подання про призначення судді на посаду, ухвалення рішення про звільнення судді із посади, про переведення судді з одного суду до іншого, про відрядження судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації і т.д. Тобто таким чином відбувається процес регулювання ефективності функціонування судової гілки влади.

- Функція забезпечення фінансової незалежності судової влади від впливу законодавчої та виконавчої гілок влади. Як відомо одним із структурних елементів такого поняття як «незалежність судді» є фінансове забезпечення суддів, яке в свою чергу гарантується діяльністю Вищої ради правосуддя, яка здійснює функції головного розпорядника коштів Державного бюджету України щодо фінансового забезпечення своєї діяльності; бере участь у визначенні видатків Державного бюджету України на утримання судів, органів та установ системи правосуддя. У даній площині ВРП взаємодіє із Кабінетом Міністрів України та Верховною Радою України у межах визначення асигнувань, котрі будуть достатніми та необхідними для забезпечення незалежності суддівського корпусу загалом.

- Функція деполітизації, що опосередковується взаємодією ВРП із законодавчим органом влади – Верховною Радою України. Відтак, Вища рада правосуддя надає обов'язкові до розгляду консультативні висновки щодо законопроектів з питань утворення, реорганізації чи ліквідації судів, судоустрою і статусу суддів, узагальнює пропозиції судів, органів та установ системи правосуддя стосовно законодавства щодо їх статусу та функціонування судоустрою і статусу суддів. Таким чином, можемо зробити логічний висновок про те, що судова гілка влади поступово збільшила обсяг своєї незалежності від інших гілок влади, оскільки на даний момент лише вона має законні

повноваження стосовно врегулювання питань, пов'язаних із функціонування судової системи.

- Еволюційна (інтеграційна) функція опосередковується взаємодією Вищої ради правосуддя із іноземними партнерами, установами та організаціями. Відтак, дана функція, реалізується у межах того, що ВРП бере участь у міжнародному співробітництві, у тому числі взаємодіє із іноземними закладами, установами та організаціями з питань правосуддя, може бути членом відповідних міжнародних асоціацій. Це має позитивний вплив на розвиток судової гілки влади в Україні, оскільки ми можемо за допомогою взаємодії з іноземними партнерами застосовувати їхній ефективний досвід у галузі судової влади, що в свою чергу сприяє досягненню мети функціонування Вищої ради правосуддя, тобто врегулювання найголовніших питань, які турбують наше суспільство, із максимальною продуктивністю. Також варто зазначити, що одним із засобів здійснення інтеграційної функції є функціонування Комісії з питань доброчесності та етики, яка діє при Вищій раді правосуддя, до складу котрої входять як національні, так і міжнародні експерти, що сприяють формуванню належної судової системи, системи, яка б відповідала міжнародним стандартам, а також принципам європейського співтовариства.

Таким чином, проаналізувавши спеціальні функції взаємодії ВРП із органами державної влади та суддівського самоврядування, можемо встановити, що останні носять диференційований правовий зміст та відіграють свою спеціальну роль у межах практичної діяльності даної інституції, а також реалізації повноважень ВРП.

Також пропонуємо сконцентрувати увагу на суб'єктах, з котрими безпосередньо вступає у правовідносини Вища рада правосуддя при реалізації своїх повноважень. Відзначимо, що вище у межах даного наукового доробку, нами вже опосередковано було визначено суб'єктів, з котрими у взаємодію вступає ВРП при реалізації своїх повноважень. У загальному останні можуть бути класифіковані на дві основні групи, а саме: органи державної влади та

органи суддівського самоврядування. Відзначимо, що у сучасній юридичній літературі притаманний плюралізм думок стосовно питання про визначення понять «державна влада» та «суддівське самоврядування». Якщо говорити про державну владу, то вона визначається як концентроване вираження волі та сили держави, яке реалізується державними органами та установами й забезпечує стабільність і порядок у суспільстві, займається захистом громадян від внутрішніх та зовнішніх посягань у спосіб застосування певних методів (зокрема державного примусу та військової сили) [37]. У свою чергу, вчений Борко А.С. встановлює, що державна влада – це певні вольові відносини, які виникають між людьми, їхніми соціальними групами, суспільством у цілому та державою» [38]. Таким чином, виходячи із викладеного матеріалу, ми можемо зробити висновок, що органи державної влади – це певний структурний елемент у механізмі державного функціонування, який бере участь у виконанні функцій держави та наділений при цьому певним обсягом відповідних владних повноважень. Якщо ж говорити про поняття «суддівське самоврядування», то вітчизняній науці також притаманний плюралізм у його розумінні. Наприклад, така вчена як Ул'яновська О.В. дає наступне визначення поняття «суддівського самоврядування»: Суддівське самоврядування – це особливий вид делегованого державного управління, в якому суб'єктами управління постають суддівські колективи та їх органи, які наділені повноваженнями щодо прийняття управлінських рішень з питань організаційного забезпечення судів та діяльності суддів, соціального захисту суддів та їхніх сімей, а також інших питань, що безпосередньо не пов'язані зі здійсненням правосуддя, при цьому управлінський вплив цих рішень поширюється на суддівський корпус [39, с. 74]. В той же час диференційоване правове розуміння, аналізованої нами категорії, надається вченим Шпенювим Д.Ю., котрий визначає суддівське самоврядування як закріплену Конституцією та законами України гарантію, принцип та вид державного управління, які полягають у наданні суддям права здійснювати зовнішньо управлінські та внутрішньо управлінські функції, які стосуються організації та функціонування судової влади, та реалізуються

спеціально утвореними за ієрархічним принципом органами суддівського самоврядування або в неорганізованій формі зборами та конференціями суддів відповідних судів, з метою забезпечення незалежності, самостійності, об'єктивності суддів у процесі здійснення правосуддя, яке відповідає високому рівню ефективності [40]. Відтак, зазначивши доктринальні підходи до правового розуміння категорії «суддівське самоврядування», можемо встановити, що останню варто визначати як сукупність органів, спеціально створених у державі, діяльність котрих направлена на забезпечення організаційної єдності функціонування органів суддівської влади, зміцнення незалежності судів та суддів, захист професійних інтересів суддів, у тому числі захист від втручання в їхню діяльність, обрання суддів на адміністративні посади в судах у порядку, встановленому Законом України «Про судоустрій і статус суддів», участь у визначенні потреб кадрового, фінансового, матеріально-технічного та іншого забезпечення судів та контроль за дотриманням встановлених нормативів такого забезпечення, призначення судів Конституційного Суду України, а також обрання суддів до складу Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, в порядку, який встановлений законом.

Таким чином, нижче пропонуємо сконцентрувати увагу на безпосередньому переліку суб'єктів у взаємозв'язки із якими вступає ВРП, при реалізації своїх повноважень. Серед останніх варто виокремлювати:

- З'їзд суддів України як орган суддівського самоврядування, що безпосередньо бере участь у формуванні Вищої ради правосуддя, а також опосередковано сприяє реалізації останньою своїх повноважень. Відтак, відповідно до постулатів національного законодавства саме до повноважень З'їзду суддів України належить обирання членів Вищої ради правосуддя з числа суддів або суддів у відставці шляхом таємного голосування, яке проводиться виключно за кандидатів у члени Вищої ради правосуддя, які подали документи у порядку, встановленому чинним законодавством, та обрані делегатами цього з'їзду. Відтак, можемо встановити, що саме від вирішення

З'їздом суддів України кадрових питань залежить ефективність діяльності ВРП, та втілення нею своїх безпосередніх компетенцій у практичну площину загалом.

- Верховна рада України, яка взаємодіє із ВРП, у межах реалізації бюджетних повноважень щодо забезпечення фінансування суддівського корпусу в Україні, а також безпосередньої реалізації останньою своєї законодавчої діяльності, адже до повноважень ВРП належить надання консультативних висновків відносно законопроектів, котрі визначають статус суддів, особливості системи правосуддя, та реалізації повноважень суддівського корпусу загалом.

- Президент України взаємодіє із ВРП у межах реалізації останньою її кадрових компетенцій, що опосередковується виданням указу про призначення особи на посаду судді, а також приведення судді до присяги, а відтак, і легалізації повноважень конкретної особи на здійснення правосуддя.

- Генеральний прокурор України та його заступник взаємодіють із ВРП у межах кримінального судочинства та притягнення судді до кримінальної відповідальності.

Окрім вище перерахованих інституцій, можемо встановити, що ВРП взаємодіяє і з рядом інших органів державної влади та суддівського самоврядування, зокрема проте, не виключно із Рахунковою палатою України, Міністерством юстиції України, Міністерством закордонних справ, тощо.

1.3. Принципи взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування

Трансформаційні процеси у державному житті торкнулися ключових сфер реалізації державної влади в Україні. Не минули останні і сферу правосуддя. Створення Вищої ради правосуддя, закріплення за нею ряду важливих функцій та повноважень, а також реформування судоустрійної

системи загалом, поклало початок актуалізації питань доктринального дослідження проблематики діяльності даної інституції. Разом із тим, до сьогодні ряд проблемних питань так і залишається недослідженим. У межах даного наукового доробку пропонуємо сконцентрувати увагу на принципах взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, що обумовлюється актуальністю даної проблематики та її доктринальною недослідженістю.

Переходячи до розкриття обраної нами проблематики по суті, перш за все слід встановити правовий зміст основоположної категорії даного дослідження, а саме «принцип». Можемо констатувати, що до сьогодні у правовій доктрині точаться дискусії з приводу визначення змісту аналізованої нами категорії, встановлення її суті та правового призначення. Окрім того, не зважаючи на тривалі доктринальні пошуки не вирішеним залишається питання співвідношення даної категорії із рядом суміжних до неї. Відтак, з метою комплексного розкриття обраної нами проблематики, пропонуємо першопочатково сконцентрувати увагу на встановленні суті базового елемента останньої. Термін «принцип» вживається у різних значеннях: 1) основні засади вихідні ідеї, що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю і відображають суттєві положення теорії, вчення, науки, системи внутрішнього і міжнародного права, політичної, державної чи громадської організації (гуманізм, законність, справедливість, рівність громадян перед законом тощо); 2) внутрішнє переконання людини, що визначає її ставлення до дійсності, суспільних ідей і діяльності [43, с. 110-111]. Відтак, по суті, надається двоєдине визначення категорії правовий принцип, зокрема останній визначається, як категорія об'єктивна, та як категорія суб'єктивна. При цьому як категорія об'єктивна правові принципи опосередковуються незалежним від тлумачення третіх осіб змістом та призначенням, останні встановлюються як категорії, що творяться правом та водночас творять право, а відтак, можуть розцінюватися як самостійні правові регулятори суспільних відносин. Як категорія суб'єктивна правові принципи визначаються уявленням

певних суб'єктів про їхній зміст, роль та дійсність. Разом із тим, на наше переконання, категорія принцип права має розглядатися в аспекті об'єктивно-суб'єктивної категорії, що надає можливість комплексно підійти як до визначення змісту відповідного порядку, так і до встановлення суті і призначення останнього. Запропонований нами підхід, частково був підтриманий вченим Недбайлом П.Е., котрий встановлював, що принципи права слід розглядати з урахуванням як єдності, так і особливостей обох аспектів і з позицій, що склалися в юридичній і філософській науках щодо загального уявлення про об'єктивне і суб'єктивне право [44, с. 101]. Науковець Прокопенко В. І. також зазначав, що принципи права є не тільки правовою, а й філософською і соціологічною категоріями, оскільки вони спрямовують суспільну свідомість. Врахування світогляду й економічних основ, що закладені в принципах права, розкриває їх взаємодію з суспільною психологією на рівні норм традиційної культури [45, с. 35–36]. Підтримуючи комплексність правової категорії принципи права та визначаючи їхню основоположність можемо встановити, що принципи взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування – це система пов'язаних між собою правових постулатів, засад та приписів, що обумовлюють діяльність ВРП та інших органів державної влади й суддівського самоврядування, визначають форми, методи та засоби реалізації останніми повноважень, що спрямовані на втілення законодавчих приписів та формування судової системи відповідної європейським стандартам. Можемо констатувати, що принципи права та принципи взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування характеризуються рядом ознак, серед яких можна виокремити:

- Загальний характер правових принципів, що опосередковується їх основоположністю, а також поширенням на всі без винятку правовідносини за участю ВРП та суб'єктів взаємодії;

- Характеризуються об'єктивізмом, що обумовлено формуванням їх на основі зовнішніх факторів, а також реалізації у межах конкретних життєвих ситуацій;
- Є взаємопов'язаними між собою: порушення одного принципу взаємодії неодмінно призведе до порушення іншого, що обумовлено системністю останніх;
- Є загальнообов'язковими до реалізації на практиці, виступають важливими елементами системи права;
- Втілюються на практиці у судоустрійній сфері та сфері забезпечення відправлення правосуддя.

Продовжуючи доктринальний аналіз принципів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування можемо встановити, що останні доцільно класифікувати залежно від свого спрямування та призначення на загальноправові принципи та спеціально правові принципи взаємодії. Відтак, нижче сконцентруємо детальну увагу на аналізі кожної із відповідних груп.

I. *Загальноправові принципи взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування* – це правові принципи, котрі носять основоположний характер, та опосередковують собою не лише процес взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування, але і всю площину реалізації правових постулатів національного законодавства. Дані правові принципи є такими, що пронизують собою всю суть діяльності державних інституцій. При аналізі загальноправових принципів цікавою видається думка вченого М. І. Козюбри, котрий встановлює, що загальні принципи права — це не просто певні ідеї, які існують у правосвідомості, навіть теоретичній, а відправні начала права, які можуть і не фіксуватися в текстах нормативно-правових актів [46, с.6-7]. Відтак, загальноправові принципи – це ті правові засади, котрі носять основоположний характер, витікають із загального змісту права як такого, та можуть як бути прямо нормативно передбаченими, так і бути позбавленими нормативного

закріплення. Серед загальноправових принципів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування доцільним видається виокремлювати такі принципи як: верховенства права, демократизму, законності; гуманізму; рівності, тощо. Відтак, пропонуємо нижче сконцентрувати увагу на аналізі правового змісту саме даних принципів у ключі аналізованої нами взаємодії.

- Принцип верховенства права – це загальноправова засада взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського самоврядування, котра зводиться до необхідності підпорядкування спільної діяльності даних інституцій праву як такому у всіх його проявах. При цьому варто акцентувати увагу на тому, що ВРП має подвійний правовий статус, що опосередковується визначенням останньої відповідно до профільного законодавства як органу державної влади та суддівського самоврядування, а відтак, діяльності даної інституції повинна не виходити за рамки закону (котрий презюмуємо є правовий), та бути спрямованою на пряме втілення законодавчих приписів на практиці. Вчений С. Максимов, досліджуючи принцип верховенства права, зазначає, що верховенство права є універсальним феноменом у двох значеннях. По-перше, як єдиний феномен європейської культури, що охоплює досвід як англосовітських, так і континентально-європейських країн. По-друге, в умовах глобалізації він стає універсальним принципом співіснування та співробітництва між різними народами й культурами [47, с. 126]. Відтак, сам принцип верховенства права носить як національний, так і міжнародний характер, що обумовлює поширення останнього як у площину взаємодії ВРП із національними інституціями, так і у площину міжнародної взаємодії, зокрема із міжнародними організаціями, об'єднаннями чи відповідними органами іноземних держав. Окрім того на особливу увагу, на наше переконання, заслуговує дослідження питання про складові верховенства права. Останні були детально проаналізовані західним науковцем А. Дайсі. Доктрина верховенства права А. Дайсі, як відзначають сучасні західні дослідники, складається з трьох основних ідей: 1) право є

вищим та протилежним деспотичній владі. Тільки у випадку, якщо діями особи було порушено закон, їй буде призначено покарання судом у встановленому законом порядку. Також підкреслено, що уряди не повинні мати широких дискреційних повноважень, вони обов'язково мають бути хоча б певною мірою обмежені; 2) кожна людина має бути рівною перед законом, що означає, незалежно від того, ким вона є, чи державним службовцем, чи селянином, у випадку порушення закону розгляд у суді буде відбуватися за тими ж законами; 3) норми конституції не є основним джерелом права, а основним джерелом виступають природні права людини. Кожна людина у суспільстві повинна мати свої права та свободи, які дозволяють їй робити все, що вона бажає. Кожний, чий права порушені, має право на судовий захист [48]. Відтак, очевидним видається те, що взаємодія ВРП із суб'єктами публічного адміністрування та суддівського самоврядування має ґрунтуватися на нормах правового закону, забезпеченні реалізації прав людини і громадянина (зокрема в аспекті доступу до правосуддя, справедливості відправлення правосуддя, належній та відповідній статусу поведінці суддів, тощо), а також реалізації природних прав людини і громадянина у площині аналізованої нами взаємодії загалом.

Таким чином, принцип верховенства права – це загально-правовий принцип взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського самоврядування, що зводиться здебільшого до необхідності дотримання суб'єктами взаємодії вимог правового закону та сприяння реалізації основоположних прав людини у судоустрійній площині та площині правосуддя, що визначені як національним, так і міжнародним законодавством.

- Принцип демократизму – загальноправовий принцип взаємодії ВРП із суб'єктами публічного адміністрування та суддівського самоврядування, суть котрого зводиться до необхідності при проведенні останньої дотримуватися встановлених національним законодавством вимог демократії, основ людиноцентризму та концептів правової держави. Одним із найважливіших принципів формування державного апарату в сучасній державі виступає принцип демократизму, найважливіший прояв якого повна та

постійна відповідність діяльності службовців інтересам громадян, суспільства, держави. Службовець діє у «чужих» інтересах [49]. Відтак, суть останнього опосередковується також і необхідністю повного підпорядкування діяльності державних службовців інтересам громадян та громадянського суспільства. З практичної площини аналізована нами засада може бути розкрита, зокрема, на прикладі проведення добору осіб на посаду суддів. Встановимо, у межах відповідних процедурних дій ВРП прямо взаємодіє із Вищою кваліфікаційною комісією суддів України та Президентом України. Разом із тим, процедура добору та відповідної взаємодії має бути такою, що відповідає засаді демократизму, тобто бути публічною, загальнодоступною для громадського спостереження, а також проводитися у відповідності до інтересів більшості населення. Ще одним прикладом фактичної реалізації принципу демократизму є, зокрема, діяльність ВРП щодо притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності. Відтак, у даній площині процедурна діяльність ВРП та інших суб'єктів взаємодії (котрими принагідно зазначимо можуть бути будь-які органи чи приватні особи) має відповідати засаді демократизму, що зводиться до недопущення, зокрема порушення прав особи-заявника (права приватного) та прав суду і конкретного судді по відношенню до якого відповідне питання притягнення до дисциплінарної відповідальності було ініційоване (права публічно-приватного). Вчений Марченко М.І., досліджуючи принцип демократизму, на наше переконання, слушно зазначає, що принцип демократизму полягає в тому, що в основі права мають лежати загальні блага, загальна корисність. Закони повинні виражати такі питання: волю й інтереси більшості суспільства; участь населення у формуванні цієї волі, закріплення її в процесі правотворчості; максимальне врахування суспільної думки на всіх етапах цього процесу; здійснення правотворчих повноважень і дій населенням або безпосередньо, або через своїх представників в органах державної влади та місцевого самоврядування; демократичні процедури розроблення, обговорення, прийняття та оприлюднення правотворчих рішень; участь в управлінні державними справами безпосередньо або через своїх представників тощо [50, с.

105–106]. Відтак, принцип демократизму видається основоположним у межах діяльності суб'єктів публічного адміністрування та взаємодії останніх, що опосередковується комплексністю правового змісту, його багатоаспектністю та відповідною диференційованістю. При цьому взаємодія ВРП та інших суб'єктів публічного адміністрування та суддівського самоврядування має спиратися на аналізовану нами засаду, а зміст останньої має пронизувати всю процедуру взаємодії розглядуваних нами суб'єктів загалом.

- Принцип законності - загально-правовий принцип, що обумовлює собою діяльність всіх суб'єктів суспільної взаємодії у чіткій відповідності до законів, котрі виходять від держави та визначають загальний порядок дій підпорядкованих суб'єктів. З урахуванням конституційних постулатів, визначених в основному, проте не виключно ст. 19 Конституції України, можемо встановити, що принцип законності відіграє основоположне значення у контексті діяльності суб'єктів публічного адміністрування як інституцій, діяльність котрих має чітко відповідати нормам правових актів. На думку вченого Рабіновича П.М. законність – це режим відповідності суспільних відносин законам, підзаконним нормативно-правовим актам держави, який утворюється в результаті їх неухильного здійснення всіма суб'єктами права [51, с. 104]. Відтак, засада законності розглядається не лише у межах ключових та основоположних ідей, що мають пронизувати собою взаємодію суб'єктів публічного адміністрування з іншими інституціями, але і у аспекті правового режиму, що зводиться до підпорядкування всіх дій суб'єктів взаємодії правовому закону. Складовими принципу законності виокремлюють: а) єдність законності; б) верховенство закону; в) невідворотність покарання за порушення законності; г) недопустимість протиставлення законності і доцільності; г) взаємозв'язок законності і культурності; д) гарантованість прав і свобод особи [52]. При цьому кожна із даних складових законності, тою чи іншою мірою відображається на практиці з урахуванням конкретної ситуації. Аналізуючи взаємодію ВРП та інших органів державної влади та суддівського самоврядування, можемо встановити, що дана взаємодія опосередкована

засадою законності із врахуванням того, що: по-перше, ВРП діє на основі та у спосіб, що прямо встановлений (передбачений) законом; по-друге, правові норми, на основі яких реалізують свої повноваження ВРП та суб'єкти взаємодії, є єдиними для всіх правозастосовців, а відтак об'єктивно формують єдине правове поле; по-третє, взаємодія ВРП із іншими суб'єктами має бути доцільною, суспільно необхідною, та сприяти реалізації прав приватної особи у публічній площині відправлення правосуддя.

Таким чином, вище наведене надає можливість встановити, що принцип законності – це загальноправовий, багатоелементний принцип взаємодії ВРП із іншими органами державної влади та суддівського самоврядування, котрий зводиться здебільшого до реалізації правових приписів законів, під час відповідної взаємодії, а також має за можливість сприяти реалізації приватних прав особи, у публічній площині відправлення правосуддя.

- Принцип гуманізму – це загальноправовий принцип взаємодії ВРП із іншими суб'єктами, що опосередковується підпорядкуванням діяльності відповідних інституцій концепту людиноцентризму, а також правам і свободам людини загалом. В аналізованому нами аспекті слушною здається думка Н.О. Славової, яка зазначає, що «гуманізм –це визнання людини вищою соціальною цінністю за допомогою визначення та захисту її прав, свобод через правотворчість», тобто нормативно-правові акти як результат правотворчої діяльності мають відображати загальнолюдські цінності [53, с. 135]. У свою чергу логічним видається те, що діяльність представників держави в особі відповідних інституцій має бути підпорядкована загальним правам людини та громадянина, визначатися ними, а також ними спрямовуватися. У практичній площині принцип гуманізму у межах взаємодії ВРП із іншими суб'єктами зводиться до того, що при реалізації своїх повноважень суб'єктами взаємодії мають бути обрані такі способи та засоби взаємодії, що найменшим чином будуть обмежувати права та свободи приватної особи та у найбільшій мірі сприяти реалізації її прав.

Таким чином, встановимо, що нетиповий для аналізованої нами публічної сфери принцип гуманізму набуває у межах останньої специфічного правового змісту та відіграє чільну роль у межах реалізації концепту людиноцентризму загалом.

- Принцип рівності – це загальноправовий принцип, що визначає фактичну та юридичну рівність суб'єктів взаємодії у межах правозастосовних процесів, визначених національним законодавством. Встановимо, що вчений Т. Тарахонич, зазначає, що принцип рівності є одним із загальних принципів права та відображає сутність принципів права загалом. Даний принцип є сукупністю ідей, положень, основних засад, які зумовлені закономірностями суспільного розвитку, рівнем правової культури, моральними цінностями суспільства, загальносуспільними потребами та інтересами» [54, с. 45]. З аналізу доктринальних позицій ряду інших науковців можемо встановити, що принцип рівності – це один з основоположних принципів права, що означає рівність кожної особи в суспільстві та неможливість дискримінації за національною, релігійною або іншою належністю, майновим чи службовим становищем. Ідея рівності є підґрунтям існування правової демократичної держави, адже забезпечує гідне становище кожного громадянина в суспільстві незалежно від суб'єктивних ознак осіб. Разом із тим, досліджуючи принцип рівності, представники національної правової доктрини, переважно акцентують увагу на рівності приватних осіб у їхніх правах та обов'язках, залишаючи поза увагу юридичну рівність суб'єктів публічного адміністрування. Варто встановити, що питання юридичної рівності суб'єктів публічного адміністрування видається проблемним у межах національної доктрини та практики. При цьому проблемність останнього зводиться до того, що рівність тих чи інших суб'єктів в одних правовідносинах не буде зводитися до рівності їх в інших, це опосередковується диференційованими правовими статусами останніх, а також диференційованим змістом, який вони займають у загальній системі державних органів. До прикладу, очевидним є те, що порівнювати правові статуси ВРП, Президента України та Вищої кваліфікаційно-

дисциплінарної комісії суддів є недоцільно із урахуванням не лише очевидно різноплановості даних суб'єктів, але і урахуванням того, що дані інституції у межах процедури добору суддів та призначення їх на посаду, відіграють рівнозначно важливу роль. При цьому вище перераховані нами суб'єкти, у даному процесі не перебувають у відносинах влади-підпорядкування, що опосередковується рівністю останніх та взаємо доповненням дій у даному процесі. Аналогічною є ситуація при взаємодії ВРП та Генерального прокурора (його заступника) у межах санкціонування затримання судді чи обрання до судді запобіжного заходу. Відтак, принцип рівності суб'єктів публічного адміністрування слід розглядати: по-перше у контексті конкретної ситуації, по-друге, у межах призначення відповідної взаємодії. При цьому рівність тих чи інших суб'єктів в одній площині не буде зводиться до рівності останніх в іншій. Відтак, аналізований нами принцип є багатограним комплексним та таким, що потребує свого детального аналізу із урахуванням конкретних ситуацій.

II. *Спеціально-правові принципи взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування* – це принципи, що носять спеціальний характер, що опосередкований правовим статусом, а також сферою реалізації своїх повноважень відповідними органами взаємодії. Відзначимо, що спеціально-правові принципи взаємодії є непересічними, та відносно кожного із різновиду взаємодій розглядаються відокремлено. Разом із тим, у даній площині не йде мова про так звані «над принципи», котрі стоять у ієрархії вище загальних принципів, це правові засади та основоположні ідеї, котрі відіграють відокремлену роль та мають своє специфічне призначення у межах правового механізму взаємодії. У межах національної правової доктрини, вчений В.В. Копейчиков, встановлював що спеціально-правові принципи узагальнюють засади формування та існування власне права як специфічного соціального явища поділяються на загальноправові, міжгалузеві, галузеві принципи та принципи інститутів [55, с. 96]. Разом із тим, підтримуючи позицію вченого про те, що спеціально-правові принципи виконують роль синтезаторів та консолідуючих елементів у межах

правотворення та правового регулювання, встановимо, що, на наше переконання, недоцільно здійснювати поділ останніх на окремі групи, адже відтак буде зводитися нанівець їх суть. Вважаємо, що серед спеціально-правових принципів взаємодії ВРП з іншими органами державної влади та суддівського самоврядування варто виокремити такі принципи як: принцип оперативності, принцип публічності, принцип спеціалізованості, принцип врахування національних інтересів, принцип відповідності потребам суспільства, принцип результативності.

- Принцип оперативності – це спеціально-правовий принцип взаємодії ВРП з іншими суб'єктами, суть котрого зводиться до втілення відповідної взаємодії із урахуванням чітких часових критеріїв. У межах національної правової доктрини слушно зазначають, що принцип оперативності об'єктивно діє як один з керівних положень, вихідних початків діяльності суб'єктів публічного адміністрування, що виражає природу і сутність всієї процедурної форми діяльності відповідних інституцій, а також забезпечує спрямування відповідних дій на досягнення цілей і завдань поставлених перед певними інституціями державою [56]. Відтак, можна припустити, що оперативність – це часова необхідність та доцільність вчинення тих чи інших процедурних та правових дій суб'єктами взаємодії. Сам по собі принцип оперативності зводиться до необхідності забезпечення реалізації нормативно-правових приписів діяльності ВРП у взаємодії з іншими суб'єктами з чітким урахуванням часових проміжків, адже дія, яка видається необхідною на разі, може втратити свою актуальність у майбутньому і навпаки. Відтак, саме критерії своєчасності, нагальності та часової необхідності визначаються ключовими при доктринальному аналізі принципу оперативності та практичному його втіленні. Прикладом реалізації спеціально-правового принципу оперативності, може слугувати приклад взаємодії ВРП та Генерального прокурора (його заступника) у контексті санкціонування затримання судді. Відтак, національне законодавство чітко визначає, що Вища рада правосуддя розглядає подання про надання згоди на затримання судді,

утримання його під вартою чи арештом не пізніше п'яти днів з дня отримання відповідного подання. Відтак, 5-денний строк визначається ключовим та основоположним в аспекті відповідної взаємодії та вирішення питання про затримання судді. У разі ж недотримання відповідного строку подання варто вважати таким, що не потребує свого розгляду, адже спливли строки, чітко передбачені національним законодавством, а суб'єкти публічного адміністрування у процесі своєї діяльності є обмежені законом відповідно до конституційних положень.

Таким чином, можемо встановити, що спеціально-правовий принцип оперативності – це правовий принцип, що опосередковує визначення темпоральних меж необхідності проведення тієї чи іншої взаємодії, а також встановлює чітко чи відносно визначені строки необхідності вчинення відповідних дій.

- Принцип публічності – це спеціально-правовий принцип взаємодії ВРП та інших суб'єктів державної влади і суддівського самоврядування, що зводиться, до проведення останньої відкрито, гласно та загальновідомо з метою забезпечення не лише чіткого практичного втілення суб'єктами взаємодії своїх, нормативно передбачених повноважень, але і забезпечення реалізації прав та інтересів приватної особи у судоустрійній сфері. На наше переконання, принцип публічності доцільно розглядати як інтегрований правовий принцип, котрий включає у себе такі елементи як: відкритість, гласність, та прозорість.

- ✓ Принцип прозорості органів державного управління полягає у встановленні органами державного управління умов, що забезпечують залучення громадян та інших суб'єктів управління до прийняття управлінських рішень за рахунок створення і гарантування високого рівня їх обізнаності щодо змістового та процедурного аспектів державно-управлінської діяльності [58, с. 12]. Відтак, прозорість взаємодії ВРП та інших суб'єктів опосередковується тим, що остання має бути зрозумілою для приватної особи та громадськості загалом, а наслідки останньої передбачуваними. Засада прозорості апелює також і до того, що відповідні суб'єкти взаємодії мають надавати приватному

сектору реальну інформацію про проведену ними діяльність, а також про її наслідки.

✓ Принцип відкритості – це правова засада, що визначає доступність громадян до досягнення цілей та функцій взаємодії. Відкритість має розглядатись як певна форма доступу до інформації про діяльність влади, про процедури прийняття та виконання державно-управлінських рішень, а також і можливість впливу на діяльність органів державної влади – можливість використовувати та змінювати те, до чого вже є доступ.

✓ Принцип гласності – це один з центральних принципів взаємовідносин між державою та суспільством, сутність якого полягає у відкритості, прозорості, публічності організації та діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових осіб, а також доступності інформації про їхню діяльність [59, с. 28-29].

Як бачимо, всі із складових принципу публічності взаємопов'язані між собою, а їх зміст у певній мірі видається тотожним. На практиці відповідна засада знаходить своє втілення повсякчас, що опосередковується публічністю самої взаємодії ВРП з органами державної влади та місцевого самоврядування, а також необхідністю інформування суб'єктами публічного адміністрування громадськості про свою діяльність, зокрема через офіційні веб-сайти, друковані видання, а також конференції, брифінги, круглі столи тощо.

• Принцип спеціалізованості – це спеціально-правовий принцип взаємодії ВРП та інших органів державної влади й суддівського самоврядування, котрий опосередковується втіленням останньої у чітко визначеній площині та сфері. У межах юридичної літератури спеціалізація визначається як зосередження діяльності на відносно вузьких напрямках; набуття спеціальних навичок і знань у певній галузі [60]. Відтак, очевидним є те, що ВРП та інші суб'єкти взаємодії реалізують свою діяльність у єдиній чітко спеціалізованій сфері, а саме сфері правосуддя та судоустрою, при цьому залежно від конкретного прояву відповідної взаємодії дані сфери можуть диференціюватися. При цьому доцільно також зазначити і те, що

спеціалізованість сфери взаємодії та повноважень відповідних суб'єктів у даній площині, не зводиться до визнання всіх суб'єктів, які вступають у взаємодії з ВРП спеціалізованими, адже серед них є і велика кількість так званих загальних суб'єктів, а саме: ВРУ, Президент України, КМУ, Генеральний прокурор (його заступник) тощо.

Таким чином, спеціально-правова засада спеціалізованості вказує на специфічну сферу реалізації ВРП та іншими органами державної влади та суддівського самоврядування своїх повноважень, а також на особливості суті даних повноважень загалом.

- Принцип врахування національних інтересів – це спеціально-правова засада взаємодії ВРП та інших суб'єктів публічного адміністрування, що зводиться до реалізації останньої у відповідності до потреб держави загалом. Відзначимо, що діяльність всіх без виключення національних інституцій, а також взаємодія, що відбувається між ними, має бути спрямована на реалізацію функцій держави, втілення її інтересів як у національній, так і на міжнародній арені. Разом із тим, принагідно зазначимо, що до сьогодні, у межах національної та міжнародної правової доктрини так і не було остаточно сформовано визначення категорії «національний інтерес». Вчений Р. Арон, встановлює, що не можна однозначно визначити національний інтерес, оскільки «розмаїття конкретних цілей-завдань і кінцевих цілей-завдань не дало б нам змоги сформулювати раціональне визначення національного інтересу навіть у тому випадку, якби він не містив у самому собі неоднозначності, яку можна ототожнити з неоднозначністю колективного інтересу в науці» [61, с. 67]. Відтак, за даним науковцем категорія «національний інтерес» видається багатогранною, та водночас невизначеною, адже надання чіткої дефініції останньої видається неможливим через її багатоелементність. У свою чергу, вчені І.М. Кукса, Є. Гончаров визначають національні інтереси як реальну основу дій нації та держави, спрямованих на виживання, функціонування і розвиток, сукупність національних цілей і базових цінностей, які відіграють важливу роль у стратегії та тактиці у сфері національної безпеки, та

економічної безпеки як її складової [62]. Відтак, у будь-якому випадку, діяльність державних інституцій, а також взаємодія останніх має бути направлена на те, аби забезпечити втілення інтересів держави на практиці загалом. У межах взаємодії ВРП та інших органів державної влади та суддівського самоврядування має місце втілення інтересів держави в аспекті відправлення справедливого, незалежного та неупередженого правосуддя, а також підтримання нормального стану функціонування судової гілки влади у державі загалом.

- Принцип відповідності потребам суспільства – це спеціально-правовий принцип, що об'єктивно видається взаємопов'язаним із вище проаналізованим нами правовим принципом, разом із тим, характеризується кардинально іншим змістом. Можемо встановити, що дана правова засада, загалом опосередковується концептом людиноцентризму та відповідальності держави за свою діяльність перед людиною. Т.І. Тарахонич вказує, що людиноцентризм – це важливий напрям гуманістично спрямованої політики держави в процесі державотворення і правотворення, що впливає на свідомість та формування індивідуальних якостей людини [63, с. 283]. Діяльність всіх державних інституцій є такою, що спрямована та направлена на реалізацію прав людини і громадянина, забезпечення комфортних умов життя приватної особи, а також співжиття громадян у державі, яка є правовою та демократичною. Вочевидь, взаємодія ВРП та інших органів державної влади та суддівського самоврядування має бути такою, що спрямована на втілення прав приватної особи в аспекті доступу до правосуддя, справедливого відправлення правосуддя, а також можливості захисту порушених, невизнаних чи оспорюваних прав та свобод саме шляхом звернення до судових інстанцій. Таким чином, взаємодія ВРП та інших інституцій має бути підпорядкована суспільним інтересам, та фактично інтересам конкретної особи в аспекті реалізації останніми свого конституційного права, - права на судовий захист, котре має реалізовуватися із дотриманням європейських стандартів якості, швидкості та доступності правосуддя.

- Принцип результативності – це спеціально-правовий принцип взаємодії ВРП та інших суб'єктів публічного адміністрування, котрий зводиться до необхідності втілення останніми свої повноважень таким чином, щоб забезпечити досягнення наперед обумовленого результату. У межах західної правової доктрини, принцип результативності діяльності суб'єктів публічного адміністрування, як правило, розкривається у межах концепту «хорошого управління». Відтак, «хороше публічне управління» - це управління, засноване на взаємодії усіх зацікавлених сторін (стейкхолдерів) у вирішенні питань поліпшення результатів діяльності органів влади на узгодженні принципів публічного управління, які мають бути впроваджені і на регулярній основі оцінюватися усіма зацікавленими сторонами. Таким чином, «хороше публічне управління» можна визначити як управління, що відповідає принципам демократії, вимогам ефективності, відповідальності, відкритості. Воно включає шість індексів, що відбивають ключові параметри державного управління: право голосу і підзвітність суспільству (voice accountability) - готовність уряду до зовнішньої підзвітності через механізми зворотного зв'язку з громадянами і демократичні інститути; політична стабільність і відсутність насильства, злочинності і тероризму (political stability, lack of violence); ефективність державного управління (government effectiveness) - якість державних послуг, якість процесу вироблення політики, рівень бюрократизації; тягар адміністративного тиску і якість законодавства (regulatory framework) - здатність уряду формулювати і реалізовувати раціональну політику і правові акти, які сприяють розвитку приватного сектора; верховенство закону (rule of law) - міра упевненості різних суб'єктів у встановлених суспільством нормах, а також дотримання ними цих норм (наприклад, захисту прав власності); протидія корупції (control of corruption) [64, с. 276]. Таким чином, взаємодія всіх державних інституцій, зокрема й ВРП та суб'єктів взаємодії з нею має піддаватися оцінці за критеріями результативності, зокрема за можливістю досягнення відповідними суб'єктами наперед поставленого перед ними державною та суспільством завдання, а відтак і результату.

Таким чином, можемо встановити, що взаємодія ВРП з іншими органами державної влади та суддівського самоврядування характеризується рядом ключових правових засад, на основі яких вона базується, втілюється та реалізується на практиці.

1.4. Сучасний стан адміністративно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування

Створення нової інституції у державному механізмі України, - Вищої ради правосуддя, опосередкувало собою необхідність розроблення правового поля діяльності останньої, зокрема, і у межах взаємодії із іншими інституціями. На сьогодні, питання адміністративно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування є нормативно визначеним у ряді як законів, так і підзаконних нормативно-правових актів, разом із тим, комплексний аналіз останніх так і не був проведений представниками національної правової доктрини. Відтак, з урахуванням практичної необхідності теоретичного дослідження питань стану адміністративно-правового регулювання взаємодії ВРП із рядом державних інституцій, розгляд обраної нами проблематики видається актуальним.

Переходячи до розкриття обраної нами проблематики по суті, перш за все, необхідно сконцентрувати увагу на базовій категорії даного дослідження, а саме «адміністративно-правове регулювання». Не дивлячись на те, що остання ґрунтовно досліджується у межах національної правової доктрини, на сьогодні не існує єдиного підходу до визначення правового змісту останньої. Однозначною є позиція відповідно до якої, адміністративно-правове регулювання – це різновид правового регулювання, що може визначатися в аспекті здійснення впливу правових норм на конкретні суспільні відносини чи їх комплекси. У національній правовій доктрині, на думку вченого А.Т. Комзюка, правове регулювання – це специфічний вплив, який здійснюється правом як особливим нормативним інституційним регулятором. При цьому,

правове регулювання має цілеспрямований, організаційний, результативний характер і здійснюється за допомогою цілісної системи засобів, що реально виражають саму матерію права як нормативного інституту утворення – регулятора [67, с. 47]. Відтак, вважаємо, що правове регулювання зводиться до регулювання суспільних відносин за допомогою правових засобів, котрими відзначимо є не лише норми права, але і звичаї, традиції, норми-моралі та інші соціальні регулятори загалом.

Адміністративно-правове регулювання – це різновид правового регулювання, що здійснюється на основі переважно, але не виключно норм адміністративного права, та опосередковується прямим й побічним впливом відповідних адміністративно-правових регуляторів на суспільні відносини адміністративно-правового характеру. Лаконічне та водночас чітке визначення аналізованої нами категорії було надане вченою М. Шопіною, яка визначила, що адміністративно-правове регулювання – це адміністративно-правовий вплив на суспільні відносини, який здійснюється за допомогою комплексу адміністративно-правових засобів та інших правових явищ, які в сукупності складають механізм адміністративно-правового регулювання [68, с.55]. Адміністративно-правове регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування – це сукупність адміністративно-правових приписів, що направлені на регулювання взаємозв'язків, які виникають між ВРП та іншими органами державної влади та місцевого самоврядування під час реалізації повноважень, визначених законом. При цьому не дивлячись на те, що правове регулювання не варто ототожнювати виключно із правовими нормами в аналізованому нами ключі, зокрема ключі діяльності суб'єктів публічного адміністрування, котрі мають діяти на підставі та у спосіб, визначений закон видається необхідним встановити, що останнє варто розглядати крізь призму правових приписів, визначених законодавцем. Таким чином, у формальному розумінні адміністративно-правове регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування

зводиться до законодавчих положень, котрі визначають відповідну взаємодію. Відтак, на аналізі останніх пропонуємо сконцентрувати свою увагу на далі.

Варто встановити, що правова категорія «законодавство» та «законодавчі положення» відповідно розглядаються диференційовано. Законодавство є формою існування правових норм, засобом їх організації, надання їм визначеності, об'єктивованості [69]. Разом із тим, недолік даного доктринального визначення терміну «законодавство» зводиться до того, що не встановлюється у яких саме об'єктивних формах термін законодавство відображається на практиці. У свою чергу, інший підхід зводиться до того, що законодавство являє собою сукупність законів і підзаконних нормативних актів, які є формою вираження юридично-правових норм [70]. Відтак, саме закони та підзаконні нормативно-правові акти визначаються зовнішніми формами існування законодавства загалом, та актів адміністративно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, зокрема. Відзначимо, що відповідні правові форми можуть бути класифіковані за диференційованими критеріями, зокрема:

- за юридичною силою правові засади поділяють на: закони та підзаконні акти;
- залежно від суб'єкта правотворчості акти адміністративно-правового регулювання поділяють на ті, що прийняті та розроблені Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, Президентом України, органами місцевого самоврядування, а також іншими суб'єктами публічного адміністрування загалом чи безпосередньо народом;
- за галузевим спрямуванням правові засади поділяються на ті, що безпосередньо й здебільшого містять норми лише адміністративно-правового спрямування, та засади, що видаються комплексними та включають у себе не лише норми адміністративно права, але й інших галузей національного законодавства;

- за часовими межами дії акти адміністративно-правового регулювання поділяються на правові акти довгострокової та короткострокової дії;
- за нормативними обсягом на: правові акти загальної дії, обмеженої дії (спеціальні), виняткової дії (надзвичайної);
- за зовнішньою формою вираження: закони, укази, постанови, рішення, розпорядження, накази тощо.

Таким чином, встановимо, що акти адміністративно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування носять диференційований за своїм правовим змістом характер, що опосередковується, по-перше суб'єктом від якого вони виходять, по-друге, сферою дії, по-третє темпоральними межами. Разом із тим, на наше переконання, ключовим критерієм поділу актів адміністративно-правового регулювання є критерій юридичної сили, відтак нижче сконцентруємо увагу на аналізі законів та підзаконних нормативно-правових актів як правових основ адміністративно-правового регулювання взаємодії ВРП з іншими суб'єктами публічного адміністрування.

I. Закони як адміністративно-правові регулятори взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування

Закон – це основоположний суспільний регулятор, що розробляється та приймається єдиним законодавчим органом України, - Верховою Радою України, або безпосередньо народом, з метою нормативно-правового регулювання базових сфер суспільної взаємодії. Відзначимо, що закони – це форма об'єктивного існування правової норми, що надає можливість здійснити її безпосереднє застосування. Відзначимо, що у Великому тлумачному словнику української мови термін закон визначається у таких п'ятьох значеннях: 1) як встановлене найвищим органом державної влади загальнообов'язкове правило, яке має найвищу юридичну силу; 2) як загальноприйняте, усталене правило співжиття, норма поведінки; 3) як основні

правила в якій-небудь ділянці людської діяльності, що впливають із самої суті справи; 4) як об'єктивно існуючий, постійний і необхідний взаємозв'язок між предметами, явищами або процесами, що впливає з їх внутрішньої природи, сутності, закономірності; 5) як сукупність догм (основних положень) якої-небудь релігії, віровчення [30, с. 396-397].

Таким чином, закон – це багатозначне поняття, що водночас надає можливість забезпечити комплексне його осмислення, а відтак і правозастосування. У межах адміністративно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, закони як нормативні регулятори відповідної взаємодії можуть бути класифіковані на окремі різновиди, а саме за рівнем своєї спеціалізації, останні варто поділяти на загальні й спеціальні, на аналізі котрих пропонуємо сконцентрувати увагу нижче.

- Загальні закони як адміністративно-правові регулятори взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими суб'єктами – це нормативно-правові акти, що виступають правовими засадами аналізованої нами взаємодії та місять у своїх межах правові приписи загальноправового характеру, що забезпечують правове регулювання не лише безпосередньо аналізованої нами взаємодії, але й визначають нормативно-правове регулювання ряду інших правових питань, зокрема системи судоустрою, організації й відправлення правосуддя, стану довіри до судової влади, тощо. Серед загальних законів як адміністративно-правових регуляторів варто виокремлювати: Конституцію України, Закон України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» та Закон України «Про судоустрій та статус суддів». Відтак, нижче пропонуємо сконцентрувати увагу на ключових положеннях даних нормативно-правових актів.

∞ Конституція України – основний закон держави, акт найвищої юридичної сили, правові норми якого визначаються як основоположні у силу своєї загальної та водночас прямої дії. Принцип прямої дії Конституції сходить до природно-правової течії європейської юридичної думки, у межах якої

утвердився пріоритет універсальних правових принципів й аксіом, що забезпечують захист природних і невід'ємних прав і свобод людини, над законами, встановленими державною владою [71]. Принцип прямої дії Конституції визначається як один із базових принципів застосування та втілення відповідних правових норм на практиці, що опосередковується можливістю застосування конкретного правового припису Конституції, незалежно від наявності чи відсутності деталізуючого правового регулювання. Вітчизняні науковці В.В. Буткевич та В.В. Речицький слушно та обґрунтовано наголошують, що пряма дія Конституції означає, що реалізація Основного Закону має бути забезпечена як за наявності, так і за відсутності опосередковуючого законодавства. Причому навіть тоді, коли про таке опосередковуюче законодавство (закони) прямо говорить Конституція України. Якщо немає відповідного процедурного закону, треба вчиняти необхідні дії на основі Конституції. «Прямо» означає, на думку авторів, без посередника на рівні закону [72, с. 44]. Аналізуючи правове регулювання діяльності Вищої ради правосуддя та взаємодії даної інституції з рядом інших суб'єктів, можемо встановити, що у межах основного закону держави, лише одна правова норма, а саме норма ст. 131 Конституції, присвячена нормативному врегулюванню діяльності даного суб'єкта. Разом із тим, очевидно, що в аспекті регулювання повноважень відповідної інституції дана правова норма є нормою-декларацією, та такою, що позбавлена регулятивного навантаження. До прикладу, п. 5 ч. 1 ст. 131 Конституції України закріплює за ВРП такі повноваження як «надає згоду на затримання судді чи утримання його під вартою», разом із тим, з декларуванням відповідного повноваження ВРП, Конституція України, не закріплює чіткої процедури його реалізації, залишаючи дане питання на розсуд спеціального правового регулювання, так само як й інші повноваження ВРП, визначені ст. 131 Конституції України. Відтак, можемо встановити, що взаємодія ВРП із органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування передбачається конституційно «за замовчуванням», тобто при закріпленні конкретних повноважень ВРП, які в подальшому деталізуються

поточним законодавство, де й передбачаються зв'язки взаємодії з іншими інституціями в аспекті реалізації повноважень Вищою радою правосуддя.

∞ Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» - це загальний нормативно-правовий акт, що був прийнятий у межах судової реформи та реформи правосуддя в Україні, та спрямований на забезпечення справедливого відправлення правосуддя загалом. Принагідно встановимо, що право на справедливий судовий розгляд є конвенційним правом, передбаченим ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також правом, що червоною ниткою проходить крізь все сучасне національне судоустрійне законодавство. Представники національної правової доктрини, досліджуючи право на справедливий судовий розгляд, виокремлюють такі структурні елементи: 1) прелімінарний (доступ до суду), що є передумовою реалізації інших елементів; 2) інституційний (незалежний, безсторонній суд, встановлений законом), який відбиває ознаки належного суду в демократичному суспільстві; 3) процесуальний (публічність, розумний строк розгляду справи та справедливість розгляду у вузькому розумінні або справедливе слухання), який відображає процесуальні вимоги розгляду справи; 4) легітимаційний (правова визначеність і виконання рішень суду), завдяки якому відбувається легітимація судових рішень та досягається мета правосуддя, що полягає у встановленні правової визначеності суспільних відносин» [73, с. 75]. Варто встановити, що саме Вища рада правосуддя як спеціалізований орган державної влади та суддівського врядування забезпечує втілює кожен із складових даного права на практиці. Разом із тим, не дивлячись на практичну важливість та необхідність забезпечення реалізації права на справедливий суд та справедливого відправлення правосуддя загалом, аналізований нами нормативно-правовий акт, - Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» не приведений у відповідність до інших актів національного законодавства, зокрема й в аспекті функціонування Вищої ради правосуддя. Відтак, аналізований нами закон оперує категорією «Вища рада юстиції», котра фактично замінює собою Вищу раду правосуддя в останньому. Не

дивлячись на це, у межах даного закону, можна простежити напрямки взаємодії ВРП (ВРЮ) із Вищою кваліфікаційною комісією суддів України, зокрема у межах процедури добору суддів на посаду; із суб'єктами звернення (фактично фізичними особами чи органами державної влади) при вирішенні питання про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності; із Зборами суддів, Вищою кваліфікаційною комісією суддів України при вирішенні питання суддівського самоврядування. Разом із тим, необхідним видається констатувати, що нормативні положення даного закону вочевидь є недостатніми для прямого регулювання взаємодії ВРП із іншими органами державної влади та суддівського самоврядування, не зважаючи на те, що більшість із них мають регулятивний, а не декларативний зміст. Це опосередковується тим, що по-перше, термінологія, яка вжита у даному законі є застарілою, та такою, що не відповідає реальному стану функціонування відповідних інституцій, по-друге, нагальними видаються зміни до даного закону в аспекті приведення його у відповідність до інших нормативно-правових актів у сфері правосуддя.

Таким чином, можемо встановити, що Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» носить загальноправове спрямування, яке надає можливість забезпечити загальне усвідомлення аналізованої нами площини, проте вочевидь є недостатнім для прямого нормативно-правового регулювання відповідної взаємодії.

∞ Закон України «Про судоустрій та статус суддів» - загальний нормативно-правовий акт, який закріплює у собі основоположні засади та базові орієнтири відправлення правосуддя й функціонування судової гілки влади загалом. Принагідно зазначимо, що вище зазначений нормативно-правовий акт був розроблений та прийнятий Верховною Радою України в процесі євроінтеграційних трансформацій, зокрема в сфері правосуддя. При цьому законодавець для розроблення останнього взяв до уваги положення ряду міжнародних нормативно-правових актів, а також рекомендацій Ради Європи. Зокрема, серед даних актів можна виокремити такі як: Монреальська

універсальна декларація про незалежність правосуддя (1983 року), Основні принципи незалежності судових органів, розроблені ООН (1985 року), Європейська хартія про статус суддів (1993 року), Загальна (універсальна) хартія судді (1999 року), Рекомендація № R (94) Комітету Міністрів Ради «Незалежність, дієвість та роль суддів» (1994 року) та ряд інших. Відтак, аналізований нами закон має відповідати і об'єктивно встановимо відповідає міжнародним стандартам відправлення правосуддя як такого. Діяльність Вищої ради правосуддя як незалежного органу державної влади та суддівського врядування, детально врегульовується у межах аналізованого законодавчого акту, що опосередковується рядом нормативно-правових норм, які передбачають відповідну взаємодію. Комплексний аналіз відповідних нормативних положень надав можливість встановити, що доцільно виокремлювати взаємодію ВРП із іншими суб'єктами в таких сферах як організаційна, процесуальна та кадрова. Адміністративно-правове регулювання організаційної сфери взаємодії ВРП з іншими органами державної влади та суддівського самоврядування зводиться до нормативного регулювання таких повноважень ВРП: по-перше, консультування Президента України щодо утворення, реорганізації та ліквідації суду; по-друге, визначення кількості суддів у суді (з урахуванням консультативного висновку Державної судової адміністрації України, судового навантаження та в межах видатків, визначених у Державному бюджеті України на утримання судів та оплату праці суддів/ з урахуванням консультативного висновку Пленуму Верховного Суду). Відтак, реалізуючи організаційні повноваження ВРП взаємодіє із Президентом України та Державною судовою адміністрацією в межах процесуальних форм визначених законом. Щодо процесуальної сфери взаємодії, то можемо встановити, що остання зводиться до адміністративно-правового регулювання в межах аналізованого нами нормативно-правового акту таких повноважень ВРП як: по-перше, розгляду питання про втручання судді у його діяльність щодо здійснення правосуддя, по-друге, щодо надання згоди на затримання або утримання судді під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку

суду. При цьому у межах реалізації даних повноважень ВРП взаємодіє із такими інституціями як Генеральний прокурор (його заступник), та суб'єктами звернення (конкретні судді в аспекті повідомлення ВРП про втручання у відправлення правосуддя). Щодо кадрової сфери адміністративно-правового регулювання взаємодії ВРП, то можемо встановити, що остання опосередковується спільною діяльністю ВРП з Вищою кваліфікаційною комісією суддів України, а також Президентом України в аспекті призначення суддів на посади.

Таким чином, можемо встановити, що Закон України «Про судоустрій та статус суддів» визначає базові та основоположні постулати взаємодії ВРП з іншими органами державної влади та суддівського самоврядування, зокрема в організаційній, процесуальній та кадровій сферах, разом із тим, не передбачаючи детального адміністративно-правового регулювання відповідних площин та не встановлюючи конкретних нормативних засад відповідної спільної діяльності ВРП з іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського самоврядування.

- Спеціальні закони як адміністративно-правові регулятори взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими суб'єктами – це нормативно-правові акти вузької та виключної дій, що закріплюють спеціальні норми та здійснюють відповідне спеціальне правове регулювання аналізованої нами взаємодії. Відзначимо, що поділ норм на окремі різновиди був запропонований у загальній теорії права, зокрема такими вченими як Л.А. Луцьом та О.С. Йоффе, які розподіляли всі норми за дією на коло суб'єктів на загальні, спеціальні та виключні [74, с. 160]. При цьому спеціальні норми права носять винятковий характер, що надає можливість здійснювати пряме застосування останніх до правового регулювання суспільних відносин. Очевидним є те, що в аналізованій нами площині, спеціальним законом, що виступає адміністративно-правовим регулятором взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування є Закон України «Про Вищу раду правосуддя», котрий закріплюючи правовий

статус останньої, визначає також і основні сфери та напрямки взаємодії, відтак закріплюючи засади адміністративно-правового регулювання. Особливість даного нормативно-правового акту полягає в тому, що в останньому деталізуються положення загальних законів, зокрема Закону України «Про судоустрій та статус суддів», а також Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд». При цьому відповідна деталізація зводиться до чіткого врегулювання процедур діяльності ВРП та взаємодії останньої із іншими суб'єктами. Пропонуємо розглянути відповідне спеціальний порядок адміністративно-правового регулювання на конкретному прикладі. Відтак, аналізований нами закон у главі 7 визначає, що ВРП має повноваження щодо надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою чи арештом. Фактично, дане повноваження ВРП опосередковується відходженням від загального правила суддівського імунітету та притягненням судді до відповідальності, визначеної національним законодавством. Вітчизняний науковець М. Савченко слушно зазначає, що одним з основних елементів правового статусу судді є його незалежність, яка безпосередньо пов'язана з незалежністю Конституційного Суду України, судової влади, правосуддя [78, с. 77]. При цьому незалежність судді опосередковується не лише відсутністю впливу на суддю третіх осіб при відправленні правосуддя, але і також неможливістю притягнення судді до відповідальності, утримання/затримання судді без санкціонування даних дій Вищою радою правосуддя. При цьому, відзначимо, що недоторканність судді – це не особистий привілей громадянина, який обіймає посаду судді, а засіб захисту публічних інтересів, і, перш за все, інтересів правосуддя [79]. Відповідні інтереси захищаються та реалізуються, зокрема, і шляхом ускладненої процедури кримінального переслідування служителів Феміди. Відтак, Закон України «Про судоустрій та статус суддів» у ст. 49 визначає загальні положення про недоторканність та імунітет судді, разом із тим, спеціальне адміністративно-правове регулювання забезпечення даного імунітету встановлюється у межах глави 7 Закону України «Про Вищу раду правосуддя». Відтак, передбачається, що ВРП взаємодіє із Генеральним

прокурором чи його заступником, котрі зобов'язані подати на розгляд до ВРП подання про надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою чи арештом. ВРП у свою чергу розглядає відповідне подання у межах 5-денного строку з дня його отримання та за результатами його розгляду приймає рішення, яке негайно вручається Генеральному прокурору, його заступнику або уповноваженому прокурору. Таким чином, спеціальний закон, а саме, - Закон України «Про Вищу раду правосуддя» деталізує положення, визначені Законом України «Про судоустрій та статус суддів», зокрема щодо можливості зняття імунітету із судді, та притягнення судді до відповідальності, визначеної законом. Аналогічні приклади можна навести й в аспекті кадрового й організаційного забезпечення відправлення правосуддя, адміністративно-правове регулювання взаємодії ВРП із іншими інституціями в даному аспекті теж врегульовані в межах спеціального закону.

Таким чином, можемо встановити, що Закон України «Про Вищу раду правосуддя» - це спеціальний нормативно-правовий акт, правові постулати закріплені у якому надають можливість деталізувати положення загальних нормативно-правових актів, а відтак і забезпечити комплексне адміністративно-правове регулювання взаємодії ВРП з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування.

II. Підзаконні нормативно-правові акти як адміністративно-правові регулятори взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування

Відзначимо, що окрім законів як адміністративно-правових регуляторів взаємодії ВРП із іншими органами державної влади та суддівського самоврядування важливу роль в аспекті аналізованої нами взаємодії відіграють підзаконні адміністративно-правові регулятори. Відзначимо, що «підзаконний нормативно-правовий акт» в аспекті його загальнообов'язкової дії (громадян, підприємств, установ, організацій, тобто поза межами системи органів влади, які його видали) необхідно розуміти як постанови Верховної Ради України нормативного характеру, відповідні офіційні документи Президента України,

Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, що містять правила загальнообов'язкової поведінки, дія яких не обмежується одноразовим застосуванням [80, с. 60]. При цьому підзаконні нормативно-правові акти завжди приймаються на основі законодавчих положень з метою їх доповнення, удосконалення та систематизування. Відзначимо, що серед підзаконних нормативно-правових актів в аналізованій нами площині, варто виокремити такі акти як: Регламент Вищої ради правосуддя, Положення про проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя, Положення про секретаріат Вищої ради правосуддя, Положення про автоматизовану систему розподілу справ (визначення члена Вищої ради правосуддя – доповідача), Положення про заохочувальні відзнаки Вищої ради правосуддя, Указ Президента України № 785/2019 «Питання добору кандидатів для здійснення Президентом України призначення членів Вищої ради правосуддя», тощо. При цьому, всі без винятку вище перелічені нормативно-правові акти застосовуються у світлі загальних та спеціальних законів. До прикладу, у межах Регламенту Вищої ради правосуддя нормативно передбачаються процедурні питання проведення дисциплінарного провадження відносно судді, звільнення судді з посади, тимчасового відсторонення судді, надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою чи арештом, тощо. Відтак, хоча Регламент Вищої ради правосуддя, і не здійснює нормативного передбачення тих чи інших різновидів взаємодії ВРП з органами державної влади чи суддівського самоврядування, проте закріплюючи процедурні аспекти їх вирішення, прямо впливає як на аналізовану нами взаємодію, так і на реалізацію відповідних законодавчих приписів загалом.

Таким чином, можемо встановити, що підзаконні нормативно-правові акти як адміністративно-правові регулятори аналізованої нами взаємодії ВРП з іншим суб'єктами публічного адміністрування та органами суддівського

самоврядування носять допоміжний характер, що опосередковується закріпленням здебільшого процедурних та процесуальних сфер реалізації основоположних повноважень, визначених загальними та спеціальними законами.

У продовження розгляду проблематики адміністративно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування відзначимо, що на особливу увагу заслуговує аналіз ефективності останньої та відповідності запитам, що існують у суспільстві. Відзначимо, що українські вчені-правознавці під ефективністю правового регулювання розуміють:

- конкретну міру його результативності, яка виявляється в певному співвідношенні між очікуваними та фактичними наслідками дії права на суспільні відносини [81, с. 223];
- результативну характеристику його дії, яка свідчить про здатність права вирішувати відповідні соціально-правові проблеми [82, с. 127];
- ступінь відповідності його цілей об'єктивним соціальним потребам, міру їх реального задоволення, а також відповідності прогресивним тенденціям суспільного розвитку в перспективі [83, с. 16].

Таким чином, ефективність стану адміністративно-правового регулювання взаємодії ВРП з органами державної влади та суддівського самоврядування – це результативність та відповідність об'єктивним очікуванням площина правового вакууму, що визначає спрямування реалізації взаємодії аналізованих нами суб'єктів та правовий вплив останньої на правову площину та відповідну сферу правозастосування загалом.

При цьому не дивлячись на детальне нормативно-правове, та зокрема адміністративно-правове регулювання взаємодії ВРП з іншими державними інституціями, на сьогодні відповідна площина потребує свого удосконалення, зокрема шляхом:

- підвищення деталізації нормативних приписів як загальних та спеціальних законів, так і підзаконних нормативно-правових актів.

Відзначимо, що Європейська Комісія за демократію через право (Венеціанська Комісія) у Доповіді щодо верховенства права зазначила, що однією з складових верховенства права є правова визначеність; вона вимагає, щоб правові норми були чіткими й точними, спрямованими на те, щоб забезпечити постійну прогнозованість ситуацій правовідносин, що виникають (пункти 41, 46 Доповіді) [84]. Відтак, якість нормативного припису в аспекті його передбачуваності та деталізації є одним із складових принципу верховенства права, що має відігравати основоположну роль у межах діяльності правової й демократичної держави, а також інституцій останньої.

На думку зарубіжного науковця В. Брюггера, принцип правової визначеності виявляється в наступному: а) чіткість визначення правових норм; б) чіткість у підпорядкуванні праву; в) стабільність правових норм; г) чітка інституційна відповідальність органів влади. [85, с.211].

Таким чином, загальні та спеціальні закони, а також підзаконні нормативно-правові акти, що визначають адміністративно-правове регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, мають бути удосконалені із точки зору юридичної техніки з метою удосконалення нормативних положень визначених у них, а також забезпечення їх чіткості, ясності й передбачуваності.

- розроблення системи оцінювання ефективності взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, що буде сприяти вимірюванню рівня ефективності законодавчо передбаченої взаємодії аналізованих нами суб'єктів. Відзначимо, що саме поняття «ефективність» (від лат. effectus – виконання; дія) в ретроспективному плані має тривалу і складну історію становлення. Прийнято вважати, що термін «ефективність» вперше з'явився в економічній літературі в працях У. Петі та Ф. Кене, які вживали його в значенні результативності й використовували для оцінювання тих чи інших урядових або приватних заходів з позиції сприяння поліпшення економічного життя [86]. З юридичної точки зору, ефективність варто розглядати в ключі реалістичності, публічності та

вимірюваності правового впливу діяльності тих чи інших інституцій, а також практичної реалізації процесів взаємодії. Відзначимо, що, на наше переконання, оцінку ефективності стану адміністративно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, варто проводити за такими компонентами як:

- компонент об'єктивності, що опосередковується реально існуючим правовим впливом суспільних регуляторів на відносини взаємодії ВРП із суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування;

- компонент публічності, що визначається спрямуванням аналізованої нами взаємодії на досягнення результату, що буде задовольняти собою публічний інтерес загалом;

- компонент вимірюваності, що означає практичну можливість визначення розміру суспільно значущого результату в об'єктивному вираженні діяльності суб'єктів взаємодії.

Таким чином, можемо встановити, що адміністративно-правове регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування підлягає своєму якісному удосконаленню, зокрема шляхом удосконалення нормативно-правових базисів відповідної взаємодії, а також розроблення системи оцінювання ефективності останньої.

У загальному ж можемо встановити, що сучасний стан адміністративно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування є достатнім для забезпечення повноти діяльності даної інституції та реалізації нею своїх повноважень, що однак не виключає собою необхідності проведення подальших та деталізуючих реформувань у даній площині.

Висновки до 1 розділу

1. Взаємодія є комплексною правовою та філософською категорією, що може розкриватися з широкого та вузького підходів. Відповідно до широкого

підходу взаємодія пронизує собою всю правову систему та систему управління, виступає інтегральним явищем, що забезпечує поєднання диференційованих систем між собою, зв'язками як прямої, так і опосередкованої взаємодії. Вузкий підхід, у свою чергу, встановлює, що взаємодія – це лише взаємозв'язки, що існують між, як правило, двома суб'єктами, і виникають у чітко визначеній площині.

2. Взаємодія Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування – це, як правило, проте не виключно, двосторонні право-управлінські взаємозв'язки, що виникають між Вищою радою правосуддя та іншими суб'єктами публічного адміністрування в площині забезпечення стабільності відправлення правосуддя та функціонування судової системи загалом.

3. Особливість взаємодії ВРП із органами державної влади та суддівського самоврядування являє собою комплекс ознак, які виокремлюють даний різновид взаємодії від ряду інших взаємозв'язків. Серед особливостей взаємодії ВРП із іншими суб'єктами можна виокремити: особливу сферу взаємодії, принципи, мету, завдання, нормативно-правове регулювання, а також її структуру. При цьому цілісний аналіз всіх цих компонентів надає можливість детально проаналізувати особливості досліджуваної нами взаємодії, та практичне призначення останньої.

4. Особлива сфера взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування визначається площиною спільної діяльності відповідних суб'єктів, а також загальним спрямуванням останньої. У загальному вона репрезентується сферою правосуддя, що являє собою сферу (оболонку) взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, зміст котрої можна визначити не лише крізь призму реалізації судочинства, але й діяльності, що спрямована на формування суддівського корпусу, вирішення питання про відповідність суддів зайнятим посадам, притягнення їх до дисциплінарної відповідальності, санкціонування їх

затримання, та забезпечення авторитету правосуддя й поваги до судової системи загалом.

5. Особливості нормативно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування опосередковуються правовою базою втілення аналізованої нами взаємодії у практичній площині. Остання включає у себе як правові приписи Конституції України, так і правові основи інших законів, зокрема Закону України «Про судоустрій та статус суддів», Закону України «Про Вищу раду правосуддя», тощо. Співвідношення значимості відповідних правових приписів у межах практичної площини на сьогодні не є однозначним та визначається дуальністю підходів, відповідно до яких роль Конституції України диференціюється. Разом із тим, регулятивними приписами даного законодавчого акту не варто гребувати, адже саме останні є правовою основою приписів поточного судоустрійного законодавства.

6. Особлива структура взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування репрезентується елементами останньої, а також їх змістовним наповненням. Відтак, серед структурних компонентів варто виокремлювати суб'єктів, об'єктів та правовий зміст, при цьому кожних із них видається комплексним та неодноманітним, що репрезентується їх багатогранністю й що було безпосередньо визначено нами у межах даного наукового напрацювання.

7. По-перше, мета – це наперед обумовлений результат, котрого прагнуть досягти суб'єкти, зокрема й суб'єкти взаємодії диференційованого порядку, використовуючи правові засоби, методи та способи. Мета взаємодії ВРП з іншими органами державної влади та місцевого самоврядування, на наше переконання, зводиться до того, щоб досягти результат у вигляді забезпечення незалежності й справедливості відправлення правосуддя, а також оздоровлення національної системи правосуддя загалом. Серед основних складових мети взаємодії ВРП із органами державної влади та суддівського самоврядування нами було виокремлено та проаналізовано такі як: забезпечення незалежності

судової гілки влади, та незалежного відправлення правосуддя; забезпечення справедливості відправлення правосуддя; оздоровлення національної системи правосуддя, тощо.

8. По-друге, функції взаємодії ВРП із органами державної влади та суддівського самоврядування – це основоположні напрямки впливу спільної діяльності аналізованих нами суб'єктів публічного адміністрування спрямованих на втілення на практиці повноважень, передбачених законодавством. Дані функції можуть бути класифіковані на загальні (регулювання, координації, контролю), спеціальні (процедурна, деполітизації, забезпечувальна, інтеграційна) та допоміжні (матеріально-технічна, економічна, організаційна), при чому нами у межах даного наукового доробку було сконцентровано увагу на аналізі правового змісту таких функцій як: процедурна, функція деполітизації, забезпечувальна, інтеграційна, з урахуванням їх спеціалізованого характеру, а також відповідного особливого правового призначення у межах реалізації взаємодії ВРП із суб'єктами публічного адміністрування та суддівського самоврядування, загалом.

9. По-третє, органи державної влади – це певний структурний елемент у механізмі державного функціонування, який бере участь у виконанні функцій держави та наділений при цьому певним обсягом відповідних владних повноважень. У свою чергу, суддівське самоврядування може визначатися як сукупність органів, спеціально створених в державі, діяльність котрих направлена на забезпечення організаційної єдності функціонування органів суддівської влади, зміцнення незалежності судів та суддів, захист професійних інтересів суддів, у тому числі захист від втручання в їхню діяльність, обрання суддів на адміністративні посади в судах у порядку, встановленому Законом України «Про судоустрій і статус суддів», участь у визначенні потреб кадрового, фінансового, матеріально-технічного та іншого забезпечення судів та контроль за дотриманням встановлених нормативів такого забезпечення, призначення суддів Конституційного Суду України, а також обрання суддів до складу Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів України,

в порядку, який встановлений законом. Серед всіх суб'єктів у межах державного механізму Вища рада правосуддя взаємодіє, здебільшого, але не виключно із Верховною Радою України, Президентом України, Генеральним прокурором чи його заступником, Вищою кваліфікаційною комісією суддів, та рядом інших суб'єктів.

10. Принципи взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування – це система пов'язаних між собою правових постулатів, засад та приписів, що обумовлюють діяльність ВРП та інших органів державної влади й суддівського самоврядування, визначають форми, методи та засоби реалізації останніми повноважень, що спрямовані на забезпечення втілення законодавчих приписів та формування судової системи у відповідності до європейських стандартів.

11. Принципи взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування можуть бути класифікованими на загальноправові та спеціально-правові. При цьому, загальноправові принципи – це основоположні засади, котрі простежуються у межах діяльності всіх без винятку державних інституцій, але вочевидь в аналізованій нами взаємодії набувають свого специфічного змісту, а спеціально-правові принципи – це непересічні правові постулати, що диференціюються в залежності від сфер свого втілення, а також відповідного призначення у механізмі правового регулювання.

12. Загальноправові принципи – це ті правові засади, котрі носять основоположний характер, витікають із загального змісту права як такого, та можуть як бути прямо нормативно передбаченими, так і не бути нормативно закріпленими. Серед загальноправових принципів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування доцільно виокремлювати такі принципи як: верховенства права, демократизму, законності; гуманізму; рівності, тощо. При цьому нормативний зміст та правова суть кожної із вище зазначених правових засад була нами розкрита у межах проведеного дослідження.

13. Спеціально-правові принципи взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування – це принципи, що носять спеціалізований характер, що опосередкованих їх правовим статусом, а також сферою реалізації ними своїх повноважень. Серед спеціально-правових принципів взаємодії ВРП з іншими органами державної влади та суддівського самоврядування варто виокремити такі принципи як: принцип оперативності, принцип публічності, принцип спеціалізованості, принцип врахування національних інтересів, принцип відповідності потребам суспільства, принцип результативності.

14. Правове регулювання – це регулювання суспільних відносин за допомогою правових засобів, котрими є не лише норми права, але і норми-звичаї, норми-традиції, норми-моралі та інші соціальні регулятори загалом. У свою чергу, адміністративно-правове регулювання – це різновид правового регулювання, що здійснюється на основі здебільшого, проте не виключно норм адміністративного права, та опосередковується прямим й побічним впливом відповідних адміністративно-правових регуляторів на суспільні відносини адміністративно-правового характеру за участю суб'єктів публічного адміністрування.

15. Адміністративно-правове регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування – це сукупність адміністративно-правових приписів, що направлені на регулювання взаємозв'язків, які виникають між ВРП та іншими органами державної влади та місцевого самоврядування під час реалізації повноважень, визначених законом.

16. Закони та підзаконні нормативно-правові акти визначаються зовнішніми формами існування законодавства загалом, та актів адміністративно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, зокрема. При цьому відповідні форми можуть бути класифіковані за диференційованими ознаками, що було визначено нами вище.

17. Закон – це основоположний суспільний регулятор, що розробляється та приймається єдиним законодавчим органом України, - Верховою Радою України, або безпосередньо народом, з метою нормативно-правового регулювання базових сфер суспільної взаємодії, зокрема і сфери адміністративно-правового регулювання взаємодії ВРП із іншими органами державної влади та суддівського самоврядування. Закони, які регулюють аналізовану нами взаємодію, було поділено на загальні та спеціальні. При цьому серед загальних законів варто виокремити: Конституцію України, Закон України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» та Закон України «Про судоустрій та статус суддів», у кожному із яких питання аналізованої нами взаємодії визначається із тим чи іншим рівнем деталізації.

18. Спеціальні закони як адміністративно-правові регулятори взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими суб'єктами – це нормативно-правові акти вузької та виключної дії, що закріплюють спеціальні норми та здійснюють відповідне спеціальне правове регулювання аналізованої нами взаємодії. Серед останніх детальна увага нами була приділена Закону України «Про Вищу раду правосуддя» як спеціально-правовому та водночас визначальному нормативно-правовому акту у відповідній площині.

19. Підзаконні нормативно-правові акти – це адміністративно-правові регулятори аналізованої нами взаємодії, котрі розробляються та приймаються Президентом України, Кабінетом Міністрів України, іншими органами державної влади та місцевого самоврядування з метою деталізації положень законів. Серед останніх в аналізованій нами площині варто виокремлювати: Регламент Вищої ради правосуддя, Положення про проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя, Положення про секретаріат Вищої ради правосуддя, Положення про автоматизовану систему розподілу справ (визначення члена Вищої ради правосуддя – доповідача), Положення про заохочувальні відзнаки Вищої ради правосуддя, Указ Президента України № 785/2019 «Питання

добору кандидатів для здійснення Президентом України призначення членів Вищої ради правосуддя», тощо.

20. Стан адміністративно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування потребує свого удосконалення, зокрема в аспекті підвищення рівня чіткості та ясності нормативних приписів, а також розроблення оцінки рівня ефективності взаємодії ВРП із іншими суб'єктами.

РОЗДІЛ 2.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ВИЩОЇ РАДИ ПРАВОСУДДЯ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ІНШИМИ ОРГАНАМИ СУДДІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

2.1. Поняття та елементи адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування

Діяльність Вищої ради правосуддя обумовлюється постійною взаємодією даної державної інституції із рядом інших суб'єктів публічного адміністрування та суддівського врядування. Дана взаємодія характеризується, як особливим правовим регулюванням, так і фактичними взаємозв'язками, що виникають між відповідними інституціями. Відзначимо, що із урахуванням правового статусу суб'єктів взаємодії, а також сфери втілення спільних повноважень ВРП із рядом інших інституцій, переважно йде мова про адміністративно-правове регулювання. Відтак, актуальним видається доктринальне дослідження поняття та елементів адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, із урахуванням прикладного значення останнього.

Переходячи до розкриття обраної нами проблематики по суті, перш за все необхідно визначити базову категорію даного дослідження, а саме «адміністративно-правовий механізм». Встановимо, що сам термін «механізм» відповідно до Великого тлумачного словника сучасної української мови розглядається як внутрішня побудова, система чого-небудь, сукупність станів і процесів, з яких формується певне фізичне, хімічне та інше явище [30, с. 523]. Окрім того, поняття «механізм» використовують у техніці як пристрій, який передає або перетворює рух. Разом із тим, вище наведені визначення поняття

«механізм» очевидно є мало придатними для правового розуміння даної категорії, а також покладення тлумачення останньої в основу аналізу адміністративно-правового механізму загалом. Таким чином, необхідно сконцентруватися на аналізі правових позицій представників національної правової доктрини щодо доктринального визначення аналізованої нами категорії. Зокрема, корифей вітчизняного адміністративного права, вчений В. Б. Авер'янов вважає, що під механізмом слід розуміти певний набір взаємоузгоджених відносин, методів і засобів, які забезпечують належне функціонування системи, або складне системне утворення, що органічно поєднує в собі різні складові елементи [88, с. 36]. Відтак, категорія механізму визначається основоположною у межах системи правовідносин одного порядку, що забезпечує їхню консолідацію та єдність. Механізм – це завжди деяка функціональна характеристика об'єкта, тому його слід застосовувати не для структурного опису системи органів, а для з'ясування функціональної специфіки різних частин [89]. Тобто механізм пропонується розглядати в аспекті категорії «динаміки», що опосередковує собою втілення останнього у межах реалізації правових норма та відповідних правовідносин загалом, з метою досягнення заздалегідь бажаних та передбачених результатів. Щодо аналізу адміністративно-правового механізму, то варто відзначити, що останній є різновидом правового механізму, та у загальному може бути розкритий як сукупність способів та засобів адміністративно-правового впливу на регулювання правових відносин, з метою втілення, реалізації та захисту прав приватної особи в сфері регулювання. Відзначимо, що у межах національної правової доктрини відсутнє визначення правової категорії «адміністративно-правовий механізм взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування». Разом із тим, можемо констатувати, що поширеним є тлумачення адміністративно-правового механізму забезпечення прав та свобод людини й громадянина, зміст котрого може бути покладений в основу безпосередньо досліджуваного нами поняття. Відтак, науковці Р.І. Зуєв та Є.О. Гілін стверджують, що механізм

адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини у широкому значенні — це процес адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини органами публічного адміністрування. У вузькому значенні його можливо визначати як структурно взаємопов'язану сукупність правових та організаційних засобів, що реалізуються органами публічного адміністрування і спрямовані на регулювання правовідносин у сфері прав і свобод людини [90, с. 50]. У свою чергу, науковець Т.Г. Корж-Ісаєва визначає механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод неповнолітніх як цілісну систему адміністративно-правових норм та структурно взаємопов'язаних між собою суб'єктів адміністративно-правового забезпечення, які створюють надійні умови для гарантованого здійснення реалізації, охорони, захисту й відновлення порушених прав і свобод неповнолітніх [91, с.15]. Відтак, із урахуванням вище наведених доктринальних позицій, а також особливостей сфери реалізації досліджуваного нами адміністративно-правового механізму, можемо встановити, що адміністративно-правовий механізм взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування — це передбачена нормами адміністративного права сукупність елементів, що направлені на забезпечення цілісної та комплексної діяльності ВРП з іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського самоврядування, а також сукупність адміністративно-правових норм та відповідних відносин, що направлені на реалізацію своїх повноважень суб'єктами взаємодії, а також забезпечення загального втілення прав та свобод людини і громадянина в сфері відправлення справедливого і неупередженого правосуддя. Варто зазначити, що адміністративно-правовий механізм взаємодії ВРП із іншими суб'єктами характеризується рядом ознак, серед яких можна виокремити, зокрема, такі:

- особлива сфера його втілення, а саме сфера реалізації повноважень ВРП та суб'єктами з якими остання взаємодіє при їх правовому втіленні;
- особлива нормативно-правова база на основі якої даний механізм реалізується, що репрезентується як загальними, так і спеціальними законами;

- особливі засади реалізації адміністративно-правового механізму взаємодії ВРП із іншими суб'єктами.

Таким чином, аналізована нами категорія є категорією, що поєднує у своєму змісті як загальні, так і спеціальні риси, а відтак, опосередковується, з одного боку, загальною, а з іншого, спеціальною структурою елементів. Відзначимо, що «загальне» у межах структури адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування опосередковується класичним «елементним» наповнення правового механізму загалом, а у свою чергу «спеціальне» полягає у змісті даних елементів, а також їх призначенню у межах механізму адміністративно-правового регулювання аналізованої нами взаємодії загалом. Варто встановити, що складовими елементами аналізованого нами механізму є: адміністративні норми, адміністративні правовідносини, методи (засоби), засади, суб'єкти взаємодії. На детальному аналізі кожної із даних складових адміністративно-правового механізму взаємодії ВРП із іншими суб'єктами пропонуємо сконцентрувати свою увагу нижче.

I. Адміністративно-правові норми – це елемент адміністративно-правового механізму взаємодії ВРП з іншими суб'єктами, котрий являє собою нормативний базис та правову основу відповідних правовідносин. Відзначимо, що адміністративно-правові норми – це різновид правових норм, що знаходять своє об'єктивне вираження в актах національного законодавства, санкціоновані уповноваженим державою суб'єктом, та спрямовані на правове регулювання відносин з публічним елементом, зокрема за участю суб'єктів публічного адміністрування. Разом із тим, у межах національної правової доктрини існують диференційовані підходи до визначення категорії «адміністративно-правова норма». Зокрема, вчений С.В. Петков пише, що адміністративно-правова норма – це загальнообов'язкове правило поведінки, встановлене державою з метою регулювання суспільних відносин, що входять до предмета адміністративного права, і забезпечене засобами державного примусу. При цьому, науковець уточнює, що норми адміністративного права мають особливу

сферу свого застосування – сферу державного управління [92,с. 57]. Таким чином, із урахуванням всього вище наведеного можемо встановити, що адміністративно-правові норми у межах механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування – це окремі та самостійні елементи останнього, що репрезентовані загальнообов'язковими правовими приписами об'єктивного характеру, що сформовані та санкціоновані державою, та спрямовані на здійснення правового регулювання суспільних відносин, котрі виникають, між ВРП та суб'єктами взаємодії з даною інституцією. Відтак, з вище запропонованого визначення можемо виокремити ряд як загальних, так і спеціальних ознак, що притаманні даному елементу адміністративно-правового механізму взаємодії.

Загальні ознаки, опосередковуються тим, що адміністративно-правові норми є:

- загальнообов'язковими, тобто такими, що поширюють свою дію на всіх суб'єктів, котрі тим чи іншим чином вступають у правовідносини, на регулювання яких вони були сформовані;
- санкціоновані державою, тобто такими, що сформовані та прийняті уповноваженими державою суб'єктами, а саме Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, органами державної влади загалом.
- спрямовані на неодноразове застосування, тобто являють собою правові приписи, що направлені на безпосереднє багаторазове їх застосування.

Серед спеціальних ознак адміністративно-правових норм можна виокремити:

- особливу сферу їх правового втілення, а саме сферу діяльності ВРП, реалізації даною інституцією своїх повноважень, а також безпосередньої взаємодії останньої із іншими суб'єктами публічного адміністрування, а також органами суддівського врядування;

- особливе призначення та спрямування даних адміністративно-правових норм, що обумовлюється втіленням механізму адміністративно-правового регулювання взаємодії ВРП з іншими суб'єктами.

Таким чином, можемо встановити, що адміністративно-правові норми у межах адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування відіграють базисну роль, що обумовлюється правовими основами втілення останнього на практиці. Самі адміністративно-правові норми, що мають місце в аналізованому нами механізмі можуть бути класифіковані за певними критеріями, а саме: за юридичною силою адміністративні норми можуть бути поділені на норми, що закріплені у законах та підзаконних нормативно-правових актах (указах, постановах рішеннях, наказах); за часовим критерієм адміністративно-правові норми поділяються на ті, що мають строковий та безстроковий характер; за адресатами правової норми (суб'єктом призначення) адміністративно-правові норми поділяються на ті, що адресовані громадянам, органам державної влади, підприємствам, установам, організаціям чи державним службовцям; за своїм безпосереднім призначенням адміністративно-правові норми можуть бути поділені на правові норми, що закріплюють статус певного суб'єкта, закріплюють його повноваження, чи виступають синтезуючими формами, що надають можливість правового закріплення як правових статусів, так і повноважень суб'єктів публічного адміністрування. Аналізуючи адміністративно-правові норми як елементи адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, можемо встановити, що дані правові норми мають, як правило, безстроковий та синтезуючий характер, знаходять своє об'єктивне вираження як у законах, так і у підзаконних нормативно-правових актах, та є такими, що адресовані диференційованим за своїм правовим статусом суб'єктам. Відзначимо, що на сьогодні адміністративно-правові норми, як складова аналізованого нами механізму, передбачені у таких загальних законах як Закон України «Про

відновлення довіри до судової влади в Україні», Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд», Закон України «Про судоустрій та статус суддів», тощо, а також у ряді спеціальних нормативно-правових актів, зокрема Законі України «Про Вищу раду правосуддя», Регламенті Вищої ради правосуддя, Положенні про проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя, Положенні про секретаріат Вищої ради правосуддя, Положенні про автоматизовану систему розподілу справ (визначення члена Вищої ради правосуддя – доповідача), Положенні про заохочувальні відзнаки Вищої ради правосуддя, Указі Президента України № 785/2019 «Питання добору кандидатів для здійснення Президентом України призначення членів Вищої ради правосуддя», тощо. Кожен із вище перерахованих нормативно-правових актів, закріплює адміністративно-правові норми, що направлені на правове регулювання взаємодії ВРП з іншими суб'єктами та у диференційованих сферах. Очевидним видається те, що найповніше питання взаємодії ВРП з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування у контексті адміністративно-правового регулювання визначені у Законі України «Про Вищу раду правосуддя», де нормативно передбачаються як напрямки відповідної взаємодії, так і особливості її практичного втілення. Інші ж нормативно-правові акти, як правило, закріплюють адміністративно-правові норми, що передбачають правове регулювання взаємодії ВРП з чітко визначеним суб'єктом, у певній єдиній площині.

Таким чином, проаналізувавши адміністративно-правові норми, як складові одиниці адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування можемо встановити, що останні є найменшими структурними компонентами аналізованого нами механізму, закріплюють собою загальнообов'язкові правила поведінки, що є обов'язковими для свого дотримання всіма суб'єктами взаємодії та визначають загальне спрямування правового регулювання взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного

адміністрування та суддівського врядування. Саме на основі адміністративно-правових норм, вибудовується подальша структура механізму адміністративно-правового регулювання взаємодії ВРП із іншими суб'єктами, а також визначаються основні напрямки останньої. Відтак, все вище наведене надає можливість констатувати, що адміністративно-правові норми відіграють основоположну та чільну роль у межах аналізованого нами механізму.

II. Адміністративно-правові відносини – це окремий елемент адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, котрий полягає в об'єктивних правових зв'язках, що виникають між суб'єктами взаємодії та, базуючись на адміністративно-правових нормах, забезпечують спільну діяльність ВРП з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування. Разом із тим, на сьогодні у межах національної правової доктрини надаються диференційовані визначення аналізованого нами елементу адміністративно-правового механізму взаємодії ВРП із іншими суб'єктами. Адміністративно-правові відносини – це врегульовані нормами адміністративного права суспільними відносинами, що складаються у сфері діяльності виконавчої влади [93]. Таким чином, вченими пропонується вузьке трактування аналізованого нами поняття, котре лише у загальному надає можливість осягнути його правовий зміст. На думку вченого Е. Шевченка, адміністративні правовідносини – це врегульовані адміністративно-правовими нормами на засадах «влада-підпорядкування» взаємовідносини (взаємозв'язки), що виникають у сфері публічного (державного і самоврядного) управління між органами державного управління та іншими суб'єктами адміністративного права з реалізації їхніх суб'єктивних прав і юридичних обов'язків, що здійснюються в особливому правовому режимі забезпечення їх законності з боку держави [94, с. 1119]. Дане широке трактування надає можливість у повній мірі осягнути правовий зміст даного елементу адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими суб'єктами, що однак не зводить нанівець спеціальність та спеціалізованість

адміністративно-правових відносин як складових елементів адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування. Таким чином, адміністративно-правові відносини, в контексті аналізованого нами механізму, можуть бути визначені як врегульовані нормами адміністративного права суспільні відносини, котрі виникають в процесі спільної реалізації повноважень ВРП та іншими суб'єктами взаємодії, та спрямовані на безпосередню реалізацію правових приписів національного законодавства, а також забезпечення втілення прав громадян на доступ до справедливого, неупередженого та законного відправлення правосуддя. Відзначимо, що з метою практичного розкриття обраної нами проблематики необхідним видається проаналізувати адміністративні правовідносини взаємодії ВРП із іншими суб'єктами на конкретному прикладі. Зокрема, при взаємодії ВРП із Вищою кваліфікаційною комісією суддів та Президентом України з питань формування суддівського корпусу, виникають багатосторонні адміністративні правовідносини, що направлені на забезпечення формування національної системи правосуддя суддями, котрі б відповідаючи європейським стандартам доброчесності та неупередженості, забезпечували відправлення правосуддя, котре б сприяло реальному, а не ілюзорному захисту прав людини і громадянина. Відзначимо, що аналізовані нами адміністративні правовідносини, також варто і необхідно проаналізувати крізь призму структури останніх. Встановимо, що на сьогодні, у межах правової доктрини існує сталий підхід до визначення елементів структури правовідносин, і серед останніх виокремлюють, зокрема: суб'єктів, об'єктів та зміст. При цьому встановлення правової суті всіх із відповідних елементів адміністративних правовідносин є дискусійним питанням у межах національної правової доктрини.

Таким чином, нижче пропонуємо сконцентрувати увагу на елементах адміністративних правовідносин як складових частин механізму взаємодії

Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування.

- Суб'єкти адміністративних правовідносин – це безпосередні учасники даних правовідносин, котрі у їх межах реалізують свою компетенцію, а також повноваження, що мають чітко визначене векторне спрямування. Учасники адміністративно-правових відносин, маючи відповідний адміністративно-правовий статус, беруть участь в організації публічного управління, в управлінській діяльності, а також у процесі управління, тобто адміністративних процедурах [95]. Таким чином, суб'єктами адміністративних правовідносин є суб'єкти публічного адміністрування як загальноправової, так і спеціально-правової компетенції, що в аналізованій нами площині акумулюють свою діяльність для забезпечення реалізації справедливого і неупередженого правосуддя, зокрема шляхом безпосередньої участі у формуванні суддівського корпусу, здійсненні контролю за відправленням правосуддя, вирішення питання про притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, а також загального підвищення авторитету правосуддя у суспільстві. Можемо встановити, що серед суб'єктів адміністративних правовідносин, як елементів адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування можемо виокремити дві основні групи, а саме загальних та спеціальних суб'єктів. Відтак, серед загальних суб'єктів можемо виокремити одного і обов'язкового учасника всіх адміністративних правовідносин даного порядку, а саме Вищу раду правосуддя, котра, реалізуючи свої повноваження, вступає у безпосередні взаємозв'язки взаємодії із іншим спеціальним суб'єктами. Серед останніх можна виокремити як суб'єктів публічного адміністрування, зокрема Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України, профільні міністерства, Генерального прокурора (його заступника) тощо, так і органи суддівського самоврядування, зокрема Вищу кваліфікаційну комісію суддів України, Раду суддів, Громадську раду доброчесності, тощо. Таким чином, можемо встановити, що суб'єкти

адміністративних правовідносин у межах аналізованої нами площини визначаються особливим переліком, що опосередкований, як повноваженнями останніх, так і реальному можливості у межах спільної їх діяльності (взаємодії) реалізовувати правові приписи визначені національним законодавцем.

- Об'єкт адміністративних правовідносин – це збірна та водночас багатогранна категорія, котра може бути визначена в аспекті всього того заради чого власне самі правовідносини виникають. Очевидним є те, що дане абстрактне визначення об'єкту аналізованих нами правовідносин, не сприяє повному його правовому розумінню, відтак, пропонуємо звернутися до національної правової доктрини для детального правового розуміння аналізованої нами категорії. Відтак, на думку Ю.П. Битяка, об'єктом адміністративно-правових відносин є поведінка людей, а саме їх дії, за допомогою яких реалізуються передбачені адміністративно-правовими нормами обов'язки і права учасників даних відносин. Ці дії можуть бути пов'язані із здійсненням завдань державного управління (наприклад, видання індивідуального акту управління), особистими нематеріальними благами (наприклад, гідність людини), реалізацією суб'єктивних обов'язків і прав (наприклад, право на оскарження в суді дій посадових осіб і органів виконавчої влади), матеріальними предметами (речами і под.) [96, с. 58]. Приєднуються до них й інші правники, зазначаючи, що об'єктом адміністративних правовідносин може бути тільки відповідна поведінка суб'єктів правовідносин. Поміж того, їх предметом може бути все, що завгодно [97, с. 35]. Наступна позиція – об'єкт (він же часто – і предмет) правовідносин – це фактична поведінка його учасників, на яку спрямоване правове регулювання [98, с. 130]. Разом із тим, вважаємо, що в аналізованій нами площині, об'єкт правовідносин варто розглядати у контексті матеріального чи нематеріального блага, з приводу якого суб'єкти взаємодії вступають у правовідносини. У межах взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського

самоврядування даними об'єктами є правосуддя, відправлення правосуддя, реалізація судової влади загалом, а також інтереси правосуддя.

- Зміст адміністративних правовідносин – це сукупність суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, що виникають між суб'єктами даних правовідносин, та опосередковують собою правові зв'язки, що виникають між суб'єктами взаємодії.

Таким чином, можемо встановити, що адміністративно-правові відносини – це окремий елемент адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, що характеризується загальною для правовідносин структурою та спеціальним змістом, що був проаналізований нами вище.

III. Методи адміністративно-правової взаємодії – це сукупність способів та засобів, що забезпечують цілеспрямований вплив суб'єктів управління на підпорядковані їм об'єкти управління. Вчений В. Авер'янов, досліджуючи питання адміністративно-правових методів, встановлює, що: а) адміністративно-правовий метод – це статичний складник способу правового регулювання суспільних відносин у сфері державного управління; б) він містить ключові ідеї, принципи регулювання в різних областях виконавчо-розпорядчої діяльності держави, створює загальну спрямованість юридичного впливу і є системоутворюючим фактором для правового інструментарію всередині галузі; в) містить методи управління, у тій мірі, в якій вони піддані нормативно-правовій регламентації; г) має в числі різновидів адміністративно-правовий метод [99, с. 12]. Як елемент адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування методи адміністративно-правової взаємодії можуть бути проаналізовані в контексті сполучних ланок відповідного механізму. Відзначимо, що методи адміністративно-правової взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування можуть бути поділеними на дві групи,

а саме: управлінські та організаційні методи. Методи управління – це сукупність способів, засобів, та прийомів, що застосовуються Вищою радою правосуддя у межах управлінського процесу під час розроблення та прийняття рішень владно-розпорядчого характеру, та поширення приписів останніх на нижче стоячих суб'єктів. У свою чергу, організаційні методи – це цілісна сукупність диференційованих правових методів, котрі як у своїй єдності, так і відокремлено один від одного застосовуються у межах взаємодії ВРП із іншими органами державної влади. Серед організаційних методів взаємодії, на наше переконання, доцільно виокремлювати методи: планування, прогнозування, інформування, кадровий метод, тощо. Встановимо, що кожен із методів взаємодії ВРП із органами державної влади та суддівського врядування, характеризується своїм особливим правовим змістом, суттю, а також призначенням у межах аналізованого нами механізму, що потребує свого детального доктринального дослідження та вивчення, яке очевидно виходить за межі даного наукового доробку.

IV. Принципи взаємодії – це одні із елементів адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, що виражаються у формі загальних ідей та основоположних концепцій, які пронизують собою діяльність всіх суб'єктів у площині аналізованої нами взаємодії. У межах енциклопедичної літератури з державного управління, принцип визначається як основне вихідне положення будь-якої теорії чи вчення, вихідні засади пояснень чи керівництва до дії [100, с. 560]. Відтак, правові принципи – це засади, котрі у певній мірі можуть виконувати роль суспільних регуляторів, та забезпечувати сталість у відносинах взаємодії, зокрема між ВРП та іншими суб'єктами публічного адміністрування і суддівського врядування. Відзначимо, що правові принципи взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування можуть бути поділені на дві основні групи, а саме на загальні та спеціальні правові принципи. Підтримуючи думку В.І. Курило, який виокремлює такі загальні принципи як

принцип верховенства права та правового закону; принцип рівності однорідних суб'єктів адміністративного права перед законом; принцип демократизму; принцип взаємної відповідальності суб'єктів публічної адміністрації і об'єктів публічного управління; принцип гуманізму і справедливості у взаємовідносинах між суб'єктами публічної адміністрації та об'єктами публічного управління. [101, с. 180], вважаємо за необхідне розглядати їх у межах загальноправових засад взаємодії ВРП із іншими суб'єктами. Як вбачається вже із самого найменування останніх, дані правові принципи є базовими, та такими, що відіграють ключову роль у межах всієї суспільної і правової взаємодії. Щодо аналізу спеціально-правових принципів, відзначимо, що останні, видаються непересічними, такими, що мають своє об'єктивне застосування, лише у чітко визначені сфері, а також ті, правові засади, що наділяються особливим змістом. Відзначимо, що серед спеціально-правових принципів взаємодії ВРП з іншими органами державної влади та суддівського самоврядування варто виокремити такі принципи як: принцип оперативності, принцип публічності, принцип спеціалізованості, принцип врахування національних інтересів, принцип відповідності потребам суспільства, принцип результативності. Кожен із даних правових принципів наділяється особливим правовим змістом, відіграє свою особливу роль в адміністративно-правовому механізмі взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, а також має своє індивідуальне призначення як таке. Таким чином, можемо встановити, що принципи взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування – це одні із основоположних елементів адміністративно-правового механізму взаємодії, котрі визначають базові постулати та основоположні ідеї останньої.

V. Суб'єкти взаємодії є одними із головних елементів аналізованого нами адміністративно-правового механізму взаємодії, що опосередковується безпосередніми учасниками останньої. Відзначимо, що серед суб'єктів аналізованої нами взаємодії можна виокремити учасників, що мають

диференційований правовий статус. Зокрема, суб'єктів публічного адміністрування, що репрезентовані органами державної влади, зокрема такі як Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, міністерства, агенції, служби, інспекції, тощо, а також суб'єктів суддівського врядування, зокрема Вища кваліфікаційну комісія суддів України, Рада суддів, Громадська рада доброчесності, тощо. Разом із тим, всі суб'єкти як складові елементи адміністративно-правового механізму аналізованої нами взаємодії мають володіти адміністративною правосуб'єктністю та наділятися, так званими «пограничними» повноваженнями. Відтак, нижче пропонуємо сконцентрувати увагу на аналізі даних правових категорій. Встановимо, що питання адміністративної правосуб'єктності суб'єктів публічного адміністрування було об'єктом дослідження ряду науковців, при цьому кожний із них вкладав у суть даного поняття свій особливий зміст. До прикладу, науковець А.В. Пасічник, виділяв функціональний й структурний підходи як головні напрями дослідження зазначеної тематики. Водночас за функціональним підходом правосуб'єктність розглядалася крізь призму суб'єкта права, юридичні якості якого вона об'єктивувала; за структурного, відповідно, – як сукупність певним чином структурованих елементів [102, с. 23]. У роботах інших дослідників знаходимо інші варіанти структурного розуміння правосуб'єктності: як здатність мати права й обов'язки (тобто ототожнення правосуб'єктності з правоздатністю); як цілісне правове явище, що складається з правоздатності й дієздатності й характеризується як здатність мати й здійснювати права й обов'язки [103]; як сукупність правоздатності, дієздатності й деліктоздатності [104, с. 102]; як сукупність зазначених вище здатностей і правового статусу [105] тощо. Разом із тим, на наше переконання, правовий статус суб'єктів аналізованої нами взаємодії, варто розглядати крізь призму їх повноважень, а також компетентностей, що визначені національним законодавством України, та фактично являють собою сукупність нормативно передбачених прав та обов'язків даних інституцій. Окрім того, необхідним видається звернути увагу і на те, що взаємодія інституцій буде мати місце у разі наявності так званих

пограничних повноважень. Щодо даних повноважень, то встановимо, що останнє буде вважатися «пограничним» у тому випадку, якщо на реалізацію останнього буде направлена діяльність відразу декількох суб'єктів публічного адміністрування. Варто зазначити, що в аналізованій нами площині більшість повноважень, котрими наділяється ВРП є пограничними, та такими втілення яких у практичній сфері допускається лише шляхом безпосередньої взаємодії ВРП з іншими інституціями державного механізму. Отже, можемо констатувати, що суб'єкти взаємодії є головним елементом у межах адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування безпосередня діяльність котрих власне і направлена та спрямована на практичне втілення останнього.

2.2. Напрями та види взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування

Реформаційній процесі, що пронизують собою всі державні процеси в Україні безумовно впливають на сферу правосуддя та судоустрій загалом. Створення Вищої ради правосуддя, нормативне визначення її правового статусу, закріплення переліку повноважень, а також передбачення необхідності спільної діяльності ВРП із рядом державних та міжнародних суб'єктів, обумовлює собою необхідність проведення наукових розвідок у площині виокремлення та аналізу напрямків та видів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування. Дослідження даної тематики видається актуальним, зокрема і з огляду на те, що на сьогодні у правовій доктрині відсутні наукові напрацювання у даній площині.

Переходячи до розкриття обраної нами проблематики по суті, перш за все видається за необхідне сконцентрувати увагу на аналіз основоположної

категорії даного наукового доробку, а саме категорії «взаємодія» та «напрямок взаємодії». Можемо встановити, що сам термін «взаємодія» є багатограним, та може бути проаналізований у філософському та юридичному аспектах. Відтак, «взаємодія» як філософська категорія визначає у широкому розумінні процеси впливу об'єктів один на одного, їхню взаємну обумовленість і породження одним об'єктом іншого [108, с. 259]. Відтак, взаємодія визначається як категорія динаміки, що опосередковує собою суміжний вплив та відповідний зв'язок об'єктів (елементів), що пов'язані між собою за тими чи іншими критеріями й ознаками. Разом із тим, у межах юридичної доктрини, категорія «взаємодія» розглядається диференційовано. Зокрема, вчений В.М. Фесюнін вважає, що взаємодія є взаємозв'язком за допомогою якого суб'єкти справляють взаємний вплив один на одного та на відповідну сферу діяльності. Розкриваючи ознаки взаємодії, необхідно зазначити, що вона постійно відновлюється, формується і забезпечує систему відносин між партнерами [109, с. 154]. Відтак, із категорії об'єктної взаємодія трансформується у категорію суб'єкту, та визначається і аналізується у контексті відповідної діяльності, зокрема суб'єктів публічного адміністрування. У свою чергу, В. Д. Пчолкін вказує, що взаємодія - це заснована на спільній власності цілей і завдань та погоджена часом, місцем і змістом визначена законодавством діяльність компетентних суб'єктів щодо раціонального застосування наявних сил, засобів і методів для забезпечення охорони громадського порядку та громадської безпеки [110, с. 98]. Таким чином, на основі вищезазначених підходів, можемо встановити, що взаємодія як правова категорія має розглядатися у якості спільної діяльності її

суб'єктів, має одновекторне спрямування, та повинна забезпечити реалізацію пограничних компетентностей суб'єктів, між котрими дані взаємозв'язки виникають. Напрямок взаємодії, у свою чергу, може бути розтлумачений як правовий вектор, що опосередковується чітко визначеною площиною спільної реалізації відповідними інституціями своїх повноважень. Аналізуючи напрямки взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування можемо встановити, що останні характеризуються рядом ознак, серед яких варто виокремити:

- специфічну сферу, а саме сферу діяльності Вищої ради правосуддя, а також спільної реалізації ВРП із іншими інституціями своїх повноважень;
- специфічне призначення, яке може носити як загальне, так і спеціальне забарвлення. Загальне опосередковується необхідністю забезпечення справедливого й неупередженого відправлення правосуддя в Україні загалом, спеціальне ж опосередковується тим чи іншим ключем вектором взаємодії, та залежить від конкретного повноваження ВРП.
- специфічну правову основу, що репрезентована як нормативно-правовими актами загальної, так і нормативно-правовими актами спеціальної дії, а також як законами, так і підзаконними нормативно-правовими актами.

Таким чином, напрямки взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування можуть бути визначені як нормативно передбачені вектори спільної діяльності диференційованих за своїм правовим статусом інституцій, головне призначення котрих зводиться до забезпечення стабільності й неупередженості судової гілки влади загалом й відповідного відправлення правосуддя. У продовження розгляду обраної нами проблематики сконцентруємо увагу на окремих напрямках взаємодії ВРП із іншими інституціями, серед котрих можна виокремити: нормативний, кадровий, інформаційний, фінансовий та міжнародний напрямок взаємодії. Відтак, нижче здійснимо доктринальний аналіз кожного із перерахованих вище напрямків.

I. Нормативний напрямок взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування-опосередковуються правотворчістю та нормотворчістю у сфері правосуддя, за участю Вищої ради правосуддя та інших інституцій у прямій чи опосередкованій взаємодії із ВРП. Відзначимо, що вчені М. Кельман, О. Мурашин, Н. Хома правотворчістю називають форму владної діяльності уповноважених суб'єктів (передусім держави), спрямованої на утворення нормативно-правових актів, за допомогою яких в чинній юридичній системі запроваджуються, змінюються чи скасовуються правові норми [111, с. 346]. Разом із тим, категорії «правотворчості» та «нормотворчості» як з практичної, так із теоретичної точки зору потребують свого розмежування. Зокрема, вчена О. Скакун, стверджує, що нормотворчість – офіційна діяльність уповноважених суб'єктів держави та громадянського суспільства зі встановлення, зміни, призупинення і скасування правових норм, їх систематизації [112]. Таким чином, правотворчість виступає загальною категорією по відношенню до спеціальної категорії нормотворчість та може бути репрезентована як в аспекті творення правової норми, так і в аспекті творення інших соціальних регуляторів. Нормотворчість, у свою ж чергу, є вужчою ніж правотворчість категорією, що може бути розкрита у контексті діяльності уповноважених державою суб'єктів, щодо розроблення й прийняття відповідних суспільних регуляторів, - норм права. Відзначимо, що в аналізованому нами напрямку взаємодії ВРП вступає у прямі взаємозв'язки із єдиним органом законодавчої влади України, - Верховною Радою України, а також її комітетами. Правовою основою даного напрямку взаємодії є положення п. 15 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про Вищу раду правосуддя», правові приписи котрого встановлюють, що Вища рада правосуддя має повноваження щодо надання обов'язкових до розгляду консультативних висновків щодо законопроектів з питань утворення, реорганізації чи ліквідації судів, судоустрою і статусу суддів, узагальнення пропозиції судів, органів та установ системи правосуддя стосовно законодавства щодо їх статусу та функціонування, судоустрою і статусу суддів

[1]. Разом із тим, дана правова норма у більшій своїй мірі залишається нормою декларацією, а не нормою із регулятивним навантаженнями, адже до сьогодні а ні у межах профільних нормативно-правових актів, а ні у межах загальних законів детально не врегульовано питання впливу діяльності ВРП на правотворення в Україні, так само як нормативно не деталізованими питання взаємодії ВРП та ВРУ. Однак, не дивлячись на відповідну законодавчу прогалину, на сьогодні можна навести приклади відповідних висновків ВРП, зокрема рішення ВРП «Про надання консультативного висновку щодо законопроекту № 3588» від 19 листопада 2020 року. Разом із тим, відповідні рішення ВРП є на сьогодні поодинокими, а їхній вплив на саму судову систему так і залишається дискусійним. Однак, безумовним є те, що на сьогодні норми національного законодавства мають передбачати реальну, а не ілюзорну можливість взаємодії ВРП та ВРУ, що буде позитивним чином впливати як на судову систему загалом, так і на відправлення правосуддя зокрема. Таким чином, нагальними видаються зміни у національне законодавство у даній площині, що зокрема можуть бути репрезентовані обов'язковістю отримання Верховною Радою України консультативних висновків Вищої ради правосуддя у разі розроблення та прийняття «судоустрійного нормативно-правового акту», чи внесення змін до діючих на сьогодні законів, що регулюють сферу правосуддя, та відправлення правосуддя загалом, що буде сприяти системності нормотворення, її якості та передбачуваності правових приписів національного законодавства загалом. Отже, відзначимо, що нормативний напрямок аналізованої нами взаємодії на сьогодні репрезентується взаємодією ВРП із однією інституцією, а саме Верховною Радою України, у контексті надання консультативних висновків щодо проектів законодавчих актів. Разом із тим, відповідний напрямок взаємодії потребує свого нормативного удосконалення, зокрема в контексті імперативного передбачення отримання висновку ВРП Верховною Радою України у разі прийняття нових законів, що будуть врегульовувати сферу правосуддя, чи у разі внесення змін до національного судоустрійного законодавства.

II. Кадровий напрямок взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування – це правовий напрямок взаємодії, котрий спрямований на консолідації повноважень та правових можливостей ВРП та інших інституцій в контексті формування суддівського корпусу, здійсненням контролю за його діяльністю, а також очищення останнього від осіб, котрі через свою протиправну поведінку, не можуть і не повинні носити статус судді. Відтак, можемо встановити, що кадровий напрямок взаємодії ВРП із іншими інституціями носить комплексний характер, що відповідно і потребує свого детального доктринального розгляду.

- Напрямок взаємодії у межах формування суддівського корпусу опосередковується спільною діяльністю ВРП та інших суб'єктів публічного адміністрування та суддівського врядування, що спрямований на проведення кадрового добору суддів загалом. Відтак, у даній площині йде мова про формування суддівського корпусу. Разом із тим, категорія «суддівський корпус» на сьогодні, нормативно не визначена, а у межах правової доктрини містяться диференційовані підходи до розуміння останньої. Зокрема, вчена В.Д. Іванова встановлює, що суддівський корпус – це «...сукупність діючих суддів та суддів, що перебувають у відставці (почесні судді)» [6, с. 25]. У свою чергу, за визначенням С.Ю. Обрусної «...суддівський корпус України складають особи, що здійснюють правосуддя – професійні судді, та у визначених випадках народні засідателі та присяжні» [7, с. 319]. Відтак, категорія «суддівського корпусу» може визначатися як із точки зору вузького, так із точки зору широкого правового розуміння. При цьому у межах даного наукового доробку будемо визначати суддівський корпус як сукупність суддів, котрі на разі відправляють правосуддя (тобто підтримувати вузький підхід до розкриття даної правової категорії). Переходячи до аналізу взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування, можемо встановити, що остання опосередковується взаємозв'язками, що виникають між ВРП та Вищою кваліфікаційною комісією суддів й Президентом України. При цьому всі із вище зазначених суб'єктів вступають як у прями, так і у непрямі

відносини взаємодії. Взаємодія ВККСУ з ВРП опосередковується тим, що ВККСУ подає до ВРП рекомендацію щодо призначення кандидата на посаду судді, а остання здійснюючи його розгляд у разі схвалення звертається до Президента України, котрий видає указ про призначення на посаду судді. Таким чином, відносини даної кадрової взаємодії носять багатосторонній характер, що опосередковується єдністю взаємодії ВРП як із суб'єктом загальної компетенції, - Президентом України, так із суб'єктом спеціальної компетенції, й водночас органом суддівського самоврядування, - Вищою кваліфікаційною комісією суддів.

- Напрямок взаємодії у межах очищення суддівського корпусу опосередковується реалізацією ВРП та іншими суб'єктами спільних повноважень у межах притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, санкціонування згоди на затримання судді, та притягнення судді до кримінальної відповідальності, а також звільнення судді із своєї посади. Відзначимо, що суб'єктами взаємодії ВРП при реалізації даною інституцією дисциплінарних повноважень можуть виступати будь-які органи державної влади та суддівського самоврядування, що можуть виступати у ролі заявників та власне самих ініціаторів дисциплінарного провадження по відношенню до судді. Більше того, ВРП при розгляді конкретного дисциплінарного провадження може звертисся до ряду суб'єктів публічного адміністрування та суддівського врядування з метою отримання інформації, що має істотне значення для розгляду конкретного дисциплінарного провадження. Аналізуючи взаємодію ВРП із іншими суб'єктами у контексті санкціонування затримання судді та притягнення судді до кримінальної відповідальності, відзначимо, що у даній площині ВРП вступає у відповідні зв'язки взаємодії із Генеральним прокурором або його заступником, котрі мають виключні повноваження, щодо внесення до ВРП подання про надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою чи арештом. Разом із тим, саме ВРП розглядає подання про надання згоди на затримання судді, утримання його під вартою чи арештом не пізніше п'яти днів з дня його отримання. Таким чином, констатуємо, що

кадровий напрямок взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування опосередковується взаємодією ВРП як із органами державної влади та відповідними посадовими особами, зокрема Президентом України, Генеральним прокурором (його заступником), так із органами суддівського самоврядування, зокрема Вищою кваліфікаційною комісією суддів.

III. Інформаційний напрямок взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування полягає у здійсненні інформаційного обміну між ВРП та іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського самоврядування. Відзначимо, що на сьогодні у межах правової системи не передбачена окрема система інформаційного обміну між ВРП та органами державної влади й суддівського самоврядування. Разом із тим, остання має відігравати основоположне значення у межах загальної взаємодії ВРП із іншими інституціями. При цьому первинним елементом останньої варто розглядати не саму інформацію, як сукупність відомостей, а інформаційний ресурс. При цьому, енциклопедичний словник з державного управління дає таке тлумачення інформаційного ресурсу (англ. *information resource*), як: 1) сукупність документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо); 2) сукупність інформації та даних в інформаційних системах – бібліотеках, архівах, банках даних тощо; 3) окрема документована інформація та сукупність документованої інформації у складі інформаційних систем (базах і банках даних, бібліотеках, архівах тощо); 4) організована за єдиною технологією сукупність інформаційних продуктів, зокрема бази даних [100, с. 301]. Інформаційні ресурси, що репрезентують собою даний напрямок взаємодії, носять чітко визначений спеціалізований характер, є такими, що формуються у процесі прямої діяльності ВРП та взаємодії ВРП з іншими інституціями. На сьогодні, актуальним видається формування єдиної інформаційної системи обміну інформацією між ВРП, а також іншими суб'єктами публічного

адміністрування. При цьому дана інформаційна система повинна передбачати собою можливість вчинення таких дій як:

- збір даних, що репрезентується накопиченням інформації у сфері взаємодії з метою забезпечення достатньої повноти даних для реалізації аналізованої нами взаємодії у подальшому;
- формалізація даних, що полягає у приведенні інформаційних ресурсів, що надходять з різних джерел інформації, до однакової форми, щоб зробити їх порівнянними між собою, підвищити їх рівень доступності та зрозумілості як для самих суб'єктів взаємодії, так і для приватних осіб;
- фільтрація даних, що полягає у відсіюванні «зайвих» даних, в яких немає необхідності для прийняття рішень;
- сортування даних, що зводиться до впорядкування даних за заданою ознакою з метою зручності використання та підвищення загальної доступності інформації;
- архівація даних – організація, збереження даних в зручній та доступній формі. Відзначимо, що архівація даних служить для зниження економічних витрат на зберігання даних і підвищує загальну надійність інформаційного процесу в цілому;
- захист даних - комплекс правових, організаційних та технічних заходів, спрямованих на запобігання втрати, відтворення та модифікації даних;
- транспортування даних - прийом та передача (доставка і постачання) даних між віддаленими учасниками інформаційного процесу.

Таким чином, можемо встановити, що система інформаційного обміну між ВРП та іншими суб'єктами взаємодії має бути репрезентована рядом показників, що наведені вище. При цьому сам інформаційний обмін може відбуватися на різних рівнях, зокрема: на рівні безпосередньої взаємодії, що опосередковується постійним обміном інформації між ВРП та суб'єктами публічного адміністрування та суддівського самоврядування; на рівні документарного обміну, що полягає в обміні письмовими актами, які були прийняті та розроблені суб'єктами взаємодії; на рівні загального інформування,

що зводиться до повідомлення громадськості та приватного сектору загалом про діяльність Вищої ради правосуддя, а також суб'єктів публічного адміністрування та суддівського врядування, з якими остання вступає у взаємозв'язки взаємодії.

Таким чином, інформаційний напрямок взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування зводиться до прямого та опосередкованого інформаційного обміну між ВРП та суб'єктами взаємодії, що відіграє основоположне значення у контексті втілення повноважень, визначених законодавством. Разом із тим, актуальним до нині залишається питання нормативного передбачення та практичного втілення інформаційної системи обміну інформаційними ресурсами за рядом структурних показників, наведених нами вище.

IV. Фінансовий напрямок взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування – це правовий напрямок взаємодії, що репрезентується реалізацією ВРП функції головного розпорядника бюджетних коштів. Відтак, Закон України «Про Вищу раду правосуддя» встановлює, що Вища рада правосуддя здійснює функції головного розпорядника коштів Державного бюджету України щодо фінансового забезпечення своєї діяльності; бере участь у визначенні видатків Державного бюджету України на утримання судів, органів та установ системи правосуддя відповідно до Бюджетного кодексу України; затверджує за поданням Державної судової адміністрації України нормативи кадрового, фінансового, матеріально-технічного та іншого забезпечення судів. Відзначимо, що ВРП як розпорядник бюджетних коштів є учасником бюджетного процесу як регламентованої нормами права діяльності, пов'язаної із складанням, розглядом, затвердженням бюджетів, їх виконанням і контролем, розглядом звітів про виконання бюджетів, що складають бюджетну систему України [115, с. 58]. Головними ознаками розпорядника бюджетних коштів є: належність до бюджетних установ; отримання бюджетних асигнувань; взяття бюджетних зобов'язань та здійснення видатків з бюджету. Вища рада

правосуддя у площині реалізації своїх фінансових повноважень відповідає всім ознакам головного розпорядника бюджетних коштів, здійснює виконання його функцій, а також бере безпосередню участь у формуванні видаткової частини державного бюджету України. Встановимо, що у якості головно розпорядника бюджетних коштів ВРП взаємодіє із Кабінетом Міністрів України, а також Міністерством фінансів України, що обґрунтовується необхідністю складання бюджетних запитів, а також подання їх вище зазначеним суб'єктам для складання проекту Закону України «Про державний бюджет». Окрім даних суб'єктів публічного адміністрування, ВРП в аналізованому нами напрямку також взаємодіє із органом суддівського самоврядування, а саме Державною судовою адміністрацією України в контексті затвердження за поданням останньої фінансового забезпечення суддів. Констатуємо, що виконуючи функцію головного розпорядника бюджетних коштів, та вступаючи у зв'язки взаємодії як із суб'єктами публічного адміністрування, так із суб'єктами суддівського самоврядування, ВРП забезпечує реалізацію також одного із базових принципів відправлення правосуддя, а саме принципу незалежності. На думку вченого С.С. Аскерова, незалежність суддів означає незалежність професійного судді – посадової особи органу державної влади, яка визначає права та обов'язки суддів як під час здійснення судочинства, так і їх взаємовідносини із суб'єктами процесуальної діяльності, іншими органами влади, їхніми посадовими особами, громадянами та ін. [116, с. 174]. У свою чергу, вчений М.В. Василевич зазначає, що незалежність суддів полягає в їхніх самостійності, не пов'язаності під час здійснення правосуддя будь-якими обставинами та іншою, крім закону, волею [117, с. 9]. При цьому одним із основоположних критеріїв незалежності судової гілки влади, конкретного судді та відправлення правосуддя є фінансова незалежність, котра обумовлюється достатнім державним фінансуванням судової системи загалом, що фактично нівелює собою можливий вплив третіх осіб на відправлення правосуддя та діяльність судів та суддів загалом. Таким чином, фінансовий напрямок взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими

органами суддівського самоврядування – це особлива сфера реалізації ВРП своїх повноважень як головного розпорядника бюджетних коштів, що спрямована на забезпечення незалежного відправлення правосуддя, та репрезентується взаємодією як із суб'єктами публічного адміністрування, так із органами суддівського самоврядування загалом.

V. Міжнародний напрямок взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування опосередковується діяльністю ВРП на зовнішньополітичній та міжнародній арені та обумовлюється співпрацею не лише із державними інституціями, але і з рядом міжнародних організацій та міжнародних партнерів. Відтак, у межах національного законодавства встановлюється, що ВРП вступає у взаємозв'язки міжнародного співробітництва, зокрема з метою підвищення незалежності та авторитету судової гілки влади, формування «суддівського бюджету», зокрема, за рахунок програм допомоги Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, а також загальної реалізації своїх повноважень, що визначені у межах національного судоустрійного законодавства. Можемо встановити, що у межах реалізації міжнародного напрямку взаємодії ВРП вступає як у двосторонні, так і у багатосторонні взаємозв'язки спільної діяльності із іноземними партнерами, при цьому із можливим залученням також й інших державних інституцій, зокрема суб'єктів публічного адміністрування та суддівського врядування. Прикладами реалізації міжнародного напрямку взаємодії ВРП є вже реалізовані, а також ті, що реалізуються на разі проектів. Зокрема, прикладом можна вважати Програму USAID з реформування сектору юстиції «Нове правосуддя». Дана програма реалізовується з метою надання допомоги Україні у здійсненні судової реформи з урахуванням конституційних змін 2016 року та Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки. Встановлюється, що дана програма заснована, зокрема, на тісній співпраці між українськими та закордонними партнерами. При цьому серед українських партнерів були названі як органи суддівського врядування, а

саме Вища кваліфікаційна комісія суддів України (ВККСУ), Рада суддів України (РСУ), З'їзд суддів України, Національна школа суддів України (НШСУ), Державна судова адміністрація України (ДСА), так і ряд «загальних» суб'єктів публічного адміністрування, зокрема Кабінет міністрів України, Міністерство юстиції України, Міністерство освіти України, Міністерство фінансів України, Верховна рада України (загалом та, зокрема, Комітет з питань правової політики та правосуддя, Комітет з питань освіти і науки), тощо. Прикладом іншого міжнародного проекту у реалізації якого від України брала участь ВРП є Проект Європейського Союзу «Підтримка реформ юстиції правосуддя в Україні (ПРАВО-JUSTICE)». Партнерами Проекту ЄС «ПРАВО-JUSTICE» з Української Сторони є: Верховний Суд, ВРП, ДСАУ, ВККСУ, Рада з питань судової реформи, Міністерство юстиції та інші органи державної влади України. При цьому всі із вище перерахованих інституцій вступають між собою у класичні та багатосторонні зв'язки взаємодії з метою реалізації як припису національного законодавства, так і з метою втілення стратегічних цілей окреслених міжнародних проектів загалом. Разом із тим, можемо встановити, що суттєвим недоліком міжнародного напрямку взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування є його «активізація» саме у період реформ, та поступовий занепад при подальшій діяльності суддівського сектору. Вважаємо, що міжнародна співпраця має відбуватися на постійній основі, бути системною, та опосередковуватися у постійній взаємодії ВРП, національних та міжнародних інституцій як рівних партнерів, й звичайно не обмежуватися лише співпрацею у межах реалізації в Україні реформ. Таким чином, вважаємо, що міжнародний напрямок взаємодії ВРП із іншими інституціями має включати у себе такі рівні як:

- концептуальний рівень, що обумовлюється побудовою загальних орієнтирів міжнародної співпраці ВРП у сфері забезпечення стабільності відправлення правосуддя та функціонування судової гілки влади загалом;

- організаційно-методичний рівень взаємодії зводиться до системного виокремлення основних ключів співпраці, формування методики її проведення, а також виокремлення ряду основоположних дій, що будуть спрямовані на реалізацію її на практиці;
- змістовний рівень опосередковується виокремленням загальних орієнтирів міжнародної співпраці та наданням їм об'єктивно вираженої форми у вигляді програм;
- комунікаційний рівень зводиться до фактичної співпраці ВРП із іншими суб'єктами міжнародної взаємодії в аспекті як спільної діяльності останніх, так й інформаційного обміну загалом.

Таким чином, можемо встановити, що міжнародний напрямок взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування зводиться до міжнародної співпраці аналізованої нами інституції із міжнародними партнерами як безпосередньо, так і за участю інших вітчизняних суб'єктів публічного адміністрування та суддівського самоврядування з метою підвищення якості відправлення правосуддя в Україні та забезпечення функціонування «здорової» системи правосуддя загалом.

Здійснивши доктринальний аналіз напрямків взаємодії ВРП з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування видається за необхідне коротко окреслити види даної взаємодії. Відзначимо, що правові категорії «напрямок взаємодії» та «вид взаємодії» є взаємопов'язаними, проте ототожнювати їх не слід. Вид взаємодії є значно вужчою категорією ніж напрямок та може бути визначений як найменша структурна одиниця у контексті спільної діяльності ВРП та інших суб'єктів публічного адміністрування та суддівського врядування, що надає можливість розкрити чітко визначену площину відповідної взаємодії у загальному. Виокремлюючи види взаємодії, науковці виокремлювали такі різновиди взаємодії як: підтримка, співпраця, координація зусиль, спільна діяльність [118]. У свою чергу, інші вчені пропонують класифікувати види взаємодії за різними критеріями, зокрема: залежно від характеру дій, що вчиняються суб'єктами

взаємодії; а також залежно від проміжку часу, протягом якого здійснюється взаємодія (разова, періодична, постійно діюча) [119]. Разом із тим, очевидним є те, що дана класифікація видів взаємодії не є повною та фактично може бути поширена на всіх без винятку суб'єктів, котрі вступають у відповідні взаємозв'язки. Відзначимо, що види взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування можуть бути класифіковані на окремі різновиди за рядом класифікуючих елементів. Відтак, нижче, з метою здійснення комплексного розгляду даної проблематики сконцентруємо увагу на відповідній класифікації. Отже, види взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування, можуть бути поділені:

- Залежно від правової суті видів аналізованої нами взаємодії поділяються на процедурну та непроцедурну взаємодію. Процедурна взаємодія опосередковується втіленням на практиці повноважень ВРП та інших суб'єктів у межах цілісного комплексу дій. Дана взаємодія, як правило, має місце у межах таких напрямків як нормативний та кадровий. Непроцедурний вид взаємодії здійснюється у межах певної практичної ситуації, що, наприклад, може полягати в інформаційному обміні чи при реалізації фінансових повноважень.

- Залежно від часового критерію взаємодія ВРП із іншими органами державної влади може носити постійний характер чи характер *ad hoc*. При цьому встановимо, що у більшості своїй випадків домінуючим є саме різновид *ad hoc*, що пояснюється взаємодією ВРП із іншими інституціями не на постійній основі, а у площині чітко визначеної прикладної ситуації.

- Залежно від характеру взаємозв'язків, котрі мають місце між ВРП та іншим суб'єктом публічного адміністрування взаємодія може бути прямою та опосередкованою. Пряма взаємодія визначається безпосередніми зв'язками, котрі виникають між ВРП та іншим суб'єктом, дана взаємодія відбувається «на пряму». Опосередкований вид взаємодії зводиться до того, що суб'єкти, можуть

діяти автономно, не встановлювати на пряму між собою жодних контактів, проте разом із тим направляти свої зусилля на чітко визначену ціль.

- Залежно від кількості суб'єктів, котрі будуть брати участь у межах взаємодії остання може поділятися на двосторонню та багатосторонню взаємодію. Двостороння взаємодія буде мати місце у випадку виникнення взаємозв'язків між ВРП та одним іншим суб'єктом публічного адміністрування, а багатостороння із декількома іншими суб'єктами.

Таким чином, види взаємодії ВРП із іншими інституціями є диференційованими за своїм змістом на суттю й розкривають різні сфери аналізованої нами взаємодії загалом.

Таким чином, підводячи загальний підсумок даному дослідженню можемо встановити, що напрями та види взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування є суміжними проте не тотожними правовими категоріями, що наділяються різним правовим змістом та відповідною правою суттю.

2.3. Адміністративно-правові форми та методи взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування

Діяльність Вищої ради правосуддя як спеціальної інституції у межах державного механізму обумовлюється взаємодією із рядом суб'єктів як публічного адміністрування, так і суддівського врядування. Разом із тим, на сьогодні у межах правової доктрини питання співпраці відповідних органів не було предметом окремого дослідження. Більше того, не піддавалися доктринальному аналізу та відповідним науковим дослідженням питання адміністративно-правових форм та методів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, що видається невиправданим із урахуванням особливої сфери реалізації

повноважень даними інституціями. Відтак, на сьогодні питання адміністративно-правових форм та методів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування видається вкрай актуальним.

Переходячи до розкриття обраної нами проблематики по суті, перш за все, сконцентруємо увагу на аналізі базової категорії даного дослідження, зокрема «адміністративно-правова форма». Встановимо, що у межах сучасної наукової літератури термін «форма» трактується диференційовано. Зокрема, Петрушенко В. Л. встановлює, що категорія «форма» розкривається як спосіб упорядкування змісту, його організації та функціонування [122, с. 231]. Тобто, має місце організаційно-функціональний аспект розуміння категорії «форма», де організаційна складова визначається упорядкуванням дій, що направлені на її втілення та реалізацію, а функціональна складова репрезентується сукупністю засобів, що використовуються уповноваженими суб'єктами з метою її втілення у дійсність. У свою чергу, на думку вченого Ю.П. Битяка термін «форма» визначається як вид, будь-який зовнішній вияв певного змісту [123, с. 121]. Таким чином, форма є явищем об'єктивної дійсності, тим, що існує до певної міри незалежно від волі суб'єктів. На думку, науковця І.Л. Олійник «форми» - це однорідні за характером і правовою природою групи адміністративних дій, які мають зовнішній вираз, за допомогою яких забезпечується охорона прав громадян, суспільна безпека, порядок і боротьба з правопорушеннями [124, с. 45–46]. Відтак, даний підхід у більшій своїй мірі є синтезуючим до попередніх. Щодо власне адміністративно-правової форми, то можемо вказати, що остання є різновидом правової форми. Відзначимо, що у межах правової доктрини, у міру загальне та у міру конкретне визначення аналізованої нами категорії було запропоновано вченим Г.В. Атаманчуком, котрий правові форми визначає як діяльність, яка пов'язана з виконанням юридично значущих дій у встановленому законом порядку [125]. При цьому, на наше переконання, правова форма може бути визначена як правова оболонка діяльності певних суб'єктів (зокрема, проте не виключно суб'єктів публічного

адміністрування), що чітко нормативно визначена, системна, та така, що опосередковує реалізацію відповідними суб'єктами своїх повноважень. Щодо власне адміністративно-правової форми, то дана правова категорія може бути розкрита нами як різновид правової форми, що опосередковує собою площину реалізації суб'єктами публічного адміністрування своїх повноважень, відповідно до правових норм (у межах та спосіб, що встановлений останніми), та на задоволення публічного інтересу загалом. Відтак, на основі даного загального визначення категорії «адміністративно-правова форма» можемо сформулювати спеціальне правове визначення категорії адміністративно-правова форма взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування і визначити дане поняття як правове поле спільного втілення ВРП та органами державної влади й суддівського самоврядування своїх повноважень, спрямованих на задоволення публічного інтересу у сфері правосуддя (зокрема, відправлення його на засадах верховенства права, законності та демократичності), опосередковане адміністративно-правовими нормами, що виступають безпосередніми регуляторами даних форм взаємодії. Відзначимо, що адміністративно-правові форми взаємодії ВРП з іншими суб'єктами публічного адміністрування характеризуються рядом ознак, які пропонуємо навести нижче. Відзнак, серед ознак адміністративно-правових форм взаємодії аналізованих нами суб'єктів можна виокремити:

- особливі нормативні підстави практичного втілення відповідних адміністративно-правових форм, що опосередковуються власне адміністративно-правовими нормами, котрі передбачені у законах та підзаконних нормативно-правових актах національного законодавства, а також ряді нормативно-правових актів міжнародного характеру;
- особливий суб'єктний склад, що бере участь у втіленні відповідних адміністративно-правових норм, що опосередковується як Вищою радою правосуддя (котра виступає домінуючим суб'єктом), так і рядом інституцій

загальноправового і спеціально-правового спрямування, що репрезентуються органами державної влади та органами суддівського самоврядування;

- особлива сфера реалізації відповідних адміністративно-правових форм, а саме сфера відправлення правосуддя, зокрема забезпечення його відправлення із урахуванням європейських стандартів якості та з урахуванням загальноправових приписів і вимог національного законодавства;

- особлива сукупність методів, способів та засобів здійснення правового втілення адміністративно-правової форми у практичній площині.

Таким чином, можемо констатувати, що адміністративно-правові форми взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського самоврядування є багатограними, комплексними та такими, що опосередковують собою значний спектр юридично значимих дій. Відтак, задля забезпечення комплексного доктринального аналізу та розгляду обраної нами проблематики, пропонуємо аналіз відповідних адміністративно-правових форм здійснювати крізь призму їх класифікації за певними критеріями. Дані правові критерії є далеко неоднозначними, адже у межах національної правової доктрини, вже класично існує плюралізм думок стосовно базових проблемних питань теорії та практики. Відтак, вчений В.Б. Авер'янов слушно зазначає, що в адміністративно-правовій науці не досягнуто єдності думок щодо такої класифікації. Проте найчастіше адміністративно правові форми подіють на такі два види: а) видання правових актів управління; б) вчинення інших юридично значущих дій. [126, с. 135]. У свою чергу науковець В.К. Колпаков наводить значно ширшу класифікацію адміністративно-правових форм. Зокрема, даний вчений виділяє такі адміністративно-правові форми як: встановлення норм права (видання нормативних актів управління, адміністративна правотворчість); застосування норм права (видання ненормативних актів управління, індивідуальних актів управління, актів застосування норм права, адміністративне розпорядництво); укладання адміністративних договорів, здійснення реєстраційних та інших юридично значущих дій; провадження організаційних дій; виконання матеріально-технічних операцій [127, с. 212–

213]. Відзначимо, що класифікація запропонована вченим В.К. Колпаковим носить загальноправове спрямування, є неперсоніфікованою по відношенню до певних суб'єктів та відповідних сфер публічного адміністрування. Однак, адміністративно-правові форми взаємодії ВРП та суб'єктів публічного адміністрування й суддівського самоврядування вимагають особливого підходу до їх класифікації, що обумовлюється як особливостями суб'єктного складу аналізованої взаємодії, так і особливостями відповідної сфери реалізації даними суб'єктами своїх повноважень. Вважаємо, що останні можуть бути класифіковані за такими критеріями як правовий зміст (правотворча та правозастосовна адміністративно-правова форма), направленість правового впливу (адміністративно-правова форма, що має внутрішнє та зовнішнє спрямування), правовий характер (процедурні та процесуальні правові норми). Відтак, на аналізі кожної із них пропонуємо сконцентрувати увагу нижче.

I. Залежно від правового змісту адміністративно-правові форми взаємодії ВРП з органами державної влади та суддівського самоврядування варто поділяти на правотворчу й правозастосовну форми

- Правотворча форма взаємодії опосередковується діяльністю, котра направлена на творення правових норм, що є обов'язковими для свого неодноразового застосування. Разом із тим, варто встановити, що правотворчість у контексті взаємодії ВРП із іншими суб'єктами опосередковується як власне нормотворчістю, так і відомчим правотворенням. Аналізуючи діяльність ВРП, котра направлена на формулювання та юридичне закріплення правових норм, можемо встановити, що відповідно до п. 15 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» передбачається положення про те, що ВРП має повноваження щодо надання обов'язкових до розгляду консультативних висновків щодо законопроектів з питань утворення, реорганізації чи ліквідації судів, судоустрою і статусу суддів, узагальнює пропозиції судів, органів та установ системи правосуддя стосовно законодавства щодо їх статусу та функціонування, судоустрою і статусу суддів. Відтак, має місце пряма взаємодія ВРП із єдиним органом законодавчої влади

України, - Верховної Ради України щодо формування судоустрійного законодавства. Відзначимо, що даний різновид діяльності ВРП, котрий фактично зводиться до формулювання обов'язкового для розгляду ВРУ консультативного висновку відносно проекту певного законодавчого акту, не можна вважати класичною формою реалізації ВРП адміністративно-правової форми взаємодії у контексті правотворчості, однак відповідні правотворчі начала існують у даному різновиді взаємодії, що безумовно заслуговує на наш доктринальний аналіз. Можемо встановити, що відповідна адміністративно-правова форма взаємодії ВРП та ВРУ на сьогодні є недостатньо реалізована на практиці. Даний стан речей опосередкований тим, що ВРП позбавлена дієвих механізмів впливу власне на саме правотворення. Відтак, законодавче передбачення за ВРП повноважень щодо надання консультативних висновків ВРУ із судоустрійних питань у більшій мірі залишається нормою-декларацією, адже не опосередковує собою законодавчих можливостей правового впливу ВРП на процеси нормотворення. Відтак, національне законодавство потребує комплексних змін у даній площині, зокрема, проте не виключно й у межах розширення повноважень ВРП.

Щодо адміністративно-правової форми відомчої нормотворчості, то відзначимо, що відомча нормотворчість визначається формуванням, а також закріпленням правових норм внутрішнього характеру, які є чітко спеціалізованими, та направлені на регулювання, здебільшого, проте не виключно внутрішніх правовідносин. У межах національної правової доктрини, вчений О.Л. Дзюбенко, визначав, що відомча нормотворчість – це діяльність уповноважених керівників центральних органів виконавчої влади, які в межах своєї компетенції створюють відомчі підзаконні акти шляхом створення, зміни, доповнення, скасування правових норм, спрямованих на регулювання тих суспільних відносин, які входять до сфери їх управління [128, с. 13]. Разом із тим, на наше переконання, відомчу нормотворчість слід розглядати значно ширше, зокрема і у аспекті спільності дій декількох суб'єктів, що спрямовані на формування та об'єктивне закріплення правової норми. При цьому можна

також встановити, що серед суб'єктів відомчої нормотворчості, варто виокремлювати не лише суб'єктів публічного адміністрування, але і ряд інших органів, котрі відповідно до повноважень, визначених законодавцем мають право на формування та прийняття відповідних відомчих актів. Відзначимо, що ВРП відповідно до Закону України «Про Вищу раду правосуддя» та поточного судоустрійного законодавства, у межах об'єктивного виразу та закріплення відомчих правових приписів взаємодіє із рядом інституцій, зокрема із :

- Державною судовою адміністрацією України та Радою суддів України у контексті затвердження Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему та/або положення, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів);
- Радою суддів України при затвердженні Положення про Державну судову адміністрацію України та типового положення про її територіальні управління;
- Державною судовою адміністрацією України та Національним агентством України з питань державної служби у контекст затвердження Положення про проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя, а також Положення про Комісію з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя;
- Державною судовою адміністрацією України у межах затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень, погодження Типового положення про апарат суду, Положення про порядок створення та діяльності служби судових розпорядників, а також нормативів кадрового, фінансового, матеріально-технічного та іншого забезпечення судів.

Таким чином, можемо встановити, що ВРП у контексті відомчої нормотворчості здебільшого взаємодіє із органами суддівського самоврядування, котрі, розробляючи відповідні відомчі акти, надають їх на затвердження ВРП. Відтак ВРП можна визначити як орган «суддівського нормотворення», що опосередковується відповідними нормотворчими

повноваженнями ВРП у контексті забезпечення функціонування судової системи загалом.

- Правозастосовна форма взаємодії ВРП з іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування – це адміністративно-правова форма взаємодії, що опосередковується безпосереднім втіленням правових приписів національного законодавця у контексті спільної діяльності ВРП із іншими інституціями. Застосування норм права тлумачиться як реалізація його у передбачених правом випадках і в запропонованій ним формі – правореалізаційних діях державного органу (чи посадової особи), здійснюваних у межах його компетенції для вирішення конкретних правових справ і прийняття відповідних правових актів [129]. При цьому відзначимо, що даний науковець здійснює тлумачить категорію «правозастосування» крізь призму реалізації норм права, разом із тим, у межах правової доктрини, існують диференційовані підходи до співвідношення даних правових категорій. Одні науковці обстоюють позицію про те, що «правозастосування» та «реалізація правових норм» - це категорії одного порядку, правовий зміст котрих є тотожним. Інші, навпаки концентрують увагу на необхідності їх розмежування, при цьому наводячи філософсько-правові підходи виокремлення відповідних правових змістів. Разом із тим, на наше переконання, дані правової категорії доцільно розглядати як тотожні, адже застосування норм права на практиці фактично і є їхньою реалізацією, окрім того, вважаємо, що ці поняття є взаємовиключними.

Правозастосовна форма взаємодії ВРП з іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування – це адміністративно-правова форма взаємодії динаміки, що опосередковується її фактичним втіленням при реалізації спільних повноважень відповідними суб'єктами взаємодії. З урахуванням того, що всі органи державної влади зобов'язанні діяти лише у межах повноважень та у спосіб, що передбачений законом, проаналізована нами форма має виняткове практичне значення. У даній площині, серед суб'єктів, з котрими взаємодіє ВРП, можна навести всі органи державної влади, взаємодія з котрими передбачена відповідними

положеннями закону, зокрема Верховну Раду України, Президента України Кабінет Міністрів України, Генерального прокурора (його заступника), тощо, а також всіх суб'єктів суддівського самоврядування (зокрема, Вищу кваліфікаційну комісію суддів України, Раду суддів, Державну судову адміністрацію України), тощо.

Таким чином, можемо констатувати, що адміністративно-правові форми взаємодії ВРП з органами державної влади та суддівського самоврядування за своїм правовим змістом варто поділяти на правотворчу й правозастосовну форми, кожна із яких характеризується своїм особливим призначенням у межах загального механізму взаємодії, а також відіграє свою специфічну роль.

II. Залежно від спрямування адміністративно-правову форму взаємодії можна поділити на внутрішню та зовнішню правову форму. Як внутрішня, так і зовнішня адміністративно-правові форми взаємодії ВРП із іншими інституціями характеризуються рядом специфічних рис та особливостей на аналізі яких пропоную сконцентрувати увагу нижче.

- Зовнішня адміністративно-правова форма взаємодії ВРП із суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування завжди має направленість на здійснення всезагального впливу на систему правосуддя загалом. Відзначимо, що на практиці саме зовнішня адміністративно-правова форма взаємодії ВРП з іншими органами державної влади займає домінуюче місце, що опосередковується прямою площиною реалізації повноважень відповідних інституцій на практиці. Домінування саме даної адміністративно-правової форми взаємодії, обумовлюється зокрема і законодавчими повноваженнями, котрими наділяється ВРП, й участю інших суб'єктів у їх практичному втіленні. До прикладу, при формуванні суддівського корпусу має місце зовнішній різновид адміністративно-правової форми взаємодії ВРП з іншими органами, що визначається спрямуванням спільних зусиль ВРП, а також Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Президента України на функціонування загальної системи судоустрою. Аналогічною є ситуація в аспекті інформаційного обміну, котрий має місце між даними суб'єктам

взаємодії, а також громадськістю загалом. Таким чином, можемо констатувати, що різновид зовнішньої адміністративно-правової форми взаємодії ВРП із суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування має загальноправове призначення та спрямований на безпосередній правовий вплив як на систему правосуддя загалом, так і на здійснення судочинства з дотриманням європейських стандартів, зокрема.

- Внутрішня адміністративно-правова форма взаємодії ВРП та інших інституцій – це правова форма, що характеризується виключним спрямуванням, опосередкований контролюючою сферою діяльності ВРП. При цьому, доцільно встановити, що аналіз національного законодавства не дає підстав виділити суб'єктів, які підпорядковані ВРП. Разом із тим, комплексний аналіз відповідних правових норм надає можливість встановити, що при реалізації ряду законодавчих приписів, саме ВРП займає імперативно домінуюче становище по відношенню до суб'єктів, котрі взаємодіють з нею. У даному разі, як приклад, можна навести сферу дисциплінарних повноважень ВРП, реалізуючи які, остання у певній мірі займає імперативне та владне становище по відношенню як до суб'єктів заявників, так і до інституцій, котрі мають надати ВРП необхідну інформацію та відомості для забезпечення відправлення дисциплінарного провадження із урахуванням засад верховенства права, законності, демократичності, тощо. Окрім того, внутрішня адміністративно-правова форма взаємодії ВРП із суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування може бути проаналізованою крізь призму укладення адміністративних договорів. Категорія «адміністративний договір» визначена законодавчо. Зокрема у межах п. 16 ч.1 ст. 4 Кодексу адміністративного судочинства, встановлюється, що адміністративний договір – це спільний правовий акт суб'єктів владних повноважень або правовий акт за участю суб'єкта владних повноважень та іншої особи, що ґрунтується на їх волеузгодженні, має форму договору, угоди, протоколу, меморандуму тощо, визначає взаємні права та обов'язки його учасників у публічно-правовій сфері і укладається на підставі закону:

- а) для розмежування компетенції чи визначення порядку взаємодії між суб'єктами владних повноважень;
- б) для делегування публічно-владних управлінських функцій;
- в) для перерозподілу або об'єднання бюджетних коштів у випадках, визначених законом;
- г) замість видання індивідуального акту;
- г) для врегулювання питань надання адміністративних послуг .

У свою чергу, у межах національної правової доктрини вчений В.С. Стефанюк визначав адміністративний договір як договір, побудований на публічно-правових нормах, який регулює добровільне погодження волі двох (або більше) суб'єктів права, один з яких є суб'єктом управління, про встановлення взаємних адміністративних правовідносин [131, с.154]. Як бачимо, адміністративні договори завжди мають спрямування на правове регулювання відносин, що мають внутрішній характер. Разом із тим, з практичної точки зору, констатуємо, що на сьогодні у сфері відання ВРП не було укладено жодного адміністративного договору, що звісно унеможливило аналіз останніх у відповідній сфері.

Таким чином, підсумовуючи вище викладене відзначимо, що залежно від спрямування адміністративно-правову форму взаємодії ВРП з суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування можна поділити на внутрішню та зовнішню правову форму, кожна із яких наділяється своїм специфічним правовим змістом.

III. Залежно від правового характеру адміністративно-правові форми взаємодії ВРП з іншими суб'єктами поділяються на процедурні та процесуальні

- Процедурні адміністративно-правові форми взаємодії є домінуючим у межах даного класифікатора, що опосередковується фактичною діяльністю ВРП, а також сферою реалізації нею та суб'єктами взаємодії своїх повноважень. Термін «процедура» від латинського «procedo» означає «проходжу, або просуваюсь» [132, с. 234]. В узагальненому розумінні

«процедура» – це певна сукупність дій або операцій, за допомогою яких реалізується той чи інший процес або етап, стадія, що виражає зміст відповідної технології [133, с. 166]. Тобто сама процедура може бути визначена як багатетапна діяльність, котра направлена на досягнення чітко визначеного результату, сполучні ланки котрої з'єднані своїми спеціальними зв'язками. У сфері правових відносин процедура набуває статусу правової (юридичної), тобто вона є врегульованим нормою права порядком (послідовністю) здійснення юридично значущих дій у тій чи іншій сфері суспільного життя, які мають юридичне значення й наслідки [134, с. 45]. Так під юридичною процедурою розуміється встановлений законодавством порядок здійснення юридичних дій, спрямованих на досягнення юридичного результату [135]. Вище наведене нами твердження заслуговує на своє наукове сприйняття, адже будучи у міру загальним та у міру конкретним надає можливість розкрити зміст власне самої процедурної адміністративно-правової форми взаємодії. ВРП при реалізації своїх повноважень взаємодіє як із суб'єктами публічного адміністрування, так із суб'єктами суддівського врядування у контексті реалізації тих чи інших процедур, котрі направлені на практичне втілення повноважень аналізованої нами інституції

- Процесуальна адміністративно-правова форма взаємодії ВРП з іншими інституціями опосередкована реальним впливом відповідної взаємодії як на вирішення вагомих процесуальних питань, так і на відправлення правосуддя в окремих категоріях справ, зокрема. У даній площині, як приклад, можемо навести взаємодію ВРП із Генеральним прокурором (його заступником) щодо контексті санкціонування затримання судді, тримання судді під вартою, а також кримінального переслідування відносно представників суддівського корпусу.

Таким чином, можемо встановити, що залежно від правового характеру адміністративно-правові форми взаємодії ВРП з іншими суб'єктами поділяються на процедурні та процесуальні, кожна із яких відіграє своє особливе призначення в аналізованій нами взаємодії.

У продовження розгляду обраної нами проблематики, відзначимо, що адміністративно-правові форми взаємодії ВРП з іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування можуть бути класифіковані також і за рядом інших критеріїв, що безперечно потребує свого ґрунтовного доктринального дослідження, котре вочевидь виходить за обрану нами проблематику. Відтак, у продовження аналізу останньої, сконцентруємо увагу на методах взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування. Відзначимо, що першочергово на увагу заслуговує розгляд базової категорії, а саме «метод». У межах правової доктрини, метод визначається як «сукупність юридичних засобів впливу на суспільні відносини, які застосовує держава при правовому регулюванні суспільних відносин» [136]. Відзначимо, що даний підхід є домінуючим у межах національної правової доктрини, адже метод загалом визначається як сукупність способів та засобів, а також відповідних прийомів, котрі застосовуються з метою реалізації правових приписів. Інші теоретики визначають метод правового регулювання як «сукупності юридичних прийомів, засобів, способів впливу соціальних управляючих систем, що входять у державний апарат, на соціально-правове середовище в цілому і на складові його елементи» [137]. Таким чином, з урахуванням всього вище викладеного можемо встановити, що метод взаємодії ВРП із іншими органами державної влади та суддівського самоврядування – це сукупність способів, засобів та юридичних прийомів, котрі використовуються даними інституціями при реалізації нормативно визначених повноважень та забезпечення відправлення правосуддя, котре б базувалося на європейських стандартах якості й дієвості. Відзначимо, що більшість відповідних методів є адміністративно-правовими за своєю природою, що зумовлено як суб'єктним складом відповідної взаємодії, так і фактичною площиною реалізації відповідними інституціями своїх повноважень. Досліджуючи адміністративні (прямі) методи правового регулювання, можна виділити такі ознаки як: директивність, наказовий характер, однозначність команд, які не залишають можливості вибору

варіантів, наявність великого апарату, що контролює виконання команд, пряму дію на волю підлеглих [138, с. 65]. Кожна із вище перерахованих ознак, може бути застосованою і до аналізу методів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування. При цьому із урахуванням того, що взаємодія ВРП відбувається із великою кількістю інституцій та внутрішньою класифікацією сфер відповідної взаємодії, відзначимо, що й відповідні методи можуть бути класифіковані на окремі групи. Вважаємо, що серед останніх варто виокремлювати методи управління та методи організації (чи організаційні методи). На детальному аналізі правового змісту останніх пропонуємо сконцентрувати увагу нижче.

- Організаційні методи – це сукупність прийомів, способів та засобів, котрі використовуються ВРП разом із суб'єктами взаємодії з метою організації своєї діяльності, здійснення її планування та визначення основних короткострокових та довгострокових орієнтирів її здійснення. У межах даного блоку методів можемо виокремити метод планування, прогнозування та інформування, на детальному аналізі яких і пропонуємо нижче сконцентрувати увагу.

- ✓ Метод планування – основоположний метод у межах взаємодії ВРП та інших суб'єктів публічного адміністрування та суддівського врядування що опосередковується передбаченням впливу суб'єктивних та об'єктивних чинників на останню у довгостроковій та короткостроковій площинках. Методологія планування – це сукупність прийомів дослідження з метою пізнання і передбачення майбутнього [139]. Відтак, за допомогою даного методу видається за можливе спрогнозувати якою буде аналізована нами площина у майбутньому, та як чинники соціального, правового, та економічного характеру будуть впливати на останню.

- ✓ Метод прогнозування – один із базових методів в аналізованій нами структурі, котрий на відмінну від планування, котре у більшості випадків є конкретним, носить абстрактний характер та спрямований на визначення можливого стану певної системи, у нашому випадку системи взаємодії ВРП з

органами державної влади та суддівського самоврядування у майбутньому. У контексті аналізованого нами методу можуть бути виокремлені окремі підсистеми, зокрема:

- Підсистема методу дослідного прогнозування, що базується на пізнанні тенденцій і закономірностей, накопиченні досвіду конкретних наук та дає змогу виявити і сформулювати нові можливості і перспективні напрямки розвитку правосуддя загалом.

- Підсистема програмного прогнозування – базується на пізнаних суспільних потребах, тенденціях і закономірностях розвитку, покликана сформулювати програму можливих шляхів, заходів, умов для досягнень нового рівня побудови системи правосуддя, а також відправлення останнього з урахуванням міжнародних стандартів.

- Підсистема організаційного прогнозування – базується на даних дослідницького і програмних прогнозів, покликана сформулювати обґрунтовану гіпотезу розвитку комплексу організаційних аспектів правосуддя, дати оцінку ресурсам і перспективам зростання як ефективності відправлення правосуддя, так і якості побудови системи правосуддя, загалом.

- Підсистема комплексного прогнозування – базується на елементах, змісті пошукового і нормативного прогнозу.

- Підсистема системного прогнозування – базується на використанні системних уявлень щодо предмета прогнозування.

У загальному ж метод прогнозування – це основоположний організаційний метод, котрий надає можливість на основі диференційованих показників, передбачити розвиток тієї чи іншої площини взаємодії загалом.

✓ Метод інформування є один із організаційно-правових методів взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими суб'єктами публічного адміністрування, що спрямований на отримання, зберігання, поширення та застосування інформації у межах безпосередньої взаємодії ВРП з іншими органами державної влади. Сама по собі суть даного методу зводиться до того, що він спрямований на формування єдиного інформаційного поля взаємодії, а

також забезпечення безпосереднього інформаційного обміну між сторонами останньої. Відзначимо, що енциклопедичний словник з державного управління трактує інформацію (лат. *informatio* – відомості, повідомлення, оприлюднення) як продукт взаємодії даних і методів, розглянутий у контексті цієї взаємодії [100, с. 301]. Тобто інформація розглядається як певний ресурс, котрий, являючи собою сукупність знаків та символів, спрямований на репрезентування смислів, що передаються між суб'єктами взаємодії. При цьому варто встановити також і те, що відповідна інформація може передаватися у різних формах, зокрема через використання різних інформаційних методів, зокрема вербально чи текстово. Разом із тим, принагідно зазначимо, що до сьогодні не сформована єдина система інформаційного обміну між сторонами аналізованої нами взаємодії, що формує у більшій своїй мірі прогалина, котра вимагає свого, як найшвидшого вирішення.

Таким чином, встановимо, що організаційні методи взаємодії ВРП з органами державної влади та суддівського врядування – це сукупність способів, засобів, а також правових прийомів, котрі спрямовані на організаційне забезпечення аналізованої нами взаємодії, формування правового поля останньої, а також визначення її основоположних напрямків.

- Методи управління – це сукупність способів та засобів, котрі застосовуються Вищою радою правосуддя та суб'єктами взаємодії у процесі управлінської діяльності загалом. У межах наукової доктрини управлінська діяльність визначається як вид свідомо здійснюваної людської діяльності, спрямованої на ефективне функціонування здійснюваних робіт (індивідуально чи колективно) з досягнення тих чи інших цілей, вирішення відповідних завдань, виконання функцій [140, с. 197-212]. Відзначимо, що здебільшого управлінський метод в аналізованому нами контексті проявляється у прийнятті ВРП ряду правових та процедурних актів, при цьому деякі із них закріплюють правові приписи щодо регулювання суспільних відносин, що віднесені до компетенції ВРП. Останній простежується при виконанні ВРП таких повноважень як: внесення Президенту України подання про призначення на

посаду судді, вирішення питання про несумісність судді займаній посаді, надання згоди на затримання судді, тощо. При цьому, втілюючи всіх їх на практиці, ВРП взаємодія як із суб'єктами загальної компетенції, так із суб'єктами суддівського врядування.

Отже, можемо констатувати, що методи організації та управління – це основоположні методами взаємодії Вищої ради правосуддя та інших суб'єктів публічного адміністрування та суддівського врядування загалом, що пронизують всю діяльність відповідних інституцій у межах реалізації ними законодавчо визначених повноважень.

2.4. Організаційно-правові засоби взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування

Діяльність Вищої ради правосуддя невід'ємно пов'язана із встановленням зв'язків взаємодії із рядом інституцій, зокрема як із державними органами, так і органами суддівського самоврядування. Разом із тим, на сьогодні питання відповідної взаємодії залишається малодослідженим у межах національної правової доктрини, що видається невиправданим із урахуванням призначення даних інституцій, а також сфери реалізації ними своїх повноважень. Відтак, з огляду на відсутність доктринального дослідження питання організаційно-правових засобів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, розгляд останнього видається вкрай актуальним.

Аналіз обраної нами проблематики доцільно розпочати з надання доктринального тлумачення базової категорії даного дослідження, а саме «організаційно-правові засоби взаємодії». Відзначимо, що у межах національної правової доктрини не існує єдиного підходу щодо визначення даного поняття. Зокрема, науковці Д. Приймаченко та Р. Ігонін досліджували аналізоване нами поняття крізь призму співвідношення правових змістів категорій, що є суміжними проте не тотожними. Зокрема, досліджуючи

співвідношення понять «організаційне забезпечення судів», «організаційне управління у судах» та «судове управління», вище зазначені дослідники дійшли висновку про те що організаційне забезпечення органів судової влади можна визначити як сукупність адміністративних, фінансових, інформаційних, організаційних та матеріально-технічних заходів, що реалізуються органами суддівського самоврядування та мають поза процесуальний характер впливу і спрямовані на створення та підтримання належних умов для ефективного функціонування органів судової влади [141, с. 60]. Виходячи із даного підходу можна констатувати, що організаційно-правові засоби – це певний перелік заходів диференційованого за своїм правовим змістом характеру, що може бути втілений суб'єктами взаємодії з метою досягнення наперед встановленої цілі та запланованого результату. Більше того, організаційно-правові засоби загалом характеризуються своєю особливою структурою, котра була ґрунтовно досліджена вченим Д.Г. Забродою. Зокрема, останній визначав, що вона репрезентована як обов'язковими, так і факультативними елементами. До обов'язкових елементів організаційно-правових засобів відносяться правова основа (законодавство); об'єкт правового регулювання; пріоритетні напрями, принципи; суб'єкти та їх завдання, функції та повноваження; засоби (заходи та методи) за допомогою яких здійснюється регулювання суспільних відносин, у тому числі й відповідальності та механізми контролю й нагляду. До факультативних елементів організаційно-правових засад Д.Г. Заброда пропонує включити організацію міжнародного співробітництва у відповідній сфері (галузі); інформаційне забезпечення; специфіку фінансування; особливості взаємодії та координації у певній сфері (галузі) [142, с. 47]. Відтак, вище наведене надає можливість встановити, що організаційно-правові засоби загалом, та взаємодії окремих інституцій зокрема, характеризуються рядом структурних компонентів, кожен із котрих впливає на правовий зміст аналізованого нами поняття. На підставі всього вище зазначеного можемо встановити, що організаційно-правові засоби взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування

– це сукупність прийомів правового, фінансового, інформаційного, регулюючого характеру, що пронизують собою суть відповідної взаємодії та визначають способи втілення взаємодіючими суб'єктами свої повноважень. Вважаємо, дане визначення є всезагальним та таким, що забезпечує у повній мірі розуміння суті аналізованої нами категорії. Організаційно-правові засоби взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування можуть бути охарактеризовані такими ознаками:

- Особлива сфера їх застосування, а саме сфера взаємодії спеціалізованих суб'єктів;
- Особливе коло суб'єктів, спільна діяльність яких пронизується відповідними засобами, а саме Вища рада правосуддя та суб'єкти публічного адміністрування й суддівського врядування;
- Особливі правові підстави застосування відповідних організаційно-правових засобів, а саме акти національного судоустрійного законодавства;
- Особливе призначення відповідних організаційно-правових засобів, котре зводиться до визначення правових зв'язків, котрі виникають між суб'єктами взаємодії.

Таким чином, організаційно-правові засоби взаємодії ВРП з іншими інституціями зводяться до ряду компонентів, що визначаються спеціальними ознаками наведеними нами вище, та відіграють свою роль у межах загального механізму правового регулювання.

Відзначимо, що організаційно-правові засоби взаємодії ВРП з іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування за своєю структурою та змістом не є однорідними. Відтак, серед організаційно-правових засобів взаємодії ВРП із іншими інституціями варто виокремити: нормативні засоби, а також власне організаційні засоби координації, контролю, прогнозування та планування, а також інформування, на аналізі котрих і пропонуємо сконцентрувати детальну увагу нижче.

I. *Нормативні організаційно-правові засоби взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського*

самоврядування опосередковуються правовими підставами взаємодії ВРП з іншими інституціями, котрі носять як загальноправове, так і спеціально-правове призначення. Серед загальноправових нормативних актів можна виокремити Конституцію України, Закон України «Про судоустрій та статус суддів», Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд», а також ряд процесуальних кодексів, тощо. При цьому відзначимо, що дані закони виступають свого роду нормативною оболонкою взаємодії ВРП із іншими інституціями. Норми даних нормативно-правових актів носять у більшій своїй мірі загальноправову дію та окрім власне взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування регулюють ще ряд важливих питань судоустрійного характеру. Разом із тим, концентруючи увагу на предметі нашого дослідження, пропонуємо сконцентрувати увагу на окремих положеннях даних законів у контексті аналізу нормативно передбачених організаційних засобів взаємодії. Відповідний доктринальний аналіз організаційних засобів взаємодії, пропонуємо розпочати із аналізу положень Конституції України. Конституція України як основний закон держави, у своєму нормативному пласті закріплює базові правові норми, що спрямовані на регулювання основоположних суспільних відносин, котрі існують у державі. Конституційно-правове регулювання діяльності ВРП та зокрема взаємодії ВРП із іншими інституціями регулюється ст. 131 Конституції. Остання закріплює у своїх межах як повноваження ВРП, так і в певній мірі визначає напрямки взаємодії ВРП із іншими суб'єктами, не їх найменування. Разом із тим, з урахуванням того, що норми Конституції України є нормами прямої дії, правові положення сформовані в останній мають бути чіткими та підлягати єдиному тлумаченню. У межах правової доктрини, вчений Погребняк С.П., слушно зазначає, що пряма дія норм конституції є категорією багатоаспектною і розглядається, зокрема, як елемент принципу верховенства права [143, с. 173], як юридична властивість Конституції України [144, с. 40], як конституційний принцип або принцип конституційного ладу [145, с. 118]. Відтак, з урахуванням всього вище

викладеного, норми Конституції України повинні відповідати високому рівню юридичної техніки, а також повинні мати реальну, а не ілюзорну можливість здійснювати правове регулювання відносин взаємодії. Таким чином, конституційно-правові норми, мають бути позбавленими декларативного характеру та визначатися регулятивним призначенням. Отже, актуальним на сьогодні, видається удосконалення положень національного законодавства, зокрема і Конституції України, в контексті закріплення правових регуляторів, що будуть мати реальну, а не ілюзорну можливість здійснювати регулювання відносин взаємодії, що виникають між ВРП та іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування. Аналогічною є ситуація щодо нормативних положень Закону України «Про судоустрій та статус суддів», Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд», котрі закріплюють у своїх межах фактично норми-декларації, які складно застосувати без звернення до спеціалізованого законодавства. Таким чином, правові засади організації взаємодії ВРП із іншими інституціями мають бути ґрунтовно доопрацьованими в контексті зокрема, проте не виключно внесення відповідних змін до нормативно-правових актів загальноправового характеру в аналізованій нами сфері. При цьому дані зміни повинні носити не суто технічний характер, а опосередковуватися прикладним призначенням та надавати можливість здійснювати безпосереднє застосування правових норм загальних законів на практиці. Щодо спеціально-правових нормативно-правових актів, котрі визначають правові та організаційні засоби взаємодії ВРП із іншими інституціями, то можемо виокремити серед них, зокрема Закону України «Про Вищу раду правосуддя». У даному законі нормотворець передбачив ряд організаційних засобів взаємодії, зокрема таких як: координації, контролю, прогнозування, планування й інформування на аналізі котрих нами буде сконцентовано увагу нижче. Звертаємо особливу увагу на те, що положення даного нормативно-правового акту у більшій своїй мірі є такими, котрі можуть підлягати своєму прямому застосуванню, разом із тим, удосконалення потребує чіткість та лаконічність окремих правових норм.

Окрім того, вважаємо за необхідне Закон України «Про Вищу раду правосуддя» доповнити окремим розділом, котрий має носити назву «Взаємодія Вищої ради правосуддя із органами державної влади та суддівського самоврядування», де чітко викласти основні напрямки взаємодії із суб'єктами, з якими ВРП безпосередньо взаємодії, а також власне організаційні засади відповідної спільної діяльності.

Відтак, на сьогодні, у нормативно-правових актах організаційно-правові засади взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування мають бути удосконалені, зокрема шляхом як зміни самих правових норм, так і їх структурування в окремі блоки задля зручності правового застосування.

II. *Організаційно-правові засоби координації* – опосередковуються визначенням спільного вектору діяльності взаємодіючих суб'єктів, зокрема ВРП та суб'єктів публічного адміністрування й суддівського врядування. Встановимо, що реальність, а не ілюзорність координування діяльності відповідних інституцій, буде сприяти ефективності їх спільної діяльності та досягненню законодавчо визначених цілей. Відзначимо, що виходячи із нормативного підтексту, на сьогодні питання координації діяльності ВРП із іншими суб'єктами вирішено лише частково. Зокрема, законодавець закріплюючи той чи інший блок повноважень ВРП, називає також і суб'єктів, котрі мають дотичні до ВРП повноваження у межах їх реалізації, а відтак і опосередковано вказує на необхідність взаємоузгодження або ж координації їх діяльності. Наприклад, Закон України «Про судоустрій та статус суддів», а також Закон України «Про Вищу раду правосуддя» передбачають кадрові повноваження ВРП. При цьому дані законодавчі акти визначають, що у межах реалізації даного блоку повноважень, ВРП взаємодії із Президентом України у контексті внесення йому подання про призначення на посаду судді, та Вищою кваліфікаційною комісією суддів України у межах отримання від неї рекомендації щодо призначення певної особи на посаду судді. Очевидним є те, що між даними інституціями наявна координація дій, відсутність котрої б

фактично залишила б суддівський корпус без суддів. Іншим прикладом, може слугувати координація діяльності ВРП та Генерального прокурора (його заступника) щодо санкціонування затримання судді чи застосування до судді одного із запобіжних засобів визначених законодавством. У даній площині, ВРП та Генеральний прокурор (його заступник) мають прямо координувати свою діяльність, і саме від успішності останньої і залежить успішність самого кримінального переслідування відносно судді, проведення досудового розслідування із урахуванням засад кримінального провадження, а також завдань кримінального судочинства загалом. Разом із тим, у контексті аналізу даного організаційного засобу взаємодії ВРП із іншими інституціями, можемо встановити, що далеко не завжди він підлягає своєму практичному застосуванню, що беззаперечно призводить до порушення вимог національного законодавства. У даній площині видається за необхідне, по-перше, надати визначення самого поняття «координація», по-друге, навести приклад порушення правил координації діяльності відповідними органами взаємодії, по-третє, запропонувати шляхи удосконалення координації між відповідними органами. Відтак, аналізуючи зміст терміну координація, відзначимо, що у літературі довідкового плану термін «координація» визначається, як:

- 1) взаємозв'язок, узгодженість, поєднання, приведення у відповідність;
- 2) погодження, зведення до відповідності, установлення взаємозв'язку, контакту в діяльності людей, між діями, поняттями [30, с. 453];
- 3) узгодження, становлення функціональної взаємозалежності дій і засобів досягнення цілей, одна з функцій управління та ін.

Отже, координацію діяльності Вищої ради правосуддя із суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування варто розглядати, як одновекторний взаємозв'язок дій, котрі вчиняються суб'єктами взаємодії з метою досягнення бажаних результатів, як правило, передбачених законодавством. Разом із тим, не завжди діяльність взаємодіючих суб'єктів є скоординованою між собою, що на практиці призводить до правових колапсів. Дана дискоординація, як правило, простежується у межах дисциплінарних

повноважень ВРП, адже реалізуючи останні, ВРП повинна взаємодіяти як органами державної влади та місцевого самоврядування, так із органами суддівського самоврядування, а також приватними особами. При цьому, коли йде мова власне про дисциплінарну відповідальність окремих суддів, то суб'єкти взаємодії можуть як із суб'єктивних так із об'єктивних причин вступати у протиріччя між собою. Відтак, про будь-яку координацію вже мова не йде. Таким чином, констатуємо, що для практичної реалізації такої організаційно-правові засади як координація необхідним є:

- Нормативне підґрунтя, котре на сьогодні представлене як загальними, так і спеціальними нормативно-правовими актами, що у цілому (з урахуванням зауважень, викладених вище) є придатними для правового регулювання, зокрема і відповідної координації діяльності;
- Об'єктивізм координації взаємодії, що обумовлюється об'єктивно зумовленими чинниками необхідності її проведення, а не лише волею окремих суб'єктів;
- Відсутність суб'єктивізму при координації діяльності ВРП та інших інституцій, що опосередковується відсутністю впливу третіх осіб на відправлення спільної діяльності взаємодіючих суб'єктів.

Разом із тим, на сьогодні, із урахуванням корупційної складової, та особистої зацікавленості окремих суб'єктів, що виступають від імені аналізованих нами інституцій, відповідна координація діяльності не завжди відповідає стандартам, передбаченим європейським та національним законодавством, а відтак потребує свого викорінення із практики застосування окремих правових приписів та здійснення спільної діяльності ВРП й іншими інституціями.

III. *Організаційно-правовий засіб контролю* – один із опосередковано визначених правових засобів взаємодії ВРП та інших суб'єктів публічного адміністрування та суддівського врядування, суть котрого зводиться до взаємної перевірки суб'єктами взаємодії діяльності один одного в площині реалізації ними своїх повноважень. Встановимо, що для аналізу організаційно-

правового засобу контролю видається за необхідне встановити, що являє собою «контроль», та як він розглядається в контексті словникової літератури та національної правової доктрини загалом. Відзначимо, що у словниках української мови контроль розкривається в декількох аспектах: 1) перевірка відповідності контрольованого об'єкта встановленим вимогам; 2) перевірка, облік діяльності кого-, чого-небудь, нагляд за кимось, чимось; 3) установа чи організація, що здійснює нагляд за ким-, чим-небудь, перевіряє його; 4) контролери [30, с. 577]. Відтак, термін «контроль» переважно розкривається в аспекті перевірочних повноважень, що здійснюються суб'єктами взаємодії один по відношенню до іншого. При цьому у межах управлінської діяльності контроль був ґрунтовно дослідженим вченим О.М. Музичуком, котрий слушно констатував: «контроль в державному управлінні – це функція держави та усіх без винятку суб'єктів управління, що реалізується ними під час перевірки дотримання (виконання) об'єктами контролю встановлених вимог (правил норм), сукупність заходів із виявлення, запобігання та припинення дій (бездіяльності), що суперечить таким вимогам, під час яких суб'єкт контролю наділений правом втручання у професійну (господарську, виробничу) діяльність підконтрольного об'єкта шляхом його підміни, заміни або тимчасового відсторонення від виконання службових обов'язків, відміни або припинення дії його рішення, притягнення останнього до відповідальності» [148, с. 48]. При цьому у межах взаємодії ВРП із іншими інституціями мова йде про, як правило, взаємний контроль, який має двосторонній характер, а відтак репрезентує собою певну судоустрійну систему «стримування противаг». Вважаємо, що організаційно-правовий засіб контролю доцільно розглядати на конкретному прикладі. Зокрема, національне законодавство, надає ВРП у певній своїй мірі контролюючі повноваження щодо кримінального переслідування судді, та зокрема надання згоди на затримання судді, арешт судді чи тримання його/її під вартою. Дані повноваження ВРП у певній своїй мірі виступають правовим та процедурним фільтром щодо унеможливлення фабрикавання справ відносно суддів, а також кримінального переслідування

останніх за їх законну діяльність. Разом із тим, може мати місце і протилежна ситуація, за якої ВРП умисно не санкціонує затримання судді, арешт судді, чи тримання судді під вартою, з метою сприяння ухиленню служителем Феміди від кримінальної відповідальності. У даному разі, законодавець передбачив можливість звернення Генерального прокурора (його заступника) до суду із оскарженням відповідного рішення ВРП у порядку, визначеному кримінальним процесуальним законодавством. Відтак, як ВРП має можливість контролювати діяльність правоохоронних органів щодо кримінального переслідування судді, так і правоохоронні органи можуть шляхом судового контролю здійснити свій вплив на діяльність ВРП.

Таким чином, можемо констатувати, що організаційно-правовий засіб контролю взаємодії ВРП та інших органів державної влади та суддівського врядування нормативно визначений, разом із тим, окремі аспекти реалізації останнього потребують свого законодавчого доопрацювання, зокрема в контексті нормативної чіткості, лаконічності та передбачуваності.

IV. *Організаційно-правові засоби прогнозування та планування взаємодії Вищої ради правосуддя та інших суб'єктів публічного адміністрування та суддівського врядування* – два взаємопов'язаних проте не тотожних правових засобів взаємодії, що прямо нормативно не закріплюються, проте існування останніх опосередковується рядом правових норм. Аналіз даних організаційно-правових засобів, пропонуємо розпочати із визначення категорії «прогнозування» та «планування» та подальшої екстраполяції їх на конкретні приклади у межах діяльності ВРП та суб'єктів взаємодії. Відтак, аналізуючи термін «прогнозування», встановимо, що його варто розкривати як сукупність цілеспрямованих дій, направлених на визначення прогнозів діяльності суб'єкта на майбутнє. Слушна думка з приводу прогнозування була висловлена вченим С.О. Телешуном, котрий встановлював, що система прогнозування повинна відповідати таким принципам як безперервність (мати постійний характер), комплексність (паралельне ведення прогнозованих досліджень різних рівнів), співмірність прогнозованих завдань і наявних

ресурсів, наявність зворотного зв'язку (перевірка сформульованих прогнозів практикою, аналіз усіх випадків підтвердження й спростування практикою прогнозованих висновків, корегування на цій основі решти прогнозів, а також прогнозованих методик) [149, с. 81]. У свою чергу, планування – це загальна функція менеджменту, яка пов'язана з визначенням цілей та показників діяльності організації в майбутньому, а також із постановкою завдань і оцінкою необхідних для їхнього вирішення ресурсів (визначає перспективу та майбутній стан організації, шляхи та способи його досягнення) [150, с. 186–187]. Як бачимо, організаційно-правові засоби прогнозування та планування є взаємопов'язаними за своїм правовим змістом, проте ототожнювати їх не варто, адже планування – це фактично діяльність, котра спрямована на визначення чіткого переліку дій, котрі мають бути вчинені взаємодіючими суб'єктами, а прогнозування є абстрактною формою, котра передбачає можливість настання певних подій, чи вчинення тих чи інших дій взаємодіючими суб'єктами у майбутньому. Щодо прогнозування та планування взаємодії ВРП з іншими суб'єктами, то констатуємо, що а ні у загальноправовому акті, а саме Законі України «Про судоустрій та статус суддів», а ні у спеціально-правову законі, Законі України «Про Вищу раду правосуддя», не передбачається законодавчого обов'язку ВРП та суб'єктів взаємодії з даною інституцією здійснювати прогнозування та планування своєї діяльності. Разом із тим, відзначимо, що без, зокрема планування, неможливою видається ефективна діяльність суб'єктів взаємодії, так само як і без побудови прогнозів спільної діяльності взаємодіючих суб'єктів. Відзначимо, що на практиці всі суб'єкти публічного адміністрування формують плани своєї діяльності, але дані плани, як правило, носять внутрішньовідомчий характер та призначенні для здійснення самоконтролю. Принагідно зазначимо, що на сьогодні планування в контексті діяльності ВРП зводиться до здійснення даною інституцією фінансового планування своєї діяльності. Однак, очевидним є те, що сутність планування не має бути обмежена, а має розглядатися у всезагальному контексті діяльності ВРП. Отже, із урахуванням вище наведеного, можемо констатувати, що

відсутність чіткого нормативного припису у межах організаційно-правових засобів прогнозування та планування, беззаперечно формують собою певний вакуум, що негативно впливає на діяльність відповідних суб'єктів. Отже, на сьогодні, пріоритетними видаються зміни до національного законодавства в контексті закріплення правових норм, котрі б чітко визначали обов'язок Вищої ради правосуддя, а також інших суб'єктів здійснювати як планування, так і прогнозування своєї діяльності, що беззаперечно у позитивному ключі вплине на практичну площину реалізації останніми своїх повноважень.

V. *Організаційно-правовий засіб інформування* – один із основних організаційно-правових засобів взаємодії ВРП з іншими інституціями, суть котрого зводиться до здійснення взаємного обміну відомостями, наявними у суб'єктів взаємодії з метою ефективного проведення останньої. Даний засіб взаємодії, є організаційно-правовим засобом «динаміки», котрий реалізується у межах повсякденної діяльності взаємодіючих суб'єктів. Разом із тим, даний засіб повинен не бути точковим, а має репрезентуватися у межах окремої системи інформаційного обміну. Відзначимо, що у межах правової доктрини, вчений П.В. Макушев слушно зазначає, що інформаційне забезпечення кожної державної служби є важливим елементом її функціонування [151, с. 73]. З цією тезою важко не погодитися, адже у разі відсутності відповідного інформаційного обміну, діяльність всіх державних інституцій, зокрема і ВРП була б незавершеною, та такою, що не відповідає європейським стандартам якості, стабільності та повноти. Вчений В.О. Єльцов визначає, що інформаційне забезпечення – це сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки [152, с. 101]. Отже, саме по собі інформаційне забезпечення носить комплексний характер, однак основним його призначенням є забезпечення

якості взаємодії суб'єктів, правові зв'язки між котрими виникають. Разом із тим, констатуємо, що нагальним питанням видається формування єдиної системи інформаційного обміну між суб'єктами взаємодії, зокрема ВРП та суб'єктами загальноправового та спеціально-правового призначення, адже функціонування останньої буде сприяти якості та швидкості взаємодії аналізованих нами суб'єктів. У межах останньої мають бути розміщені всі документи, котрі розроблялися та приймалися суб'єктами взаємодії у процесі своєї діяльності, а також повинна передбачатися можливість двостороннього та тристороннього інформаційного обміну у межах відповідних інформаційних блоків. Окрім того, принагідно зазначимо, що дана система інформаційного обміну має бути електронною, що безперечно розглядається нами у ключі діджиталізації, формування електронного врядування. Отже, у межах організаційно-правового засобу інформування нагальним видається формування системи обміну інформації, котра б мала забезпечити швидкість, якість, а також стабільність відповідного обміну інформацією загалом.

Висновки до 2 розділу

1. Категорія «механізм» є багатовекторною та розглядаються диференційовано, як у межах загальнонаукового вчення, так і у межах національної правової доктрини. Адміністративно-правовий механізм, є різновидом правового механізму, та у загальному може бути розкритий, як сукупність способів та засобів адміністративно-правового впливу на регулювання правових відносин, з метою забезпечення втілення, реалізації та захисту прав приватної особи у сфері регулювання.

2. Адміністративно-правовий механізм- це правова категорія, що може бути розкритою крізь ряд загальних та спеціальних ознак, а також структурних елементів, що були визначеними та дослідженими нами у межах даного дослідження. Відтак, складовими елементами аналізованого нами механізму є: адміністративні норми, адміністративні правовідносини, методи (засоби), засади, суб'єкти взаємодії. При цьому кожен із елементів

адміністративно-правового механізму характеризується рядом ознак та відіграє свою специфічну роль у межах останнього.

3. Адміністративно-правові норми - це складові одиниці адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, що є найменшими структурними компонентами аналізованого нами механізму, закріплюють собою загальнообов'язкові правила поведінки, що є обов'язковими для свого дотримання всіма суб'єктами взаємодії та визначають загальне спрямування правового регулювання взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування. При цьому адміністративно-правові норми знаходять своє об'єктивне закріплення, як у межах загальних так і у межах спеціальних нормативно-правових актів, зокрема Законах України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», «Про забезпечення права на справедливий суд», «Про судоустрій та статус суддів», «Про Вищу раду правосуддя», а також Регламенті Вищої ради правосуддя, Положенні про проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя, Положенні про секретаріат Вищої ради правосуддя, тощо.

4. Адміністративно-правові відносини - це окремий елемент адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, котрий полягає у об'єктивних правових зв'язках, що виникають між суб'єктами взаємодії та базуючись на адміністративно-правових нормах, забезпечують спільну діяльність ВРП з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування. Адміністративні правовідносини, як складові адміністративно-правового механізму взаємодії ВРП із рядом суб'єктів публічного адміністрування, були проаналізовані нами крізь призму, їх структури, а саме, їх об'єкту, суб'єкту та змісту, що надало можливість здійснити комплексний правовий аналіз даного елемента аналізованого нами механізму.

5. Методи адміністративно-правової взаємодії- це сукупність способів та засобів, що забезпечують цілеспрямований вплив суб'єктів управління на підпорядковані їм об'єкти управління. Методи адміністративно-правової взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, можуть бути поділеними на дві групи, а саме управлінські та організаційні методи. Методи управління - це сукупність способів, засобів, та прийомів, що застосовуються Вищою радою правосуддя у межах управлінського процесу, під час розроблення та прийняття рішень владно-розпорядчого характеру, та поширення приписів останніх на нижче стоячих суб'єктів. У свою чергу, організаційні методи- це цілісна сукупність диференційованих правових методів, котрі як у своїй єдності, так і відокремлено один від одного застосовуються у межах взаємодії ВРП із іншими органами державної влади.

6. Принципи взаємодії- це одні із елементів адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, що виражаються у формі загальних ідей та основоположних концепцій, які пронизують собою діяльність всіх суб'єктів, у площині аналізованої нами взаємодії. Останні можуть бути поділеними, на загальні та спеціальні правові принципи, при цьому загальні є притаманними для всієї системи державного регулювання, а спеціальні відіграють свою особливу роль, лише у чітко визначених площинах.

7. Суб'єкти взаємодії – це учасники відповідних суспільних відносин, що наділяються правосуб'єктністю, а також особливими «пограничними» повноваженнями, задля реалізації яких між ними виникають правові зв'язки. Відзначимо, що серед суб'єктів аналізованої нами взаємодії, можна виокремити учасників, що мають диференційований правовий статус. Зокрема, суб'єктів публічного адміністрування, що репрезентовані органами державної влади, такими як Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, міністерства, агенції, служби, інспекції, тощо, а також суб'єктів суддівського

врядування, зокрема Вищу кваліфікаційну комісію суддів України, Раду суддів, Громадську раду доброчесності, тощо.

РОЗДІЛ 3.

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ВИЩОЇ РАДИ ПРАВОСУДДЯ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ІНШИМИ ОРГАНАМИ СУДДІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

3.1. Проблеми взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування

Реалізація Вищою радою правосуддя своїх повноважень неминуче пов'язано із вступом даною інституцією у правові зв'язки з іншими суб'єктами, зокрема органами державної влади та суддівського самоврядування. При цьому відповідна взаємодія, з практичної точки зору опосередковується рядом проблемних питань, котрі на сьогодні є мало дослідженими у межах національної правової доктрини, однак, їх виокремлення та вирішення має важливе практичне значення для ефективності діяльності взаємодіючих суб'єктів.

В правовому аспекті та аспекті державного управління взаємодія характеризується як категорія, яка є визначальною для всього процесу управління, і як діяльність кількох суб'єктів із спільною метою. Державне управління включає в себе не лише керуючий вплив, а й організаційне співробітництво держави з місцевим самоврядуванням, що забезпечує цілеспрямоване та ефективне функціонування органів місцевого самоврядування [155, с. 93]. Відтак, взаємодія в аспекті державного управління та діяльності публічної адміністрації опосередковує собою спільну діяльність двох чи більше інституцій, котра має спільну мету та направлена на досягнення одного результату. Вважаємо, що взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування може бути детермінована як нормативно визначена спільна діяльність

взаємодіючих суб'єктів, котра направлена на досягнення спільної мети, а саме - справедливого відправлення правосуддя та забезпечення належного рівня функціонування судової влади в Україні загалом. Взаємодія Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування характеризується особливим суб'єктно-об'єктним складом, а також змістом.

- Щодо суб'єктів відповідної взаємодії, то очевидно домінуючим суб'єктом даної взаємодії є Вища рада правосуддя, котра у процесі своєї діяльності прямо чи опосередковано взаємодіє із рядом органів державної влади та суддівського самоврядування. При цьому серед органів державної влади та відповідних посадових осіб варто виокремити: Верховну Раду України, Президента України, Кабінет міністрів України, Генерального прокурора (його заступника), Уповноваженого Верховної ради України з прав людини, Державну судову адміністрацію України тощо. У свою чергу, серед органів суддівського самоврядування ВРП зокрема, проте не виключно взаємодіє із Вищою кваліфікаційною комісією суддів України, Радою суддів України, тощо.

Отже, суб'єктний склад взаємодії ВРП надзвичайно широкий, що об'єктивно зумовлено повноваженнями ВРП, а також необхідністю їх практичного втілення.

- Щодо об'єктного складу взаємодії ВРП із іншими інституціями, то відзначимо, що дана складова опосередковується всім тим, з приводу чого аналізована нами взаємодія виникає. Очевидним є те, що загальним об'єктом аналізованої нами взаємодії є правосуддя загалом, та забезпечення належного відправлення правосуддя зокрема. Можна погодитися із слушною думкою, що правосуддя є найбільш цивілізованим і надійним способом вирішення юридичних справ, що виникають у суспільстві, захисту прав і свобод людини, інтересів громадянського суспільства та держави [156]. Разом із тим, на наше переконання далеко не все правосуддя є цивілізованим та таким, котре стоїть на варті захисту, відновлення та реалізації прав людини, адже державні та

суспільні формації знали приклади за яких відправлення правосуддя було заангажоване політичними складовими, діяльність суду не була спрямована на пошук істини та захист постраждалої сторони. Відтак, задля забезпечення виконання істинних функцій судової гілки влади, захисту прав та свобод приватної особи у всіх демократичних державах, не виключенням є і Україна, функціонують інституції, котрі здійснюють контрольні повноваження у даній площині. Отже, об'єктний склад взаємодії ВРП та інших органів державної влади та суддівського самоврядування опосередковується підтриманням та забезпеченням незалежного відправлення правосуддя, котре базується на європейських стандартах якості та належності.

- Щодо змісту взаємодії ВРП та органів державної влади та суддівського самоврядування, то відзначимо, що даний зміст опосередковується фактичними правовими зв'язками, котрі виникають між взаємодіючими суб'єктами. Дані зв'язки є диференційованими за своїм правовим змістом та визначаються залежно від конкретного виду взаємодії, а також вузької площини її втілення.

Разом із тим, не дивлячись на ґрунтовне доктринальне дослідження поняття, а також структури взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, на сьогодні спільна діяльність взаємодіючих суб'єктів опосередковується рядом проблем, серед яких можна виокремити проблеми правового, організаційного та системного характеру. Кожна із вище зазначених груп проблем вимагають свого детального доктринального розгляду, а також вирішення. Відтак, нижче пропонуємо сконцентрувати увагу на детальному аналізі кожної із відповідних груп проблем.

I. Правові проблеми взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування опосередковуються відсутністю якісного, дієвого та стабільного правового регулювання аналізованої нами взаємодії. Правові зв'язки між ВРП та іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування мають

базуватися на чіткому приписі закону, бути ним детально врегульованими, а також обмеженими. Разом із тим, на сьогодні питання відповідної взаємодії регулюються доволі обмеженою кількістю правових приписів, котрі не носять свого систематизованого характеру. Отже, проблематика якості закону, правової визначеності юридичних приписів, а також реальної можливості здійснювати правове регулювання аналізованої нами взаємодії, є першою проблемою, з якого стикається аналізоване нами правове явище.

- Щодо якості правових приписів, котрі покликані здійснювати правове регулювання взаємодії ВРП та інших інституцій, то відзначимо, що якість закону у міжнародному правовому просторі розглядається як одна із обов'язкових складових принципу верховенства права, котрий має бути домінуючим у межах національного законодавства та правової держави загалом. У правовій доктрині, під якістю закону прийнято розуміти його здатність правильно відтворювати у правових нормах специфіку регульованих ним суспільних відносин і безпосередньо регулювати відносини, запобігаючи негативним (тобто незаконним) соціальним діям учасників правовідносин [157, с. 24]. При цьому, вважаємо, що якість закону має розглядатися не лише як категорія юридична, але і як категорія соціальна, що обумовлюється необхідністю дотримання соціальної справедливості при розробці правових норм. На наше переконання, якість закону має розглядатися у двоєдиному ключі вимог якості закону: як правової форми та належного джерела права, та вимог якості закону у контексті змісту правової норми. Вважаємо, що закон може вважатися якісним, якщо буде дотримана як зовнішня, так у внутрішня якість відповідного правового припису. Вчений М. Кравченко, досліджуючи проблематику якості закону, запропонував вимоги, дотримання яких забезпечить якість закону:

- 1) вимога щодо змісту приписів закону, які виявляються в необхідності адекватного відображення й узгодження в законі прав, свобод та інтересів різних суб'єктів права;

- 2) вимога адекватного розподілу прав та обов'язків між суб'єктами права;

- 3) своєчасність закону та відповідність його рівню розвитку суспільних відносин;
- 4) оптимальне рішення, яке покладено в основу нормативно-правового регулювання;
- 5) ресурсне забезпечення закону;
- 6) правильно сформульовані мета й завдання закону;
- 7) правильний вибір методу нормативно-правового регулювання;
- 8) гарантованість правових можливостей суб'єктів права;
- 9) дотримання вимог законодавчої техніки під час створення закону [158, с.72].

Разом із тим, не дивлячись на відповідні теоретичні приписи взаємодія ВРП та інших органів державної влади та суддівського самоврядування не є належним чином врегульованою у межах національного законодавства. Зокрема, більшість правових приписів, визначаючи повноваження взаємодіючих суб'єктів, опосередковано вказують на необхідність встановлення відповідних правових зв'язків, проте залишають поза увагою саму суть взаємодії, її найближчу мету та цільове призначення. Відтак, на сьогодні нагальним залишається питання удосконалення національного законодавства, його доопрацювання та забезпечення реальної, а не ілюзорної якості, зовнішнього та внутрішнього його змісту, зокрема й у контексті взаємодії Вищої ради правосуддя й органів державної влади та суддівського врядування.

- Щодо правової визначеності, то дана категорія є однією із складових принципу верховенства права, котра опосередковується чітким з'ясуванням та розумінням змісту правових приписів, розроблених та прийнятим національним законодавцем. Правова визначеність є однією з умов ефективної дії принципу верховенства права, а забезпечення реалізації вимог принципу правової визначеності у його широкому розумінні є запорукою не лише ефективної реалізації та захисту прав людини, а й значного вдосконалення механізму держави. При цьому тлумачення правової

визначеності у нашій юридичній науці значною мірою співпадає з уявленнями про його зміст зарубіжних судових установ та правознавців [159, с. 45-46]. В юридичній літературі воно, переважно, визначається як правовий вплив на суспільні відносини, що структурно включають в себе дві основні стадії: створення оптимальних правових приписів та їхню безпосередню реалізацію [160]. Особливу роль правова визначеність відіграє у діяльності суб'єктів публічного адміністрування, що опосередковано конституційним обмеженням діяльності даних інституцій правовими приписами юридичних норм. Однак, логічно постає запитання як відповідний орган державної влади може організувати та здійснити свою діяльність, якщо відповідний правовий припис, котрий спрямовує та визначає його діяльність є таким, зміст котрого неможливо з'ясувати, або таким, що піддається не єдиному тлумаченню. Відповідь на дане питання є очевидною. Відтак, питання правової визначеності потребує свого відображення у правозастосовній практиці, та відповідних приписах національного законодавства, з розрахунку можливості єдиного правильного шляху з'ясування правової норми, а також здійснення її тлумачення. Отже, національне судоустрійне законодавство в аспекті взаємодії ВРП та інших інституцій має бути якісно переглянутим у межах не лише декларування, але й фактичного практичного втілення юридичної визначеності загалом.

- Щодо реальності правового регулювання взаємодії ВРП та інших органів державної влади та суддівського самоврядування, відзначимо, що остання опосередковується співвідношенням норм-декларацій та норм з регулятивним навантаженням у контексті правового регулювання взаємодії аналізованих нами інституцій загалом. Вважаємо, що більшість правових норм, котрі у межах судоустрійного законодавств покликані забезпечити начебто правове регулювання аналізованої нами взаємодії, фактично цього не здійснюють, а лише декларують необхідність відповідних спільних дій. Відтак, приписи Конституції України, Закону України «Про судоустрій та статус суддів», Закону України «Про Вищу раду правосуддя» лише здійснюють

нормативне закріплення повноважень взаємодіючих суб'єктів, однак не визначають чітких правил здійснення відповідної взаємодії. Зокрема, у жодному із нормативно-правових актів не передбачено а ні правових засад взаємодії, а ні правил її здійснення. Відтак, питання реальності правового регулювання взаємодії ВРП та інших інституцій на сьогодні залишається відкритим.

Таким чином, здійснивши комплексний аналіз правової проблеми взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, можемо встановити, що суть останньої зводиться, до невідповідності національного законодавства у контексті взаємодії аналізованих нами інституцій критерію якості, юридичної визначеності, а також реальності правового регулювання загалом. Відтак, дана проблема потребує свого нагального вирішення, зокрема проте не виключно, шляхом удосконалення правових приписів національного судоустрійного законодавства, здійснення їх доповнення правовими нормами, котрі б прямо регулювали питання взаємодії ВРП та суб'єктів публічного адміністрування та суддівського врядування, а не лише закріплювали їх повноваження, систематизації правових норм, що регулюють взаємодії аналізованих інституцій у межах окремого розділу одного нормативно-правового акту, а також удосконалення юридичної термінології, що використовується законодавцем у межах нормативно-правових актів, котрі здійснюють правове регулювання взаємодії аналізованих нами інституцій.

II. Організаційні проблеми взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування – це проблеми практичної площини діяльності взаємодіючих суб'єктів, котрі хоча й пов'язані із правовими, але на сьогодні набувають особливого змісту та значення. Суть організаційних проблем зводиться до того, що на разі спільна діяльність аналізованих нами суб'єктів позбавлена системності, не відзначається спільними засадами взаємодії, а також довгостроковим плануванням та прогнозуванням правових впливів спільних дій. Організаційні

проблеми взаємодії ВРП та інших органів державної влади та суддівського врядування відзначаються також і відсутністю єдиної системи інформаційного обміну між відповідними інституціями, котра виступає важливою сполучною ланкою діяльності взаємодіючих суб'єктів. Відтак, нижче пропонуємо сконцентрувати увагу на аналізі кожного із проблемних аспектів у межах організаційних проблем взаємодії ВРП та органів державної влади та суддівського самоврядування.

- Щодо засад взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, то останні можуть бути визначені як система пов'язаних між собою правових постулатів, засад та приписів, що обумовлюють діяльність ВРП та інших органів державної влади й суддівського самоврядування, визначають форми, методи та засоби реалізації останніми повноважень, що спрямовані на реалізацію законодавчих приписів та формування судової системи у відповідності до європейських стандартів. Разом із тим, останні не знайшли свого законодавчого закріплення у межах нормативно-правових актів національного законодавства, що негативним чином впливає на можливість їхнього застосування на практиці. Вважаємо, даний стан речей є неприпустимим, з огляду на функції, котрі виконуються відповідними правовими засадами. Зокрема, серед останніх можна виокремити:

- Регулятивну функцію, що полягає у можливості правових приписів регулювати правовідносини взаємодії ВРП з органами державної влади та суддівського самоврядування. Принципи виражають сутнісну сторону методу правового регулювання, врахування принципів у правозастосуванні є гарантією правильного тлумачення правових норм, важливу роль принципи відіграють при подоланні прогалін у праві [161].

- Системоутворююча функція принципів взаємодії ВРП та органів державної влади й місцевого самоврядування опосередковується можливістю правових приписів здійснити об'єднання правових норм взаємодії під єдиним знаменником. Ця функція принципів спрямована на забезпечення узгодженості та єдності системи права. У випадку виявлення невідповідності тих чи інших

норм принципам права, повинні бути відмінені вказані норми або змінений їх зміст [162].

- Ціннісна функція принципів права опосередковується тим що принципи визначають світоглядну, ідеологічну, цільову, аксіологічну, нормативну й іншу спрямованість формування, розвитку й функціонування юридичних явищ суспільства. [163].

Вважаємо, що серед правових засад взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування варто виокремлювати, як загальноправові принципи (зокрема верховенства права, демократизму, законності; гуманізму; рівності, тощо), так і спеціально-правові (принцип оперативності, принцип публічності, принцип спеціалізованості, принцип доброчесності, принцип врахування національних інтересів, принцип відповідності потребам суспільства, принцип результативності). При цьому всі із вище перерахованих правових принципів потребують свого нормативного закріплення у межах національного законодавства з метою об'єктивного їх вираження та можливості застосування при правовому регулюванні відносин взаємодії аналізованих нами суб'єктів.

• Щодо планування взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, то відзначимо, що останнє має займати одне із домінуючих місць у межах організації спільної діяльності аналізованих нами суб'єктів. Не дивлячись на диференційовані підходи щодо розуміння планування, як такого останнє в аналізованій нами площині може бути розглянуте як визначена наперед сукупність заходів, що здійснюється відповідними суб'єктами з метою досягнення наперед визначених результатів. При цьому дана сукупність заходів має темпорально визначені межі їх проведення та нормативно визначені й бажані результати досягнення. У межах західної доктрини планування займає домінуюче місце в аспекті державного управління, а багато науковців не відокремлюють планування від менеджменту, стверджуючи, що як планування, так і менеджмент (управління) – це по суті одне й те саме: прийняття рішень

щодо майбутньої діяльності. Ф. Денісон зазначав, що майже будь-яку роботу, щоб її взагалі зробити, треба спланувати, принаймні інформаційно і на кілька хвилин наперед [164, с. 56]. Тобто планування пропонується розглядати в аспекті наскрізної діяльності публічного управління, котра має пронизувати собою весь спектр державних інституцій та визначати основні напрямки пріоритетних дій. На думку інших науковців, планування – це отримання контролю над майбутнім; не тільки розмірковування щодо перспективи, а й активні, спрямовані на нього дії [165, с.43]. Вважаємо, що кожне із вище наведених доктринальних визначень планування по-своєму розкриває зміст аналізованої нами категорії як в аспекті часових, так і в аспекті фінансових та людський ресурсів. Разом із тим, в організаційному ключі взаємодії ВРП з іншими суб'єктами планування не є втіленим взагалі. Це призводить до хаотичності спільних дій, і як результат до малої ефективності спільної діяльності. Отже, на сьогодні, пріоритетним залишається питання нормативного передбачення та практичного втілення планування діяльності ВРП з органами державної влади та суддівського врядування з метою забезпечення стабільності, ефективності та сталості аналізованого нами спектру загалом.

- Щодо прогнозування взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, то воно тісно пов'язане із плануванням діяльності даних інституцій та зводиться до передбачення стану суб'єктів (об'єктів) у майбутньому. Прогнозування у загальному зводиться до вироблення, формування та передбачення прогнозів розвитку тієї чи іншої сфери, а також прогнозів діяльності відповідних суб'єктів. Вчена Лозова О.В. встановлює, що прогнозування – це наукове, обґрунтоване системою встановлених причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей виявлення стану та ймовірних шляхів розвитку явищ та процесів [167, с. 31]. При цьому прогнозування взаємодії ВРП та інших суб'єктів на сьогодні так само як і планування не здійснюється. Це пояснюється як відсутністю правових регуляторів щодо його проведення, так і фактичною

незацікавленістю уповноважених суб'єктів щодо здійснення прогнозування взаємодії спільної діяльності ВРП та органів державної влади та суддівського врядування.

- Щодо інформаційного забезпечення взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, то відзначимо, що останнє опосередковується інформаційним обміном, котрий здійснюється між взаємодіючими інституціями. Разом із тим, на сьогодні, інформаційний обмін між взаємодіючими суб'єктами здійснюється не систематизовано, довільно та без урахування належних критеріїв щодо форми останнього. Даний стан речей суттєвим чином, негативно впливає на взаємодію аналізованих нами інституцій в цілому, що потребує свого нагального вирішення, зокрема, проте не виключно, і шляхом запровадження електронної інформаційної системи обміну інформацією між взаємодіючими суб'єктами, що буде сприяти швидкості, ефективності та якості спільної діяльності взаємодіючих суб'єктів.

Таким чином, здійснивши комплексний аналіз організаційних проблем взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування можемо констатувати, що останні репрезентовані нормативною та практичною відсутністю планування та прогнозування відповідної взаємодії, а також правових засад, на основі котрих має проводитися остання. Вирішення даного спектру проблемних питань опосередковується необхідністю внесення змін до національного профільного законодавства, а також правозастосовної практики.

III. Системні проблеми взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування опосередковуються протиріччями, котрі виникають між суб'єктами взаємодії при реалізації ними своїх повноважень. У більшості наукових джерелах, у даній площині йде мова про так звані соціальні конфлікти, або ж конфлікти у сфері державного управління. Ю. Запрудський, досліджуючи дану проблематику встановлює, що соціальний конфлікт – це явний або прихований стан

протиборства об'єктивно розбіжних інтересів, цілей і тенденцій розвитку соціальних об'єктів, пряме і непряме зіткнення соціальних сил на ґрунті протидії існуючому громадському порядку, особлива форма історичного руху до нової соціальної єдності [167, с. 34]. Тобто конфлікти виникають там, де є протиборство, наявність об'єктивно розбіжних інтересів, а також відсутність явних шляхів вирішення відповідної конфліктної ситуації. Відтак, наявність конфліктних ситуацій, що виникають у державному управлінні неминує пов'язане із розвитком управлінської сфери та громадського суспільства загалом, що однак не применшує негативного впливу останніх та імідж та репутації управлінського сектору загалом.

Вважаємо, що у межах взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, системні конфлікти можуть виникати у площині:

- Розмежування повноважень між взаємодіючими суб'єктами, а також визначення ролі і призначення кожного із них в аспекті спільного втілення своїх повноважень;
- Обрання засобів та форм спільної діяльності, а також виокремлення методів взаємодії;
- Необхідності вчинення певних спільних дій з урахуванням конкретного часу, а також тактичної ситуації;
- Конфлікти з корупційною складовою, що супроводжуються отриманням неправомірної вигоди посадовими чи службовими особами взаємодіючих суб'єктів.

Разом із тим, очевидним видається те, що наявність конфліктних ситуацій між органами державної влади та суддівського врядування негативним чином впливає на імідж взаємодіючих суб'єктів та не сприяє формуванню довіри до них у громадськості. Відтак, на сьогодні системна проблема конфліктних ситуацій, котрі виникають при взаємодії органів державної влади та суддівського врядування потребує свого нагального вирішення як шляхом

підвищення якості правових норм, котрі регулюють дану взаємодію, так і шляхом комплексного оновлення системи взаємодії загалом.

3.2. Напрямки удосконалення взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування

Діяльність Вищої ради правосуддя нерозривно пов'язана взаємозв'язками із рядом інших інституцій, зокрема органами державної влади та суддівського самоврядування. Разом із тим, практична сфера реалізації повноважень відповідними суб'єктами обумовлює собою ряд проблемних аспектів, котрі визначаються як проблематикою нормативного, так і проблематикою практичного змісту. Відтак, на сьогодні особливо актуальним видається доктринальне дослідження напрямків удосконалення взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, а також доктринального розроблення основних шляхів підвищення рівня ефективності діяльності вище зазначених суб'єктів. Отже, проблематика даного дослідження видається особливо актуальною.

З правової точки зору взаємодія двох суб'єктів публічного адміністрування розглядається як спільна діяльність останніх, котра здійснюється на основі правових норм, з метою досягнення наперед встановленого результату, визначеного законодавцем. В аналізованій нами сфері, взаємодія Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування може бути визначена як спільна діяльність відповідних суб'єктів, котра проводиться ними на підставі законів та підзаконних нормативно-правових актів, з метою забезпечення справедливого відправлення правосуддя та підтримання належного стану судової системи загалом. При цьому напрямки взаємодії ВРП та інших органів державної влади та суддівського врядування є диференційованими. Це зокрема,

і кадрова сфера, і сфера забезпечення незалежності відправлення правосуддя, і сфера суддівської дисципліни, тощо. Разом із тим, практика діяльності аналізованих нами суб'єктів, дає підстави виокремити ряд недоліків, що потребують свого усунення з метою оздоровлення національного судового механізму загалом. Відтак, напрямки удосконалення взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування є настільки ж багатогранними, настільки і напрямки взаємодії зазначених інституцій.

Таким чином, серед напрямків удосконалення взаємодії ВРП з іншими інституціями можемо виокремити: нормативний (законодавчий) напрямок, засадничий напрямок, методичний та методологічний напрямок й доктринальний напрямок. На детальному аналізі останніх пропонуємо сконцентрувати увагу нижче.

I. *Нормативний (законодавчий) напрямок удосконалення взаємодії ВРП з іншими інституціями опосередковується нагальністю нормативного удосконалення правової основи даної взаємодії* - це правовий напрямок, який опосередкований тим, що саме від якості нормативно-правового регулювання залежить ефективність практичного втілення останньої. Разом із тим, нормативно-правова основа спільної діяльності ВРП та інших інституцій не відрізняється високим рівнем її нормативного супроводу. Це опосередковується і рядом законодавчих прогалин і неточностей, і відсутністю правових регуляторів вчинення спільних дій зазначеними нами суб'єктами, й неточністю правових норм як таких. Відтак, як бачимо, проблем більше ніж достатньо, і кожна із них, у даній площині потребує свого нагального вирішення. При цьому, комплексно підійшовши до аналізу даної проблематики, можемо встановити, що її вирішення потребує ряду дій, як на загальноправовому, так і на спеціально-правовому рівні. Нижче пропонуємо сконцентрувати увагу на кожному із них.

- Загальноправовий рівень удосконалення нормативного (законодавчого) регулювання взаємодії ВРП з іншими інституціями

визначається необхідністю приведення до системного ладу всього національного законодавства, котре на сьогодні є розпороченим, та не відрізняється системністю й впорядкованістю. Зокрема, ряд правових норм дублюються, у пов'язаних та непов'язаних законах, норми, що мають регулювати одні і ті ж правовідносини, можуть по різному закріплюватися як у законах, так і у підзаконних нормативно-правових актах, і це лише окремі приклади, які вказують на неефективність національного законодавства загалом. При цьому, однією із головних проблем як визначають національні науковці та експерти є проблема відсутності в Україні закону, котрий би регулював питання законодавства загалом. У цьому контексті Ковальський В. та Козінцев І. пропонують прийняти закони України «Про закони і законодавчу діяльність», «Про нормативно-правові акти», «Про нормотворчу діяльність», «Про єдиний класифікатор нормативно-правових актів», проекти яких за різною назвою вже досить довгий час узгоджуються в різних інстанціях [168, с.156]. На наше переконання, прийняття нормативно-правового акту, запропонованого вище вказаними науковцями видається нагальним питанням у ключі побудови в Україні правової держави, а також забезпечення стабільності функціонування всіх державних інституцій, зокрема проте не виключно, і Вищої ради правосуддя, а також органів з якими вона взаємодіє.

- Спеціально-правовий рівень удосконалення нормативного (законодавчого) регулювання взаємодії ВРП з органами державної влади та суддівського врядування опосередковується удосконаленням якості правових приписів, відображених у законах та підзаконних нормативно-правових актах спеціально-правового характеру. Серед останніх можна виокремити Закон України «Про Вищу раду правосуддя», Закон України «Про судоустрій та статус суддів», Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд», Регламент Вищої ради правосуддя, тощо. При цьому у жодному із даних нормативно-правових актів не міститься визначення базової категорії «взаємодія», а також не надається нормативне тлумачення напрямків взаємодії ВРП з іншими інституціями. Вважаємо, що даний законодавчий недолік

потребує свого нагального виправлення, що опосередковується широтою повноважень ВРП, вступом останньої у взаємозв'язки з рядом інших інституцій, спільністю втілення відповідних повноважень. Отже, як мінімум у Законі України «Про Вищу раду правосуддя» варто нормативно закріпити та розтлумачити категорію «взаємодія Вищої ради правосуддя» з органами державної влади та суддівського самоврядування», а також доповнити даний закон окремим розділом у межах якого закріпити правові норми, котрі б чітко та детально регулювали взаємодію ВРП з суб'єктами публічного адміністрування та суддівського самоврядування. При цьому відзначимо, що відповідне удосконалення законодавства не має носити суто технічний характер, а має відповідати критерію якості. При цьому принцип якості законодавства є однією із складових принципу верховенства права, котрий у правовій та демократичній державі має не лише декларуватися, але і безпосередньо реалізовуватися. Відтак, всі нормативно-правові акти мають бути якісними як за своєю структурою, так і за своїм змістом. Щодо визначення того, яким ж є критерії якості закону, то відзначимо, що у межах національної правової доктрини думки із цього приводу розділилися. Одні автори пов'язують даний термін із здатністю відповідати економічним та іншим соціальним реаліям. Так, якість закону розуміється як його відповідність суспільним потребам і здатність забезпечити регулювання суспільних відносин у відповідності до поставлених завдань [169]. Другий підхід передбачає, що вихідною є філософська категорія «якості». Остання розглядається як сукупність загальних ознак, що складають якість будь-якого явища, процесу природи, суспільства або мислення [170]. На наше переконання, якість закону має розглядатися у площині симбіозу вище зазначених підходів та розумітися як критерій правової визначеності та зрозумілості правових норм, закріплених у ньому.

Окрім, удосконалення власне правових приписів Закону України «Про Вищу раду правосуддя» у контексті нормативного закріплення взаємодії ВРП із іншими інституціями, удосконалення потребує судоустрійне законодавство

загалом, зокрема й у межах його систематизації. Відзначимо, що на сьогодні у більшості європейських держав судоустрійні закони об'єднані в окремі зводи, правові норми, розміщені в останніх не дублюються і не вступають між собою у протиріччя, а забезпечують реальне правове регулювання суспільних відносин у сфері правосуддя. Відтак, нагальним видається питання кодифікації нормативно-правових актів судоустрійного характеру, зокрема й тих, що здійснюють правове регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя із органами державної влади та суддівського врядування. Відзначимо, що головною відмінністю кодифікаційної техніки є те, що вона дозволяє не тільки створити новий правовий акт, а й упорядкувати в єдиному кодифікаційному документі низку нормативних актів. Кодифікаційну техніку доцільно розглядати як різновид нормотворчої техніки, оскільки її результатом стають не тільки акти законодавчого характеру, на зразок кодексу, основ законодавства, але й акти підзаконного нормотворення [171]. Отже, на сьогодні, доцільним видається розроблення, а також прийняття основ судоустрійного законодавства у межах котрих слід здійснити кодифікацію як норм Закону України «Про судоустрій та статус суддів», Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд», так і норм Закону України «Про Вищу раду правосуддя».

Отже, проаналізувавши нормативний (законодавчий) напрямок удосконалення взаємодії ВРП з органами державної влади та суддівського самоврядування можемо констатувати, що нагальними видаються системні зміни у межах нормативно-правових основ регулювання взаємодії ВРП з іншими інституціями, що на початкових етапах може супроводжуватися точковими змінами у наявних законах, зокрема Законі України «Про Вищу раду правосуддя», а також ґрунтовними змінами судоустрійного законодавства загалом, що може бути пов'язано із його кодифікацією, котра, відзначимо, вимагає багато часу та людських і фінансових ресурсів загалом.

II. Засадничий напрямок удосконалення взаємодії ВРП з іншими органами державної влади та суддівського самоврядування опосередковується необхідністю спочатку доктринального, а потім і

нормативного розроблення та відповідного закріплення принципів взаємодії ВРП з іншими органами. Відзначимо, що на сьогодні а ні у межах правової доктрини, а ні у межах національного законодавства, не досліджене питання принципів (засад) взаємодії Вищої ради правосуддя та інших інституцій. Відзначимо, що даний стан речей є невиправданим із урахуванням того, що саме недосконалість правових норм та неможливість їхнього застосування може бути виправленою можливістю врегулювання тієї чи іншої сфери на основі правових засад (принципів). Вважаємо, за необхідне підтримати думку вченого Колодія А.М., котрий зазначає, що принципи надають внутрішньої цілісності діючій правовій системі, слугують зміцненню законності і правопорядку, громадської дисципліни, гарантують реалізацію інтересів і прав українських громадян. Вони, за умови їх закріплення у Конституції, забезпечують єдність процесів створення права, його реалізації і охорони. Принципи права є критерієм оцінки права і методологічною основою його подальшого вдосконалення у тому розумінні, що одночасно на підставі принципів оцінюють рівень і ефективність реалізації права і на ґрунті саме цих категорій пізнають і поліпшують його [172, с. 4]. Відтак, правові принципи взаємодії видаються основоположними в аналізованій нами сфері. Отже, нагальною є потреба їх доктринального розроблення та нормативного закріплення. При цьому встановимо, що останні мають бути відображені у межах Закону України «Про Вищу раду правосуддя» як базового закону у даній площині. Вважаємо, що серед принципів взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування варто виокремлювати, як загальноправові, так і спеціально-правові принципи. При цьому, серед загально-правових принципів пропонуємо визначати такі як: принцип верховенства права, законності, справедливості, демократизму, гуманізму, рівності. Спеціально-правові принципи мають бути репрезентовані таким засадами як: засада оперативності, публічності, спеціалізованості, врахування національних інтересів, відповідності потребам суспільства, результативності. Принципи взаємодії Вищої ради правосуддя та інших органів державної влади

та суддівського врядування характеризуються рядом специфічних ознак, та мають відігравати у практичній площині важливі функції на аналізі котрих і пропонуємо сконцентрувати увагу нижче. По-перше, щодо ознак відповідних принципів то можемо встановити, що вони виражають собою характерні риси відповідних засад, що надають можливість здійснити їх персоніфікацію та відмежування від ряду суміжних як правових засад, так і правових елементів загалом. Окрім того, дані правові засади, можуть бути проаналізовані і крізь призму ознак, що характерні загальним правовим принципам. Відтак, серед ознак принципів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та суддівського самоврядування можна виокремити такі ознаки, як:

- Особлива сфера втілення даних правових принципів, а саме сфера правосуддя та судоустрою, що обмежується повноваженнями ВРП та суб'єктів, з якими остання вступає у зв'язки взаємодії;
- Особливий правовий зміст відповідних принципів, котрий опосередковується особливостями діяльності Вищої ради правосуддя, а також суб'єктами взаємодії, й відповідною сферою їх практичного втілення;
- Взаємопов'язаність правових принципів між собою, що опосередковується як внутрішніми, так і зовнішніми зв'язками, котрі виникають між ними, а також неодмінним порушенням декількох правових принципів (засад) в разі з порушення хоча б одного із них;
- Є загальнообов'язковими, що вимагає їх дотримання та не допускається порушення як самими суб'єктами, котрі вступають між собою у взаємозв'язки взаємодії, так й іншими суб'єктами, котрі хоч безпосередніми учасниками взаємодії не є, проте відіграють свою роль у межах останньої;
- Мають об'єктивний характер, що визначається їхнім формуванням під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів.

Щодо функції правових принципів взаємодії ВРП з іншими інституціями, вважаємо, що варто виокремлювати регулюючу, інтерпретаційну та інтегративну функції. Пропонуємо нижче сконцентрувати увагу на аналізі змісту кожної із них.

- Регулююча функція правових принципів взаємодії Вищої ради правосуддя та інших суб'єктів публічного адміністрування та суддівського врядування – це функція, котра опосередковує можливість правових принципів здійснювати правове регулювання суспільних відносин відповідної взаємодії у випадку недостатності правових норм, чи їхньої неефективності для правового регулювання відповідних правовідносин взаємодії загалом. У межах західної правової доктрини слушно зазначали, що виконання регулюючої функції слугує керівництвом для законодавчих введень [173, с. 128]. З цією тезою важко не погодитися, адже очевидним є те, що у випадку регулювання суспільних відносин правовими принципами, відповідні правові норми у державі відсутні, або сконструйовані неефективно. Окрім того, принципи впливають на формування юридичної конструкції. Таким чином, правила можуть бути сформовані на основі та за участю загальних принципів права. До того ж, юридичні правила повинні бути «погоджені» із загальними принципами права. Отже, регулююча функція принципів виступає однією із основних правових функцій засад взаємодії, що опосередковує реальну здатність останніх здійснювати правове регулювання суспільних відносин взаємодії загалом.

- Інтерпретаційна функція – це функція правових принципів, що опосередковується можливістю використання останніх при тлумаченні правових норм, що регулюють відносини взаємодії. Вчений А. Черданцев, визначає, що тлумачна (інтерпретаційна) функція принципів права, має застосовуватися із дотриманням таких правил, як:

1. Посилаючись на принципи права, інтерпретатор повинен вказати конкретну статтю чи групу статей, в яких міститься цей принцип або статтю, з якої такий принцип випливає;

2. Якщо при тлумаченні виникне суперечність у зв'язку із мовними правилами, потрібно прийняти рішення, узгоджене з принципами права тої системи, до якої відносить інтерпретаційна норма;

3. У випадку протиріччя норми права та принципу права потрібно так встановити значення інтерпретаційної норми, щоб це не суперечило цьому принципу.

Таким чином, аналізована нами функція правових принципів, опосередковує собою можливість використання останніх при тлумаченні правових приписів національного законодавства, інтерпретації їх змісту, а також з'ясуванні їх суті загалом.

- Інтеграційна функція правових принципів – обумовлюється спрямуванням останніх для інтеграції, зближення відповідних правових засад та норм із іншими суспільними регуляторами, котрі існують у правовому механізмі держави. Відзначимо, що дана функція правових принципів є однією із основоположних, що обумовлюється необхідністю встановлення взаємозв'язків між всіма правовими регуляторами, що існують у державі, а також формування єдиної правової системи, норми котрої не суперечили б одна одній, а логічно взаємодоповнювали б одна одну.

Таким чином, дослідивши проблематику правових принципів (засад) взаємодії, можемо встановити, що на разі, нагальним видається питання нормативного закріплення відповідних правових принципів (засад) у межах нормативно-правових актів національного законодавства, зокрема Закону України «Про Вищу раду правосуддя», з метою забезпечення правової стабільності, а також ефективності правового регулювання загалом.

III. *Методичний та методологічний напрямок удосконалення взаємодії ВРП з іншими органами державної влади та суддівського самоврядування* опосередковується необхідністю проведення методологічних та методичних розробок в аспекті взаємодії Вищої ради правосуддя із іншими органами державної влади та суддівського самоврядування. Відзначимо, що сама по собі взаємодія відповідних інституцій повинна бути не лише детально нормативно врегульованою, але і передбаченою, систематизованою, взаємоузгодженою із рядом правових інститутів. Саме методологічні та методичні розробки у даній площині можуть сприяти ефективності та

передбачуваності відповідної взаємодії. Разом із тим, відзначимо, що на сьогодні, а ні правова доктрина, а ні відповідна правозастосовна практика не можуть відзначитися ґрунтовними методичними розробками у даній площині. Методичний й методологічний напрямок удосконалення правової взаємодії ВРП з іншими інституціями опосередковується здебільшого методами взаємодії даних органів між собою. На сьогодні у межах аналізованої нами взаємодії, доцільно видається виокремлювати дві основні групи методів, а саме організаційні та управлінські. Вважаємо, що організаційні методи – це цілісна сукупність диференційованих правових методів, котрі як у своїй єдності, так і відокремлено один від одного застосовуються у межах взаємодії ВРП із іншими органами державної влади. Серед організаційних методів взаємодії, на наше переконання, доцільно виокремлювати методи: планування, прогнозування, інформування, кадровий метод, тощо. У свою чергу, управлінські методи – це сукупність способів, засобів, та прийомів, що застосовуються Вищою радою правосуддя у межах управлінського процесу, під час розроблення та прийняття рішень владно-розпорядчого характеру, та поширення приписів останніх на підпорядкованих суб'єктів. Таким чином, методологічна те методична основа взаємодії ВРП з іншими інституціями не однорідна за своєю правовою природою, характеризується диференційованими за своєю правовою природою та структурою методами, кожен із яких потребує свого детального як доктринального дослідження, так і практичного й нормативного закріплення загалом.

Отже, на сьогодні, даний напрямок удосконалення взаємодії має бути визнаним одним із пріоритетним, а увага як науковців, так і практиків має бути акумульована щодо розроблення, закріплення та аналізу методологічних та методичних основ взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими органами державної влади та суддівського самоврядування.

IV. Доктринальний напрямок удосконалення взаємодії ВРП з іншими органами державної влади та суддівського самоврядування опосередковується нагальною необхідністю активізації доктринально-правових

розробок у ключі взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими органами державної влади та суддівського врядування. Відзначимо, що на сьогодні, аналізована нами тематика є мало дослідженою у правовій доктрині. Зокрема, науковці, концентруючи увагу на дослідженні правового статусу Вищої ради правосуддя, її повноважень, залишають поза увагою важливу проблематику взаємодії даного органу із іншими суб'єктами. На сьогодні, правова доктрина все частіше відіграє одну із основоположних ролей у межах правового регулювання суспільних відносин диференційованого порядку. Це здебільшого пов'язується із тим, що будь-який правовий принцип перед його закріпленням у межах національного законодавства, першопочатково стає об'єктом доктринального дослідження

На наше переконання правова доктрина має відігравати основоположну, не лише теоретичну, але й практичну роль в аспекті розуміння тих чи інших державно-правових явищ загалом. Відтак, явище взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та суддівського врядування має бути об'єктом окремих наукових пошуків корифеїв національної правової доктрини, що беззаперечно позитивним чином вплине на якість правового регулювання відповідної взаємодії, а також на практичне відправлення останньої загалом.

3.3. Оптимізація критеріїв оцінювання ефективності взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування

Діяльність Вищої ради правосуддя, взаємодія останньої із рядом суб'єктів публічного адміністрування та суддівського врядування опосередковує собою нагальну необхідність доктринального розгляду проблематики ефективності відповідної взаємодії, а також визначення критеріїв її оцінки. Вважаємо, що розгляд вище окресленої проблематики є вкрай актуальним як із урахуванням відсутності ґрунтовних доктринальних

напрацювань у даній площині, так із урахуванням того, що розроблені правовою доктриною критерії оцінювання ефективності взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування є несистематизованими. Відтак, розгляд обраної нами проблематики видається вкрай актуальним.

Переходячи до розкриття обраної нами проблематики по суті, в першу чергу слід визначити базову категорію даного дослідження, а саме «критерій ефективності». Відзначимо, що ефективність діяльності суб'єктів публічного адміністрування загалом є один із наріжних каменів існування правової та демократичної держави, у якій права людини не лише декларуються, але й реалізуються на практиці. Разом із тим, у будь-якій суспільній формації на різних етапах свого становлення та розвитку спостерігалися протиріччя діяльності взаємодіючих суб'єктів, а ефективність втілення їх законодавчо визначених повноважень ставилася під сумнів. Відтак, задля оцінки як діяльності окремих суб'єктів публічного адміністрування, так і взаємодії їх між собою, у доктрині права та державного управління було розроблене поняття «критерій ефективності», «критерій управління». Критерії визначаються як певні ознаки класифікуючого характеру, що надають можливість проаналізувати як певного суб'єкта, так і його індивідуальну й колективну діяльність загалом. Щодо критерію ефективності, то останній становить собою ознаки, сторони, прояви управління, аналізуючи які, можна визначати рівень і якість управління, його відповідність потребам та інтересам суспільства [179, с. 153]. Тобто критерій ефективності опосередковується відповідністю діяльності того чи іншого суб'єкта об'єктивно існуючим інтересам у суспільстві. Критерій ефективності управління також визначається як рівень досягнення цілей управління, міра досягнення об'єктом управління бажаного стану [180, с.56—57]. Відтак, з урахуванням вище викладеного можемо встановити, що критерій оцінювання ефективності взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування – це сукупність показників, мірил, котрі як відокремлено, так і у своїй єдності

вказують (надають оцінку) на досягнення законодавчо обумовленої мети взаємодії ВРП із іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування у процесі їхньої діяльності. Відзначимо, що проблематика критеріїв ефективності взаємодії ВРП з іншими суб'єктами є мало дослідженою у межах правової доктрини, що відзначимо не применшує їх практичного значення та нагальну необхідність доктринального розгляду. Окрім того, актуальним на разі є не лише сліпе перерахування критеріїв ефективності взаємодії ВРП з іншими інституціями, але також глибокий доктринальний аналіз їх правового змісту. Більше того, з урахуванням того, що у більшості наукових досліджень критерії ефективності взаємодії ВРП з іншими інституціями досліджувалися відокремлено одні від одного, актуальним видається дослідження питання оптимізації критеріїв оцінювання ефективності аналізованої нами взаємодії. Вважаємо, що серед критеріїв ефективності взаємодії ВРП з іншими суб'єктами варто виокремити такі критерії як: результативність, реальність, доступність, передбачуваність, економічність та законність рішень і дій. Отже, нижче пропонуємо здійснити детальний аналіз кожного із даних критеріїв ефективності взаємодії.

I. Критерій результативності взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування – це критерій, що визначає можливість досягнення кінцевого результату взаємодії ВРП з іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування. Відзначимо, що діяльність всіх органів державної влади та суддівського самоврядування має реалізовуватися не розпорошено, а з урахуванням чітко визначених законодавчих критеріїв, з досягненням наперед встановленої мети. Відтак, всяка діяльність публічного сектору має приносити результат, котрий є корисним як для держави, суспільства, так і для окремої приватної особи. Аналізуючи результат управління, зазначимо, що такий результат може: не завжди виражатися прибутком; забезпечувати прямий та непрямий результат (прямий результат приховує роль управління в його досягненні, прибуток часто являє собою непрямий результат); бути не тільки

економічним, але й соціальним, соціально-економічним, політичним і т. д. [181]. Встановимо, що результат взаємодії ВРП з органами державної влади та суддівського врядування, у більшості своїх випадків опосередковується не економічним результатом, а результатом нематеріального характеру, в аспекті забезпечення належного стану правосуддя, а також його відправлення загалом.

Вважаємо, що критерій результативності варто розглядати крізь призму таких елементів як швидкість реагування, стан співробітництва, та стан проведеної спільної діяльності.

- Швидкість реагування в аспекті взаємодії ВРП з іншими органами державної влади та суддівського врядування опосередковується часовим критерієм реалізації спільних повноважень даними інституціями. Відтак, взаємодія має бути обумовлена часом, здійснюватися у відповідності до нагальності вирішення проблемних питань у межах судоустрою загалом. До прикладу, в аспекті взаємодії ВРП з іншими інституціями при реалізації своїх дисциплінарних повноважень, обов'язково дотримуватися гранично встановлених строків притягнення судді до дисциплінарної відповідальності, адже у випадку їх порушення результативність відповідної ефективності взаємодії буде нереалізована.

- Стан співробітництва – це багатоелементна складова критерію результативності взаємодії, котра опосередковується фактичним станом спільної діяльності взаємодіючих суб'єктів, та визначає реальну можливість ВРП й органів державної влади та суддівського врядування досягнути наперед визначеної мети. Відзначимо, що стан співробітництва може бути опосередкований як внутрішніми, так і зовнішніми зв'язками взаємодії, а також зовнішньою оболонкою практичного втілення останньої.

- Стан проведеної спільної діяльності – опосередковує собою все те, що було вже фактично здійснено взаємодіючими суб'єктами раніше, та визначає собою подальші напрямки правового впливу взаємодіючих елементів.

Отже, можемо констатувати, що критерій результативності в рамках загальної ефективності діяльності ВРП та органів державної влади та

суддівського врядування є багатогранним та багатоаспектним критерієм, правовий зміст котрого був лише в окремих аспектах розкритий нами вище. Більше того, у межах правової доктрини, акцентується увага на необхідності здійснення розмежування категорії «результативність» та суміжних правових категорій, котрими видається «ефективність» та «якість». Зокрема, вчений Л. Приходченко пропонує розмежовувати ці поняття та наводить наступне правове розуміння останніх:

– ефективність – це багаторівнева характеристика, яка означає співвідношення між продуктом та ресурсами на його створення з огляду на результат;

– результативність – це результати порівняно з цілями, тобто ступінь досягнення цілей, причому у зіставленні з використаними ресурсами, пов'язана із технічною раціональністю;

– якість – це ступінь цінності, придатності чого-небудь для використання за призначенням, сукупність характеристик товару (послуги) стосовно його здатності задовольняти встановлені й передбачувані норми; вона не обмежується окремими властивостями, а охоплює послугу цілком і невіддільна від неї [182, с. 61].

Разом із цим, у площині взаємодії ВРП з органами державної влади та суддівського врядування вважаємо, що термін «ефективність» є ширшим за результативність і останню доцільно розглядати у межах першої. Щодо якості взаємодії ВРП з іншими інституціями відзначимо, що дана правова категорія є вужчою за результативність взаємодії та має розглядатися у межах останньої.

Таким чином, дослідивши критерій результативності взаємодії ВРП з органами державної влади та суддівського врядування можемо констатувати, що даний критерій є одним із складових загальної ефективності взаємодії аналізованих нами інституцій, що опосередковує собою необхідність досягнення наперед визначеного результату з чітким дотриманням часових меж спільної діяльності та стану співробітництва між взаємодіючими суб'єктами загалом.

II. Критерій законності рішень та дій – один із нетипових критеріїв ефективності взаємодії ВРП з іншими органами державної влади та суддівського врядування, що опосередковує собою необхідність практичної діяльності взаємодіючих суб'єктів з дотриманням чітких приписів національного законодавства. Відтак, діяльність взаємодіючих суб'єктів має бути законною, що визначається як втіленням її відповідно до закону, так і розробленням й прийняттям рішень взаємодіючих суб'єктів з дотриманням законодавчих приписів загалом. Отже, у загальноправову розумінні законність опосередковує собою як форму, так і зміст діяльності ВРП та суб'єктів публічного адміністрування та суддівського врядування. Відзначимо, що критерій законності один із загальноправових критеріїв діяльності державних інституцій та функціонування державного механізму загалом. Як складова принципу верховенства права, даний елемент опосередковує собою правову визначеність, заборону свавілля та передбачуваність діяльності суспільних інституцій. Вчений Рабінович П., досліджуючи принцип законності у контексті діяльності державних інституцій, відзначав, що з-поміж основних принципів законності у державі соціально-демократичної орієнтації виділяє:

1) єдність – однаковість нормативно-правового регулювання на всій території країни; однаковість застосування юридичних норм щодо всіх однойменних суб'єктів права;

2) соціально-демократичну доцільність – відповідність закону цілям забезпечення прав людини і прав нації (народу), соціальної демократії і прогресивного розвитку суспільства; необхідність вибору в межах закону найефективнішого (оптимального) засобу досягнення мети закону;

3) реальність – забезпеченість законності дієвими, досконалыми гарантіями. Наслідком законності є встановлення в суспільному житті правопорядку – режиму (стану) упорядкованості, організованості суспільних відносин, що формується за умов законності [183, с.217].

Отже, критерій законності визначення ефективності взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського

самоврядування опосередковує собою, по-перше, реалізацію повноважень взаємодіючих суб'єктів на основі правових приписів, по-друге, досягнення результатів наперед передбачуваність законом, по-третє, передбачуваність діяльності взаємодіючих інституцій, зокрема напрямків даної діяльності, по-четверте, соціальну обумовленість спільної діяльності. Окрім того, як нами наведено вже у найменуванні даного критерію, критерій законності окреслюється не лише в аспекті правових дій взаємодіючих суб'єктів, але і у межах рішень, котрі розробляються та приймаються ВРП та іншими інституціями. Г.В. Осовська слушно зазначає, що управлінське рішення – це конкретний вибір альтернативного варіанта вирішення проблемної ситуації або вольовий акт, що, як правило, має цільове спрямування і покликаний забезпечити досягнення певного результату [184, с. 339]. Відтак, у межах спільної діяльності ВРП з іншими суб'єктами вони повсякчас приймають управлінські рішення, що мають правовий вплив на площину взаємодії аналізованих інституцій. Дані управлінські рішення можуть носити диференційовану правову форму та правовий зміст у залежності від конкретної площини взаємодії, але всі вони повинні відповідати загальному та єдиному критерію законності, що опосередковується суб'єктно-об'єктним складом. Суб'єктна площина репрезентується уповноваженими суб'єктами щодо розроблення та прийняття відповідних управлінських рішень, а об'єктна площина – законодавчо визначеними та нормативно передбаченими повноваженнями взаємодіючих суб'єктів щодо розроблення та прийняття відповідних управлінських рішень загалом. Принагідно зазначимо, що не дивлячись на відокремлення критерію законності рішень та дій як одного із базових критеріїв оцінювання ефективності взаємодії ВРП та інших інституцій, можемо відзначити, що на сьогодні нагальним видається питання удосконалення правових приписів національного законодавства у контексті нормативного регулювання відповідної взаємодії, зокрема як шляхом внесення відповідних змін до Закону України «Про Вищої ради правосуддя», так і шляхом систематизації судоустрійного законодавства загалом.

Отже, критерій законності рішень та дій – це один із базових критеріїв оцінювання ефективності взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, котрий обумовлюється необхідністю підтримання загального правопорядку у державі, а також реалізації принципу верховенства права загалом.

III. Критерій економічності взаємодії ВРП та інших органів державної влади та суддівського врядування опосередковується економічною доцільністю ефективності даного різновиду взаємодії, та може бути проаналізований у контексті економічних витрат держави як на діяльність ВРП, так і на спільну діяльність взаємодіючих суб'єктів. Економічні витрати на утримання суб'єктів публічного адміністрування здебільшого, але не виключно здійснюються з державного бюджету та розподіляються з урахуванням фінансових планів з метою забезпечення економічної ефективності та самостійності діяльності суб'єктів публічного адміністрування загалом. Вище зазначений науковий підхід репрезентований у нормативно-правових актах більшості держав, котрі передбачають, що саме кошти державного бюджету є базовим кумулятивом фінансового забезпечення діяльності всіх суб'єктів публічного адміністрування. Відповідно до вимог національного законодавства, діяльність всіх суб'єктів публічного адміністрування, зокрема і ВРП фінансується за рахунок коштів державного бюджету України. При цьому законодавець передбачив, що ВРП виконує функції головного розпорядника коштів Державного бюджету України щодо фінансового забезпечення своєї діяльності; бере участь у визначенні видатків Державного бюджету України на утримання судів, органів та установ системи правосуддя відповідно до Бюджетного кодексу України. Відзначимо, що відповідне фінансове забезпечення діяльності ВРП повинно відповідати об'єктивно існуючим критеріям, необхідності та належності відповідного фінансового стану. При цьому, сама економічність взаємодії ВРП з органами державної влади та суддівського врядування не має розглядатися як економічність та обмеженість фінансування даних інституцій, адже критерій економічної незалежності є

одним із базових критеріїв ефективності взаємодії та незалежності даного органу загалом. Термін «економічна ефективність» у силу своєї специфіки майже не досліджується у національній правовій доктрині, разом із тим піддається ґрунтовному аналізу в економічній теорії. Зокрема, вчений О.О. Слюсаренко, визначає, що економічна ефективність – це найважливіший показник результативності діяльності підприємства, який є зіставленням результатів цієї діяльності з витратами на її здійснення, а також визначається відношенням результатів до витрат [185, с. 132]. Вчені Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, економічну ефективність, у свою чергу визначають як результативність економічної діяльності реалізації економічних програм та вжиття заходів, що характеризуються відношенням отриманого економічного ефекту (результату) до витрат ресурсів, які зумовили отримання цього результату [186, с. 893]. Таким чином, у загальному розумінні економічна ефективність може бути розрита в контексті співвідношення економічних витрат на діяльність суб'єкта з результатами, котрі отримуються від його діяльності. При цьому збільшення економічних витрат на діяльність певної інституції, не завжди призводить до прямо-пропорційного підвищення ефективності реалізації суб'єктом його повноважень. У контексті взаємодії ВРП з іншими органами державної влади та суддівського врядування відзначимо, що окремі витрати з державного бюджету саме на проведення спільної діяльності даними інституціями не передбачені, що однак не може слугувати обґрунтуванням неналежного фінансового забезпечення загалом, адже щороку значні грошові кошти з державного бюджету України виділяються на функціонування ВРП та інших державних інституцій, з котрими ВРП взаємодіє, а також на сферу судоустрою та правосуддя загалом. Таким чином, можемо констатувати, що критерій економічності взаємодії ВРП та інших органів державної влади та суддівського врядування є одним із небагатьох критеріїв оцінювання ефективності діяльності аналізованих нами взаємодіючих суб'єктів, котрий повністю реалізований у практичній площині та котрий формує позитивну оболонку спільної діяльності аналізованих нами

взаємодіючих суб'єктів, забезпечуючи їх самостійність, незалежність та відокремленість від впливу сторонніх факторів та третіх осіб.

IV. Критерій доступності взаємодії ВРП та інших органів державної влади та суддівського врядування – один із елементів оцінювання ефективності аналізованої нами взаємодії, що опосередковує собою доступ приватної особи до впливу на діяльність даних інституцій з метою захисту, а також реалізації своїх прав та свобод. Відзначимо, що діяльність всіх суб'єктів публічного адміністрування має відбуватися з урахуванням принципу людиноцентризму та бути спрямованою на реалізацію прав та свобод людини і громадянина. Відтак, очевидно неефективною буде взаємодія, котра не спрямована на практичне втілення прав й свобод людини та громадянина, а лише сліпо реалізовується на основі правових постулатів. Отже, саме засада людиноцентризму має бути основоположною у межах взаємодії аналізованих нами суб'єктів. При цьому, принагідно зазначимо, що у межах національної правової доктрини, до сьогодні не сформульовано єдиного визначення даної правової категорії. Зокрема, вчена В.В. Юровська вважає, що людиноцентризм як нова концепція адміністративного права полягає у забезпеченні та дотриманні у публічно-правовій сфері принципу верховенства права (правовладдя), забезпеченні спрямованості адміністративного права на пріоритет прав фізичних і юридичних осіб, забезпеченні дотримання конституційних принципів у всіх без винятку сферах суспільного життя [187, с. 89]. Отже, вище зазначений науковець обстоює позицію про те, що людиноцентризм варто розглядати в адміністративно-правовому аспекті, та зокрема в аспекті діяльності суб'єктів публічного адміністрування, котрі обмежені та опосередковані правами людини й необхідністю їх реалізації загалом. Дещо широкє правове розуміння концепту людиноцентризму надавалося вченим Р.С. Мельником, котрий здійснив спробу сформулювати завдання, що стоять перед концепцією людиноцентризму, фактично дещо розширивши межі поширення вказаного концепту за «обрії» адміністративного права: забезпечити соціально-правову трансформацію суспільства та держави,

спрямовану на «перетворення» приватних осіб у громадян, у вільних особистостей; звільнити приватних осіб від думки про те, що вони є лише «гвинтиком» державного механізму; сприяти виробленню насамперед норм адміністративного права, що зобов'язували б державу слугувати виключно інтересам приватних осіб; стати сполучною ланкою між принципом верховенства права та його реалізацією на практиці; впровадити у життя ідею, сформульовану свого часу Ф. Рузвельтом про те, що «обов'язок держави перед громадянином – це обов'язок слуги перед господарем» [188, с. 159]. На наше переконання, людиноцентризм варто розглядати в аспекті однієї із основних правових засад діяльності суб'єктів публічного адміністрування, а також їх взаємодії, що опосередковує забезпечення та реалізацію у процесі їх діяльності прав людини у відповідній сфері повноважень. При цьому, права людини у сфері правосуддя видаються доволі широкими. Це і право на звернення до суду, право на судовий захист, право на справедливий розгляд справи судом, право на швидкість судового розгляду, право на оскарження судових рішень, тощо. Однак, у зв'язку із завантаженістю судової гілки влади, браком суддів, а також рядом побічних як об'єктивних, так і суб'єктивних чинників на практиці часто виникають ситуації, що особа не має змоги реалізувати свої права у сфері правосуддя. Відтак, громадянину держава має забезпечити реальність, а не ілюзорність діяльності суб'єктів публічного адміністрування, що будуть стояти на сторожі реалізації їх прав, зокрема і у сфері правосуддя. Одним із таких суб'єктів є зокрема і ВРП, котра як самостійно, так і у взаємодії з іншими інституціями має можливість сприяти реалізації прав людини у сфері правосуддя. Зокрема, приватна особа може звернутися до ВРП із скаргою на дію чи бездіяльність конкретного судді, а ВРП зобов'язана розглянути відповідну скаргу та надати діям судді правову оцінку. Разом з тим, у процедурному аспекті, актуальним на сьогодні видається удосконалення національного законодавства у контексті забезпечення доступу громадян до звернення до ВРП з метою забезпечення, а також реалізації своїх прав.

Отже, критерій доступності взаємодії ВРП та інших органів державної влади та суддівського врядування – це правовий критерій, котрий визначає собою реальний доступ громадян до ВРП, з метою реалізації своїх прав, а також захисту останніх у разі порушення з боку суддівського корпусу, зокрема.

V. Критерій реальності взаємодії ВРП та інших органів державної влади та суддівського врядування. Вважаємо, що реальність взаємодії визначає собою антипод ілюзорності, при якій взаємодія хоч і передбачена законодавчо, але не реалізована на практиці, або реалізована суто формально, без досягнення законодавчо визначеної мети. На наше переконання, реальність взаємодії ВРП та інших органів державної влади та суддівського врядування варто розглядати у контексті правової реальності та відображення її у об'єктивній діяльності. Щодо розуміння явища правової реальності, можемо констатувати, що поширеними у правовій науці є широке та вузьке визначення правової реальності. У широкому розумінні правовою реальністю є вся сукупність правових явищ: правових норм, інститутів, правовідносин, правових доктрин, правової ідеології, правового менталітету [191]. У вузькому значенні під правовою реальністю розуміються лише базисні правові реалії щодо яких усі інші правові явища є похідними. Тому під правовою реальністю в різних напрямках і наукових школах прийнято розуміти або правові норми (нормативізм), або правовідносини (соціологічний напрям), або правові «емоції» (психологічний напрям) [192]. При цьому вважаємо, що реальність взаємодії ВРП та інших органів державної влади та суддівського врядування варто розглядати у площині інституційного аспекту, що опосередковує собою як правову основу діяльності взаємодіючих суб'єктів, так і правові зв'язки, що виникають між ними. Відзначимо, що у контексті оцінювання критерію реальності взаємодії ВРП з іншими інституціями, доцільно розглядати, також і безпосередню відповідність взаємодії даних інституцій меті останньої, і реальність досягнення правової мети загалом. Відтак, критерій реальності взаємодії – це правовий критерій оцінювання ефективності, котрий зводиться

до фактичного правового втілення повноважень взаємодіючих інституцій, а також відсутності ілюзорності їх діяльності.

VI. Критерій передбачуваності взаємодії ВРП та інших органів державної влади та суддівського врядування - правовий критерій оцінки ефективності діяльності взаємодіючих суб'єктів, котрий зводиться до можливості приватного суб'єкта визначити (передбачити) наперед напрямки правового впливу діяльності даних інституцій. На наше переконання, передбачуваність – це одна із основ правової держави та суспільства, у котрому права людини гарантуються, забезпечуються та реалізуються. Вона стає запорукою унеможливлення свавілля та довільного правового регулювання тих чи інших сфер суспільної взаємодії. При цьому вважаємо недоречним розглядати передбачуваність виключно в аспекті законності, та реалізації принципу верховенства права, адже передбачуваним має бути не лише закон, але й діяльність суб'єктів публічного адміністрування, котрі фактично здійснюють реалізацію відповідних правових приписів. Відзначимо, що принцип «передбачуваності» був розтлумачений, зокрема і у практиці Конституційного Суду України, котрий у межах абзацу третього пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, встановив, що передбачуваність необхідна для того, щоб учасники відповідних правовідносин мали можливість завбачати наслідки своїх дій і бути впевненими у своїх законних очікуваннях, що набуте ними на підставі чинного законодавства право, його зміст та обсяг буде ними реалізовано, тобто набуте право не може бути скасоване, звужене [193]. Відтак, передбачуваність розглядається в аспекті можливості реалізації суб'єктивного права приватної особи у будь-який час дії конкретного законодавчого припису.

Висновки до 3 розділу

1. Взаємодія Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування – це нормативно визначена

спільна діяльність взаємодіючих суб'єктів, котра направлена на досягнення спільної мети, а саме на справедливе відправлення правосуддя та забезпечення належного рівня функціонування судової влади в Україні загалом. Даний різновид взаємодії характеризується особливим об'єктно-суб'єктним складом, а також змістом, котрий був розкритий нами у даному дослідженні.

2. Серед проблемних питань взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування нами було виокремлено три групи проблем, котрі різняться між собою за своїм правовим змістом та правовою суттю. Серед них, зокрема проблеми правового, організаційного та системного характеру. Правові проблеми взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування опосередковуються відсутністю якісного, дієвого та стабільного правового регулювання аналізованої нами взаємодії. Організаційні проблеми взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування зводяться до проблем практичної площини діяльності взаємодіючих суб'єктів, котрі хоча й пов'язані із правовими, але на сьогодні набувають особливого змісту та значення. Серед організаційних проблем взаємодії ВРП та інших інституцій окремо була сконцентрована увага на аналізі правових засад взаємодії, проведення планування, прогнозування, а також інформаційного забезпечення відповідної взаємодії. Системні проблеми взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, опосередковуються протиріччями, котрі виникають між суб'єктами взаємодії при реалізації ними своїх повноважень.

3. У межах даного наукового доробку були виокремлені та детально дослідженні такі напрямки удосконалення взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та суддівського врядування як: нормативний (законодавчий), засадничий, методичний та методологічний й доктринальний напрямки. Нормативний (законодавчий) напрямок удосконалення взаємодії ВРП з іншими інституціями опосередковується нагальністю нормативного

удосконалення правової основи даної взаємодії. При цьому дане удосконалення має відбуватися як на загальноправовому, так і на спеціально-юридичному рівні. Засадничий напрямок удосконалення взаємодії ВРП з іншими органами державної влади та суддівського самоврядування опосередковується необхідністю спочатку доктринального розроблення, а потім і нормативного закріплення принципів взаємодії ВРП з іншими органами. Вважаємо, що дані принципи взаємодії мають бути закріплені у межах Закону України «Про Вищу раду правосуддя», та передбачати як загальноправові принципи (верховенства права, законності, справедливості, демократизму, гуманізму, рівності), так і спеціально-правові принципи (оперативності, публічності, спеціалізованості, врахування національних інтересів, відповідності потребам суспільства, результативності). Методичний та методологічний напрямок удосконалення взаємодії ВРП з іншими органами державної влади та суддівського самоврядування опосередковується необхідністю проведення методологічних та методичних розробок в аспекті взаємодії Вищої ради правосуддя із іншими органами державної влади та суддівського самоврядування, та розроблення й нормативного передбачення методології взаємодії ВРП з іншими інституціями. Доктринальний напрямок удосконалення взаємодії ВРП з іншими органами державної влади та суддівського самоврядування визначається необхідністю подальших доктринально-правових розробок взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими органами державної влади та суддівського врядування.

4. У межах даного наукового доробку, нами було досліджено визначення правової категорії «критерій», а також надано доктринальний аналіз критеріїв оцінювання взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими інституціями. Серед критеріїв ефективності взаємодії ВРП з іншими суб'єктами, на наше переконання, варто виокремлювати такі критерії як: результативність, реальність, доступність, передбачуваність, економічність та законність рішень і дій. Критерій результативності взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування – це

критерій, що визначає оптимальну можливість досягнення кінцевого результату взаємодії ВРП з іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського врядування. При цьому, даний правовий критерій був розглянутий крізь призму таких елементів як швидкість реагування, стан співробітництва та стан проведеної спільної діяльності. Вважаємо, що критерій законності у межах оцінювання ефективності взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування опосередковує собою, по-перше, реалізацію повноважень взаємодіючих суб'єктів на основі правових приписів, по-друге, досягнення результатів наперед передбачуваних законом, по-третє, передбачуваність діяльності взаємодіючих інституцій, зокрема, напрямків даної діяльності, по-четверте, соціальну обумовленість спільної діяльності. Критерій економічності взаємодії ВРП та інших органів державної влади та суддівського врядування опосередковується економічною доцільністю ефективності даного різновиду взаємодії, та може бути проаналізований у контексті економічних витрат держави як на діяльність ВРП, так і на спільну діяльність взаємодіючих суб'єктів. Критерій доступності взаємодії ВРП та інших органів державної влади та суддівського врядування – один із елементів оцінювання ефективності аналізованої нами взаємодії, що опосередковує собою доступ приватної особи до впливу на діяльність даних інституцій з метою захисту, а також забезпечення реалізації своїх прав та свобод. Даний критерій, був розкритий нами у межах концепту людиноцентризму, котрий обумовлює собою покладення в основу діяльності всіх суб'єктів публічного адміністрування прав та інтересів людини як основних орієнтирів для визначення напрямів діяльності суб'єктів публічного сектору загалом. Критерій реальності - реальність взаємодії є антиподом ілюзорності, та опосередковує собою прямий вплив спільної діяльності взаємодіючих суб'єктів на базові наративи суспільного устрою. Критерій передбачуваність взаємодії ВРП та інших органів державної влади та суддівського врядування - правовий критерій оцінки ефективності діяльності взаємодіючих суб'єктів, котрий зводиться до

можливості приватного суб'єкта визначити (передбачити) наперед напрямки правового впливу діяльності даних інституцій. При цьому, вважаємо, що передбачуваність не виправдано розглядається у межах правової доктрини та практики, виключно у аспекті передбачуваності правових норм, адже останнє є широкою категорією, що підлягає такому ж широкому дослідженню.

ВИСНОВКИ

У даному дослідженні на основі системного аналізу наукових доробок, положень чинного законодавства України та практики його реалізації здійснено теоретичне узагальнення та сформульовано науково обґрунтовані висновки і практичні рекомендації, що спрямовані на розв'язання наукового завдання щодо удосконалення адміністративно-правових засад взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування. За результатами дослідження автором сформульовано низку нових висновків, рекомендацій й пропозицій, зокрема:

1. Взаємодію Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування запропоновано розглядати як спільну діяльність даних інституцій, що характеризується особливими ознаками (зокрема: сферою реалізації, суб'єктами взаємодії, нормативно-правовими актами на підставі яких здійснюється відповідна взаємодія), а також опосередковується спільною метою, а саме: забезпечення функціонування судової гілки влади та відправлення правосуддя із урахуванням європейських стандартів якості та дієвості системи правосуддя загалом.

2. Мета взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування є диференційованою та зводиться до забезпечення незалежності судової гілки влади, справедливого відправлення правосуддя, оздоровлення національної судової системи, а також підвищення суспільної довіри до правосуддя. Функції взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування запропоновано класифікувати на три групи, а саме: 1) загальні функції (регулювання, координації, контролю); 2) спеціальні функції (процедурна, функція забезпечення фінансової незалежності судової влади від впливу законодавчої та виконавчої гілок влади, функція деполітизації, інтеграційна функція); 3) допоміжні функції (матеріально-технічна, економічна, організаційна). Встановлено, що в процесі виконання своїх функцій Вища рада правосуддя в основному взаємодіє з

такими органами: Верховною Радою України, Президентом України, Генеральним прокурором України, Державною судовою адміністрацією України, Рахунковою палатою України, Міністерством юстиції України, а також із Вищою кваліфікаційною комісією суддів України та З'їздом суддів України.

3. Принципи взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування запропоновано поділяти на дві категорії, а саме: загальноправові та спеціально-правові. До загальноправових слід відносити такі основні засади як: верховенство права, принцип демократизму, законності, гуманізму, рівності. До спеціально-правових принципів взаємодії пропонується відносити наступні: принцип оперативності, публічності (який в свою чергу складається із таких складових як прозорість, відкритість та гласність), спеціалізованості, необхідності врахування національних інтересів, відповідності потребам суспільства, результативності, людиноцентризму.

4. Систему адміністративно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування складають: 1) загальні закони (Конституція України, Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд», «Про судоустрій та статус суддів», «Про відновлення довіри до судової влади в Україні»; 2) спеціальні закони (Закон України «Про Вищу раду правосуддя»); 3) підзаконні нормативно-правові акти (укази Президента України, Регламент Вищої ради правосуддя, Положення про секретаріат Вищої ради правосуддя та інші). За результатами аналізу сучасного стану адміністративно-правового регулювання відповідної взаємодії запропоновано: 1) переглянути чинне законодавство на предмет його актуальності та взаємо узгодженості; 2) підвищити деталізації нормативних приписів, зменшити кількість норм декларативного характеру; 3) кодифікувати судоустрійне законодавство; 4) розробити систему оцінювання ефективності взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування.

5. Автором запропоновано адміністративно-правовий механізм взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами

суддівського самоврядування розглядати як передбачену нормами адміністративного права сукупність елементів, що направлені на забезпечення цілісної та комплексної взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими суб'єктами публічного адміністрування та суддівського самоврядування, а також сукупність адміністративно-правових норм та відповідних відносин, що направлені на реалізацію своїх повноважень суб'єктами взаємодії, а також забезпечення прав та свобод людини і громадянина в сфері відправлення справедливого і неупередженого правосуддя. Складовими елементами аналізованого механізму визначено: адміністративні норми, адміністративні правовідносини, методи (засоби), засади та суб'єкти взаємодії.

6. Напрямки взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування визначено як нормативно передбачені вектори спільної діяльності відповідних інституцій, головне призначення яких зводиться до забезпечення стабільності й неупередженості судової гілки влади загалом й відповідного відправлення правосуддя. Запропоновано виокремлювати такі напрямки взаємодії: нормативний, кадровий, інформаційний, фінансовий та міжнародний. Автор пропонує розрізняти такі поняття як «напрямок взаємодії» та «вид взаємодії». Види взаємодії, зокрема, можуть бути поділені на такі категорії: 1) залежно від правової суті: процедурна та непроцедурна взаємодія; 2) залежно від часового критерію: взаємодія, яка носить постійний характер, та взаємодія *ad hoc*; 3) залежно від характеру взаємозв'язків, котрі мають місце: пряма та опосередкована взаємодія; 4) залежно від кількості суб'єктів, котрі будуть брати участь у межах взаємодії: двостороння та багатостороння.

7. Адміністративно-правові форми взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування запропоновано класифікувати за такими критеріями: 1) залежно від правового змісту: правотворча та правозастосовна форми; 2) залежно від спрямування: зовнішня та внутрішня форми; 3) за правових характером: процедурна та процесуальна форма. Серед методів відповідної взаємодії запропоновано виділяти:

організаційні методи (у межах даного блоку методів виокремлюються метод планування, прогнозування та інформування) та методи управління.

8. Організаційно-правові засоби взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування визначено як сукупність прийомів правового, фінансового, інформаційного, регулюючого характеру, що пронизують собою суть відповідної взаємодії та визначають способи реалізації відповідними суб'єктами своїх повноважень. До видів організаційно-правових засобів зазначеної взаємодії автором віднесено: 1) нормативні засоби; 2) організаційно-правові засоби координації; 3) організаційно-правові засоби контролю; 4) організаційно-правові засоби прогнозування та планування; 5) організаційно-правові засоби інформування.

9. Не дивлячись на дослідження питання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, визначено, що на сьогодні спільна діяльність взаємодіючих суб'єктів опосередковується рядом проблем, серед яких можна виділити проблеми правового, організаційного та системного характеру.

10. З метою вирішення зазначених проблем та удосконалення взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування автором пропонується: 1) удосконалення чинного законодавства, доповнення Закону України «Про Вищу раду правосуддя» розділом, який би визначав порядок взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими державними органами та органами суддівського самоврядування; 2) нормативне закріплення принципів взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими суб'єктами на рівні Закону України «Про Вищу раду правосуддя»; 3) розробити методичні та методологічні основи взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування; 4) активізувати доктринальні розробки щодо взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування.

11. З метою оптимізації критеріїв оцінювання ефективності взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського

самоврядування автором пропонується виділяти наступні критерії оцінювання відповідної взаємодії: результативність, реальність, доступність, передбачуваність, економічність та законність рішень і дій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 № 1798-VIII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>
2. Забзалюк Д. Право та правова свідомість: взаємодія, взаємозалежність та взаємовплив. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/apr/21410/6.pdf>
3. Бігун В.С. Правосуддя як мета та мета правосуддя. Держава і право. Юридичні і політичні науки. Вип. 46. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/8960/02-Bigun.pdf?sequence=1>
4. Прилуцький С.В. Громадянське суспільство в механізмі судової влади та правосуддя: теоретико-правовий аспект. Часопис Київського університету права. 2010. № 1. С. 236-243
5. Рішення Конституційного Суду України від 30 січня 2003 р. № 3-рп/2003 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої статті 120, частини шостої статті 234, частини третьої статті 236 Кримінально-процесуального кодексу України (справа про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-03#Text>
6. Селезньов В.А. Формування корпусу суддів України: проблеми, шляхи їх вирішення та перспективи розвитку. Актуальні проблеми політики. 2017. Вип. 59. С. 216-223
7. Обрусна С. Ю. Суддівський корпус України: поняття та правова характеристика. Форум права. 2010. № 3. С. 318-321
8. Рішення Конституційного Суду України №19-рп/2004 від 1 грудня 2004 (справа про незалежність суддів як складового їхнього статусу). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v019p710-04>

9. Подкопаев С.В. Дисциплінарна відповідальність суддів: сутність, механізм реалізації : монографія. 2-ге вид., випр. і допов. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2005. 216 с.

10. Висновок № 3 (2002) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо принципів та правил, які регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, питання етики, несумісної поведінки та безсторонності. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU02286>

11. Основні принципи незалежності судових органів. Схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї від 29 листопада та 13 грудня 1985 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_201#Text

12. Рішення ВРП від 12 березня 2017 року №486/0/1517. URL: <http://www.vru.gov.ua/act/9035>

13. Рішення ВРП від 18 серпня 2017 року № 2470/0/1517. URL: <http://www.vru.gov.ua/act/10994>

14. Справа «Скалка (Skalka) проти Польщі» : Постанова Європейського суду з прав людини від 27.05.2003 URL: <http://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=ARB&n=20124#0>

15. Куліш А.М. Організаційно-правове забезпечення статусу працівників податкової міліції України : дис. ... канд. юр. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2003. 177 с.

16. Чемодурова А. Правове регулювання та його ефективність у сучасному світі. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 4. С. 262-267

17. Георгіца А.З. Конституційне право зарубіжних країн: підруч. Тернопіль: Астон, 2003. 432 с.

18. Буткевич В., Речицький В. Здійснення конституційної реформи: бачення фахівців. Права і свободи та обов'язки людини і громадянина. Національна безпека і оборона. 2015. № 4–5. С. 44–48

19. Лещух А.Р. Теоретичні аспекти взаємодії органів місцевого самоврядування з іншими суб'єктами профілактики адміністративних

правопорушень. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2009. № 3. URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/library/visnyky/nvsvy/03_2009/09larpap.pdf

20. Козюбра М.І. Загальна теорія права. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/283756.pdf>

21. Фатхутдінов В.Г. Поняття суб'єктів, об'єктів та змісту адміністративно-правових відносин у сфері громадської безпеки. Держава та регіони. 2018. Серія «Право». № 1 (59). С. 127-132

22. Рівень довіри суспільства до судової влади в процесі реформ зріс втричі і становить 16 відсотків. 2018 рік. URL: <http://rsu.gov.ua/ua/news/riven-doviri-suspilstva-do-sudovoi-vladi-v-procesi-reform-zris-vtrici-i-stanovit-16-vidsotkiy>

23. Кастрова Н.В. Правові засади адміністративно-правового регулювання взаємодії вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування. Правові новели. 2022. № 17. С. 198-204.

24. Петришин О.В. Загальна теорія права. 2021. 568 с.

25. Гуменний О. І. Судова влада як арбітр між державою та суспільством. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2016. № 2(14). URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16hoidts.Pdf>

26. Пушкар П. Чому незалежність судової влади є однією із ключових складових довіри до Феміди. Закон і бізнес. 02.11-08.11.2019. URL: https://zib.com.ua/ua/139885-chomu_nezalezhnist_sudovoi_vladi_e_odnieyu_z_klyuchovih_skla.html

27. Європейська хартія про закон «Про статус суддів», прийнята Радою Європи 10 липня 1998 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994-236>

28. Ткачук О. С. Класифікація елементів права на справедливий суд: національна теорія та практика Європейського Суду з прав людини. Прикарпатський юридичний вісник. 2016. Вип. 1. С. 71–77

29. Тлумачення та застосування Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод Європейським судом з прав людини та судами України. URL: <https://www.helsinki.org.ua/files/docs/1251638730.pdf>

30. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. С. 1383

31. Зуєва Л. Е. Добросовісність судді: система духовно-рефлексивного виміру. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2017. № 1(2). С. 90-99

32. Міщенко А.Б. Довіра як складова легітимації влади в умовах сучасної демократії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси». Київ, 2010. 23 с.

33. Москвич Л.М. Суспільна довіра до суду як показник ефективності судової влади. Вісник Верховного Суду України. 2011. № 2 (126). с. 25–30

34. Definition of function. URL: <https://dictionary.thelaw.com/function/>

35. Ісаєва В.В. Функції права: теоретико-правовий аналіз. Часопис Київського університету права. 2013. № 1. С. 45-48

36. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин другої, третьої, четвертої статті 219 Регламенту Верховної Ради України (справа про Регламент Верховної Ради України) від 01 квітня 2008 р. № 4-рп/2008. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

37. Крестовська Н.М., Матвєєва Л.Г. Теорія держави і права. 2022. 584 с.

38. Борко А.С. Поняття державної влади як основи урозумінні судової влади. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FM=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Pib_2011_5_4

39. Ул'яновська О. В. Роль суддівського самоврядування в забезпеченні ефективного судочинства. Адміністративне право і процес. 2014. № 1 (7). С. 68-84
40. Шпенюв Д.Ю. Поняття суддівського самоврядування як однієї із основних форм управління службою суддів в Україні. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/187222116.pdf>
41. Сенченко Н.М., Пророченко В.В. Вища рада правосуддя як орган, що здійснює забезпечення діяльності судів в Україні. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2019/3_2019/part_1/14.pdf
42. Халюк С.О. Повноваження Вищої ради правосуддя: теоретико-правова характеристика. URL: <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/888/1225>
43. Волошин Ю. О. Принцип / Ю. О. Волошин // Юридична енциклопедія: В 6 т. / [за ред. Ю. С. Шемшученко (голова ред. кол.) та ін.]. К.: Вид-во «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 1998-2004. Т. 5. 2003. С. 110-111
44. Голодник Ю.А. Принципи адміністративного права в діяльності правоохоронних органів: теоретичні аспекти. Наукові записки. Серія: Право. 2023. Вип. 14. С. 100-104
45. Прокопенко В. І. Трудове право: [курс лекцій]. К.: Вентурі, 1996. 224 с.
46. Козюбра М. І. Тенденції розвитку джерел права України в контексті європейських правоінтеграційних процесів. Наукові записки. Том 26, Юридичні науки. К.: КМ Академія, 2004. с. 3-9
47. Максимов С. І. Конституційний принцип верховенства права: загальне та особливе / Філософія права: сучасні інтерпретації: вибр. праці: статті, аналіт. огляди, переклади (2003 – 2010). Х.: Право, 2010. 336 с.
48. The Rule of Law. An explanation of the Rule of Law & how it is fundamental to western democratic order. URL: <http://www.ourcivilisation.com>

49. Пилипенко Д.О. До питання визначення принципу демократизму у кримінально-виконавчому праві України. URL: <https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/240/211>
50. Сучасні проблеми правової системи України: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції / редкол.: Ю. Шемшученко, Ю. Бошицький, О. Чернецька, Г. Левкіська, М. Короленко, М. Дей, З. Тростюк, С. Бевз. К.: Ліра-К, 2012. 514 с.
51. Рабинович М.П. Основи загальної теорії права та держави. К.,2007. 192 с.
52. Комаришин Н.С. Принцип законності: поняття, особливості. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/61089/5/Komaryshyn_justice1.pdf
53. Славова Н.О. Антропоцентризм як принцип правотворчості. Правничий часопис Донецького університету. 2013. №1. С. 134-142
54. Тарахонич Т.І. Принцип рівності в системі загальних принципів права. Часопис Київського ун-ту права. 2013. № 4. С. 43–46
55. Теорія держави і права : навч. посіб. За заг. ред. В. В. Копейчикова. К. : Юрінформ, 1995. 320 с.
56. Борякіна В.В. Принцип оперативності в аспекті ефективного здійснення адміністративного судочинства. Вісник Харківського університету імені В.Н. Каразіна. 2018. Випуск 26. С. 82-84
57. Соловійова О.М. Принципи адміністративної процедури. Вісник Харківського університету імені В.Н. Каразіна. 2011. Випуск 10. С. 149-155
58. Гудима Н.В. Принципи відкритості та прозорості в діяльності органів державного управління України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. з держ. упр.: 25.00.01; Національна академія держ. управління при Президентові України. К., 2008. 22 с.
59. Томкіна О. Принцип гласності процедури прийняття правових актів Кабінету Міністрів України. Право України. 2004. № 9. С. 28–31
60. Іншин М. Словник законодавчих і нормативних термінів. 2008. 488 с.

61. Арон Раймон. Мирі війна між націями. Пер. з фр. Віктор Шовкун, Зоя Борисюк та Григорій Філіпчук. К.: МП«Юніверс», 2000. 688 с.

62. Кукса І.М. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку регіону. І.М. Кукса, Є.В. Гончаров, І.С. Чернякова. URL: <http://www.nbuu.gov.ua>. (дата звернення: 04.09.2021)

63. Тарахонич Т.І. Людиноцентризм у праві та правовому регулюванні: реалії сьогодення. Альманах права. Людиноцентризм у праві: теоретико-прикладні засади. Випуск 8. К. : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2017. С. 281-284

64. Олійник Д.В. Сучасні методи оцінки ефективності діяльності органів державного управління. Ефективність державного управління. 2013. Вип. 34. С. 275-283

65. Пікулик О.І., Власюк Н.І. Основні підходи до оцінювання ефективності діяльності органів державного управління. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/1_2023/17.pdf

66. Карелін В. Заходи адміністративного примусу та особливості їх застосування у сфері організації виконання покарань. Підприємство, господарство і право. 2019. № 1. С. 90-94

67. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації : монографія; за заг. ред. О. М. Бандурки. Х. : Вид-во нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 336 с.

68. Шопіна І. М. Адміністративно-правове регулювання управління органами внутрішніх справ України: дис. доктора юрид. наук : 12.00.07. К., 2012. 514 с.

69. Мельник В.П. Поняття та ознаки законодавства: проблеми, підходи, напрями вирішення. Держава і право. Вип. 44. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/10144/07-Melnik.pdf?sequence=1>

70. Риндюк В.І. Удосконалення законодавства: поняття, форми. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32612827.pdf>
71. Копча В.В. Зміст і значення Конституції у правозахисній функції сучасної держави. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Серія Право. Вип. 53. Том 1. С. 51-55
72. Буткевич В., Речицький В. Здійснення конституційної реформи: бачення фахівців. Права і свободи та обов'язки людини і громадянина. Національна безпека і оборона. 2015. № 4–5. С. 44–48
73. Ткачук О. С. Класифікація елементів права на справедливий суд: національна теорія та практика Європейського Суду з прав людини. Прикарпатський юридичний вісник. 2016. Вип. 1. С. 71–77
74. Луць Л.А. Загальна теорія держави та права: навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). К.: Атіка, 2008. 412 с.
75. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
76. Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12.02.2015 № 192-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19#Text>
77. Про відновлення довіри до судової влади в Україні: Закон України від 08.04.2014 № 1188-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-18#Text>
78. Савенко М. Незалежність судді конституційного суду України. Вісник Конституційного Суду України. 2001. №1. С. 75-84
79. Кравчук В. М. Конституційно-правовий статус судді: поняття та елементи. Сучасне право та законодавство: новий погляд : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 14 грудня 2011 року. Запоріжжя : Істина, 2011. Ч. 1. С. 34-35
80. Горбунова Л.М. Принцип законності у нормотворчій діяльності органів виконавчої влади : монографія. К. : Юрінком Інтер, 2008. 240 с.
81. Загальна теорія держави і права : підручник за ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина. Харків : Право, 2009. 584 с.

82. Мельник О.М. Правове регулювання та шляхи підвищення його ефективності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / НАН України ; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. Київ, 2004. 208 с.
83. Балабан С.М. Поняття ефективності адміністративно-правового регулювання. Форум права : елек-трон. наук. фахове вид. 2014. No 1. С. 14–18
84. О верховенстве права. URL: [http://www.venice.coe.int/docs/2011/CDL'AD\(2011\)003rev'rus.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2011/CDL'AD(2011)003rev'rus.pdf)
85. Brugger W. Concretization of Law and Statutory. Tulane European and Civil Law Forum. 1996. 11. P. 211-212
86. Дончак Л. Г. Суть ефективності як економічної категорії. URL: www.rusnauka.com/7_NND_2009/Economics/42425.doc.htm (дата звернення: 05.09.2021)
87. Турченко О.Г., Боровицький О.А. Щодо правового регулювання діяльності Вищої ради правосуддя в контексті принципу верховенства права. Правничий часопис Донецького університету. 2019. №2 (38). С. 33-43
88. Державне управління в Україні : навч. посіб. За заг. ред. В. Б. Авер'янова. К. : СОМІ, 1999. 310 с.
89. Тетарчук І., Дяків Т. Теорія держави і права. 2021. 184 с.
90. Зуєв Р. І. Щодо механізму адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини. Юридична Україна. 2011. No8. С.46–51
91. Корж-Ісаєва Т. Г. Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод неповнолітніх: автореф. дис. ... на здобуття ступеня канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2008. 17 с.
92. Петков С.В. Теорія адміністративного права: навч. посіб. К.: КНТ, 2014. 304 с.
93. Бородін І.Л. Адміністративне право України. 2019. 547 с.
94. Шевченко Е. Визначення поняття адміністративно-правових відносин з урахуванням пріоритетного значення та ролі в них суб'єкта адміністративного права (на прикладі адміністративного суду). Форум права. 2011. No 1. С. 1116-1122

95. Курс адміністративного права України. Під ред. О. Кузьменко. 2018. 904 с.
96. Адміністративне право: підручник. Ю.П. Битяк (кер. авт. кол.), В.М. Гаращук, В.В. Богущкийта ін.; за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гаращука, В.В. Зуй. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків, 2013. 656 с.
97. Кісіль З.Р., Кісіль Р.В. Адміністративне право: навч. посіб. 3-те вид. К. Алерта; ЦУЛ., 2011. 696 с.
98. Лазур Я.В. Деякі особливості правовідносин у сфері реалізації прав і свобод громадян в публічному управлінні. Часопис КУП НАН України. 2010. № 4. С. 130-133
99. Авер'янов В. Нова доктрина українського адміністративного права: концептуальні позиції. Право України. 2006. № 5. С. 11–15
100. Енциклопедичний словник з державного управління. Уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. К.: НАДУ, 2010. 819 с.
101. Адміністративне право України: навчальний посібник. В.В. Галуцько, В.І. Курило, С.О. Короед, О.Ю. Дрозд, І.В. Гиренко, О.М. Єщук, І.М. Риженко, А.А. Іванишук, Р.Д. Саунін, І.М. Ямкова; за ред. проф. В.В. Галуцька. Херсон: Грінь Д.С., 2015. Т. 1. Загальне адміністративне право. 272 с.
102. Пасічник А.В. Адміністративна право-суб'єктність юридичних осіб приватного права: монографія. Суми : Мрія-1, 2014. 126 с.
103. Надьон В.В. Структура правосуб'єктності. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5743/1/Nadon_49-53.pdf
104. Зубрицька О.Я. Адміністративна правоздатність як елемент правосуб'єктності індивідуальних суб'єктів адміністративного права. Вісник Національної академії прокуратури України. 2015. № 3. С. 99-104
105. Слабко С.М. Сутність та зміст правосуб'єктності людини: теоретичний, історичний та міжнародний аспект. Young Scientist. 2016. № 12.1 (40). С. 615-618

106. Боровицький О. Дискреційний характер повноважень Вищої ради правосуддя з формування суддівського корпусу. *Evropský politický a právní diskurz*. 2020. Vol. 7. Iss. 4. P.160-167

107. Росоляк О.Б. Правовий статус Вищої ради правосуддя в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аспект. URL: http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2019/4/part_1/16.pdf

108. Новий тлумачний словник української мови: у 4 т. Укладачі В.В. Яременко, О.М. Слінушко. К. : Вид-во «Аконт», 2000. Т. 1. 910 с.

109. Фесюнін В.М. Організаційно-правові засади Державної взаємодії податкової служби з населенням: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Х.: ХНУВС, 2007. 187 с.

110. Пчолкін В.Д. Поняття, сутність та завдання взаємодії оперативних підрозділів органів внутрішніх справ. Проблеми взаємодії територіальних і транспортних органів внутрішніх справ у попередженні та розкритті злочинів: тези допов. наук.-практ. конф., 23 травня 2003 р. Л., 2004. С. 93–104

111. Кельман М.С. Загальна теорія держави та права : підручник. М. С. Кельман, О.Г. Мурашин, Н.М. Хома. Л. : НовийСвіт 2000, 2003. 584 с.

112. Скакун О.Ф. Теорія держави та права: підручник. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/467-teorya-prava-derjavi-skakun-of.html>

113. Теорія держави і права: Підручник. С.Л. Лисенков, А.М. Колодій, О.Д. Тихомиров, В.С. Ковальський; За ред. С.Л. Лисенкова. К.: Юрінком Інтер, 2005. 448 с.

114. Сухарко А.В. Порядок формування Вищої ради правосуддя. URL: http://apnl.dnu.in.ua/2_1_2017/32.pdf (дата звернення: 08.09.2021)

115. Фінансове право. Підручник. Відп. ред. Гетманець О.П. Харків: Еспада, 2008. 416 с.

116. Аскеров С.С. Принцип незалежності і недоторканності суддів у кримінальному процесі України та Азербайджану (порівняльно-правове дослідження) : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 «Кримінальний процес та

криміналістика; судова експертиза». К.: Академія адвокатури України, 2008. 199 с.

117. Василевич М. В. Конституційно-правові гарантії незалежності судової влади: теорія та практика реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право». К.: Нац. акад. внутр. справ, 2010. 17 с .

118. Павлюков І.І. Правові засоби: поняття, види, функції та взаємодія в процесі регулювання суспільних відносин. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2023. Серія Право. Вип. 75. Частина 1. С. 41-46

119. Антонюк О. Взаємодія органів виконавчої влади на базовому рівні у процесі оптимізації повноважень органів місцевого самоврядування. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/263411>

120. Клемпарський М.М. Щодо окреслення мети здійснення взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими органами державної влади та органами суддівського самоврядування. URL: http://www.lsej.org.ua/9_2021/92.pdf

121. Голобутовський Р.З. Вища рада правосуддя як суб'єкт кадрового забезпечення судів. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2019/2_2019/part_1/20.pdf

122. Петрушенко В.Л. Філософський словник: терміни, персоналії, сентеції. Львів: Магнолія 2006. 2011. 352 с.

123. Адміністративне право України: підручник; за ред. Ю.П. Битяка. Харків: Право. 2000. 520 с.

124. Олійник І.Л. Організаційно-правові засади взаємодії міліції (поліції) країн-учасниць СНД у боротьбі з правопорушеннями: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Донецьк. 2005. 236 с.

125. Мельничук С.М. Правові форми реалізації функцій сучасної держави України. Автореф. дис. докт. юрид. наук. 2019. 40 с.

126. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник: у 2 т. Т. 1. Загальна частина. Ред. кол.: В.Б. Авер'янов. Київ : Видавництво «Юридична думка», 2004. 584 с.

127. Колпаков В.К. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 736 с.
128. Дзюбенко О.Л. Теоретичний аспект відомчої нормотворчості. Право і суспільство. 2009. № 4. С. 12–16
129. Атаманова Н. Проблемні питання застосування норм права. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/2/31.pdf>
130. Кодекс адміністративного судочинства Україна. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#n9526>
131. Стефанюк В. С. Судовий адміністративний процес. Акад. прав. наук України, Ін-т приват. права і підприємництва. Х. : Консум, 2003. 473 с.
132. Гончаренко В. Г., Андрушко П.П., Базова Т.П. Юридичні терміни: тлумачний словник. Київ: Либідь, 2003. 320 с.
133. Галіцина Н. В. Адміністративна процедура як інститут адміністративного процесу. Форум права. 2010. № 4. С. 163 – 177
134. Николина К. Належна юридична процедура: теоретичні аспекти визначення. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2012. № 94. С. 44 – 46
135. Николина К.В. Юридична процедура: поняття, ознаки, види, місце в системі правових категорій. Автореф. дис. канд. юрид. наук. 2011. 19 с.
136. Жуков М.С. Форми та методи адміністративно-правового регулювання чи інструменти діяльності публічної адміністрації: порівняльний аналіз. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2020/57.pdf
137. Юровська В. Метод адміністративного права: теоретико-правовий аналіз. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/12/41.pdf>
138. Рябець К.А. Адміністративно-правове регулювання екологічної діяльності: дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». К., 2007. 205 с.
139. Глівенко С.В., Соколов М.О., Теліженко О.М. Прогнозування та аналіз ринків: Навчальний посібник. 3-тє вид., доп. Суми: Видавництво “Університетська книга”, 2004. 207 с.

140. Скібіцька Л.І. Організація праці менеджера. Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 360 с.
141. Приймаченко Д. Співвідношення понять «організаційне забезпечення судів», «організаційне управління в судах» та «судове управління». Д. Приймаченко, Р. Ігонін. Слово Національної школи суддів України. 2013. № 1. С. 57-66
142. Заброта Д. Г. Адміністративно-правові засади: сутність та зміст категорії. *Науково-практичний журнал Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2013. № 2. С. 45-51
143. Погребняк С.П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика). Харків : Право, 2008. 240 с.
144. Нікольська О. Пряма дія Конституції України як її юридична властивість. *Юридична Україна*. 2009. № 7. С. 40–44
145. Летнянчин Л.І. Пряма дія норм Конституції України: від принципу до практичного застосування. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 4(91). С. 115–127
146. Словник складних юридичних термінів та визначень. 2018. 133 с.
147. Ситько О.М., Шаповаленко Н.М. Словник юридичних термінів іншомовного походження. 2013. 44 с.
148. Музичук О.М. Поняття та особливості контролю і державного управління. *Наше право*. 2011. № 2, ч. 1. С. 46–51
149. Телешун С.О. Політична аналітика, прогнозування та політичні консультації. С.О. Телешун, А.С. Баронін. К. : ПАЛИВОДА А.В., 2001. 112 с.
150. Колесніков Г.О. Менеджерський словник: Навчально-довідкове видання. Укладач Колесніков Г.О. Київ, 2007. 288 с.
151. Макушев П.В. Система інформаційного забезпечення державної виконавчої служби України та персональні дані як їх складові. *Право і суспільство*. 2013. №4. С.70–77
152. Єльцов В.О. Щодо удосконалення інформаційного забезпечення судової діяльності. *Право і безпека*. 2010. № 5. С. 99–103

153. Сенченко Н.М., Пророченко В.В. Вища рада правосуддя як орган, що здійснює забезпечення діяльності судів в Україні. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2019/3_2019/part_1/14.pdf

154. Косткіна Ю.О. Взаємодія Вищої ради правосуддя з органами державної влади, органами суддівського самоврядування та іншими суб'єктами права. URL: http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/4_2016_Kostkina.pdf (дата звернення: 20.09.2021)

155. Куйбіда В., Фрис Р. Механізм взаємодії державної системи управління і органів місцевого самоврядування України. Регіональна економіка. 2003. № 1. С.91-94

156. Лаговський В.М. Правосуддя як основна функція судів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2014. Серія Право. Випуск 29. Частина 2. Том 3. С. 18-21

157. Стащенко А. Про науково-теоретичні проблеми якості закону як основи його ефективності. Підприємництво, господарство і право. 2009. № 11. С. 23–27

158. Кравченко М. Г. Підвищення вимог до якості закону як передумови ефективності його реалізації. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Вип. 2. Т. 1. С. 67–73

159. Опришко В. Ф. Право Європейського Союзу. Загальна частина: підруч. В. Ф. Опришко, А. В. Омельченко, А. С. Фастовець. К.: КНЕУ, 2002. 458 с.

160. Богачова Л.Л. Принцип правової визначеності в європейському і національному праві (змістовна характеристика). URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/230566483.pdf> (дата звернення: 10.10.2023)

161. Перепелюк В. Вплив принципів права на формування єдиної правозастосовчої практики. URL: <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/36/pdf/pp-2019-36-17.pdf> (дата звернення: 10.10.2023)

162. Бахновська І.П. Риси принципів права: теоретичні аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Серія Право. Випуск 23. Частина 1. Том 1. С. 18-22

163. Шаганенко В.П. Роль та значення принципів права в системі права. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/63816/63-Shaganenko.pdf?sequence=1>

164. Newman W. *Administrative Action: The Techniques of Organization Management*. Englewood Cliffs.NJ:1951.2nded., 1963. 56 p.

165. Fayol H. *General and Industrial management*. London: Pitman.1949 (first published in 1916). 43 p.

166. Лозова О.В. Теоретико-методичні засади прогнозування соціального розвитку. *Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал*. 2011. № 4 (23). С. 29-33

167. Конфліктологія : підручник для студентів вищих навч. закл. юрид. спец. Л. М. Герасіна, М. І. Панова, Н. П. Осипова та ін.; за ред. Л. М. Герасіної та М. І. Панова. Харків : Право, 2002. 256 с.

168. Ковальський В.С. *Правотворчість: теоретичні та логічні засади*. В.С. Ковальський, І.П. Козінцев. К. : Юрінком Інтер, 2005. 192 с.

169. Гуйван П.Д. Якість закону як елемент визначеності правової норми. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Юриспруденція*. 2017. № 28. С. 132-136

170. Берназюк Я.О. Особливості застосування критерію «якість закону» під час вирішення публічно-правових спорів. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/5_2020/4.pdf

171. Гетьман Є. А. Кодифікація законодавства України: поняття, особливості, види. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.01 теорія та історія держави і права. Х., 2010. URL: lawbook.org.ua/.../678-getman-evgen-anatolijovich-kodifikatsiya-zakon

172. Колодій А.М. Конституція і розвиток принципів права України (методологічні питання) Київ. Автореф. дис. ... д. ю. н., 1999. 26 с.

173. Austin J. *The Province of Jurisprudence Determined*. Ed. by H. L. A. Hart. L.: George Weidefeld and Nicolson Ltd., 1954. 374 p.

174. Пухтецька А.А. Європейські принципи адміністративного права та їх джерела. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. № 29. С. 128-132.

175. Шарая А.А. Класифікація принципів адміністративного права: сучасний погляд в адміністративно-правовій доктрині. URL: http://lsej.org.ua/1_2013/ukr/Sharaya.pdf

176. Кунєв Ю.Д. Правові принципи адміністративної діяльності та адміністративного судочинства в Україні. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/UV/article/view/16483>

177. Мандичев Д.В. Місце Вищої кваліфікаційної комісії суддів та Вищої ради правосуддя в організації роботи господарських судів. URL: <http://oaji.net/articles/2017/2258-1507793822.pdf>

178. Прилуцький С.В. Вища рада правосуддя – самостійний орган судової влади України!? (Актуальні питання новітнього конституційного формату). *Публічне право*. 2017. № 4(28). С. 9-18

179. Державне управління: Навч. посіб. А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна, Л.Ю. Гордієнко; За ред. А.Ф. Мельник. 2-ге вид., випр. ідоп. К.: Знання, 2004. 342 с.

180. Цветков В.В. Державне управління: основні фактори ефективності(політико-правовий аспект). Х.: Право, 1996. 164 с.

181. Трут О.О. Концепція управління результативністю як основа виконання стратегії організації. URL: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2018/2/8.pdf>

182. Приходченко Л. Щодо сутності поняття «ефективність» в системі демократичного врядування. *Акт. пробл. держ. упр. : зб. наук. пр.* О.: ОРІДУ НАДУ, 2007. Вип. 3(31). С. 57 – 65

183. Рабінович П. Гарантії законності; [у кн. Міжнародна поліцейська енциклопедія; у 10 т.]; відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. Я.

Тацій, Ю. С. Шемшученко. К. Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”. 2003. Т. 1. 844с.

184. Осовська Г. В. Основи менеджменту: курс лекцій: навч. посіб. для студентів спеціальності 7.050201 «Менеджмент організацій» Житомир: ЖІТІ, 2008. 556 с.

185. Слюсаренко О.О., Огородніков Д.Д., Наконечний В.Л. Словник підприємця. Київ: РВ ПС України НАН України, 1999. 207 с.

186. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. Київ: Знання, 2007. 1072 с.

187. Юровська В.В. Людиноцентристська концепція адміністративно-правової доктрини як ідеологічна передумова перегляду змісту методів адміністративного права. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. No 6. С. 82-89

188. Мельник Р. Концепція людиноцентризму у сучасній доктрині адміністративного права *Право України*. 2015. No 10. С. 157-165

189. Прилуцький С.В., Гриценко І.С. Судова влада і громадянське суспільство: концепт взаємодії. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 1. С. 241-249

190. Опаленко Д.А. Контрольна влада в Україні: від Вищої ради юстиції до Вищої ради правосуддя. Автореф. дис. канд. юрид. наук. Одеса, 2016. 24 с.

191. Карпічков В.О. Правова реальність та правове життя суспільства: співвідношення та взаємодія. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. Серія Право. Випуск 24. Том 1. С. 40-44

192. Максимов С.І. Правова реальність як предмет філософського осмислення : автореф. дис. докт. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2002. С. 7

193. Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2005 року No 8-пп/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-05#Text>

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

В яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. КАСТРОВА Н.В. До питання напрямів та видів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади. Право та державне управління. 2022. №3. С.285-290.

2. КАСТРОВА Н.В. Правові засади адміністративно-правового регулювання взаємодії вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування. Правові новели. 2022. № 17. С. 198-204.

3. КАСТРОВА Н. Особливості правового статусу Вищої ради правосуддя. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). 2022. № 7 (51). РР. 217-222.

4. КАСТРОВА Н.В. Основні засади взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 1. С. 689-692. 11

Які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1.КАСТРОВА Н.В. До питання щодо методів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади. Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, Україна, 21–22 січня 2022 р. Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2022. С. 42-46.

2.КАСТРОВА Н.В. Взаємодія ВРП із органами державної влади та суддівського самоврядування: мета та функції. Сучасні проблеми правової системи та державотворення в Україні: Матеріали міжнародної науковопрактичної конференції, м. Запоріжжя, 25–26 лютого 2022 року. Запоріжжя. Запорізька міська громадська організація «Істина», 2022. С. 42-46.